लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण

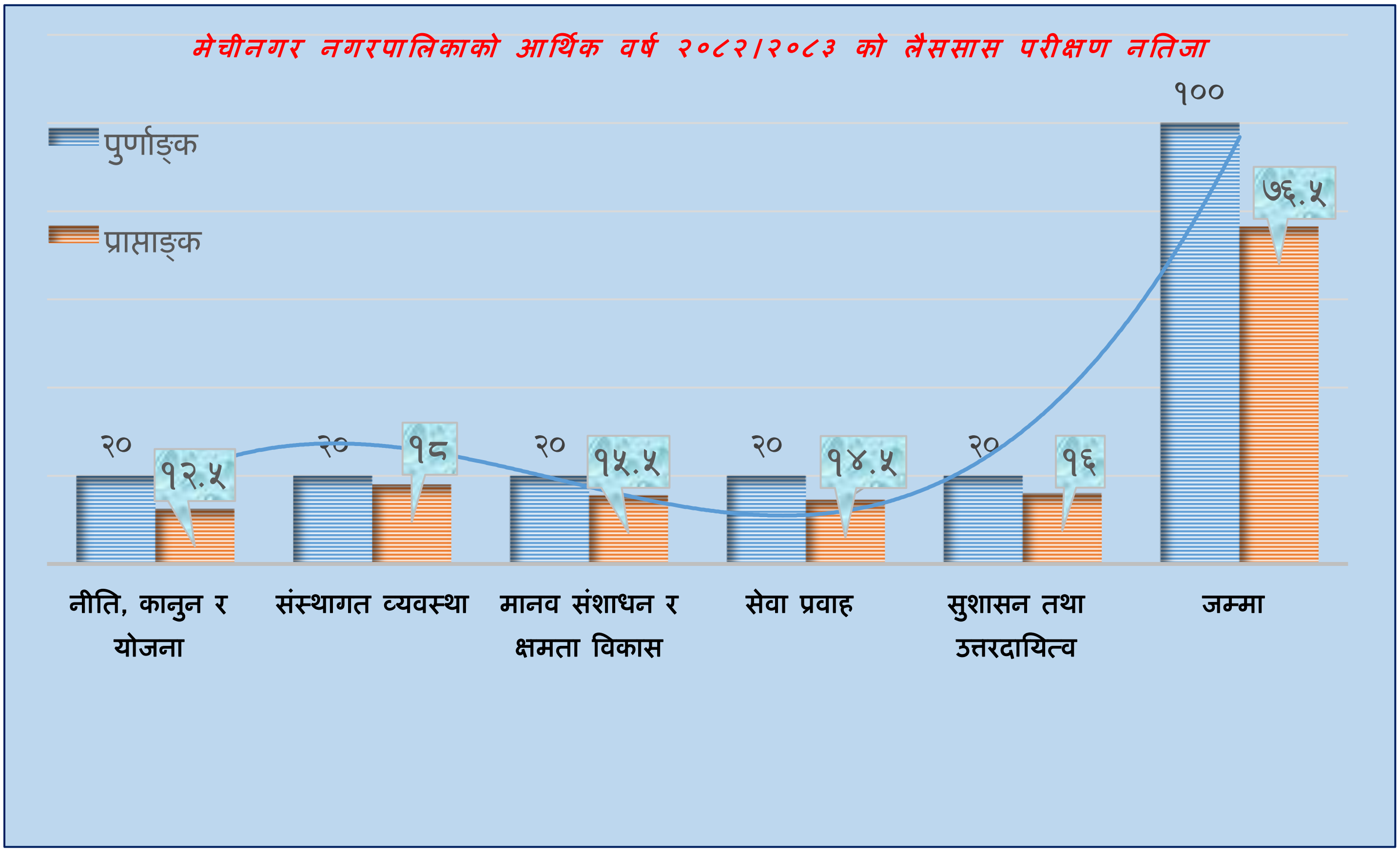

प्रतिवेदन–२०८२/२०८३

प्रस्तुतकर्ता

स्माइल नेपाल

भद्रपुर, झापा

पेशिएको निकायः

महिला, बालबालिका, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा

मेचीनगर नगरपालिका , झापा

मेचीनगर नगरपालिका

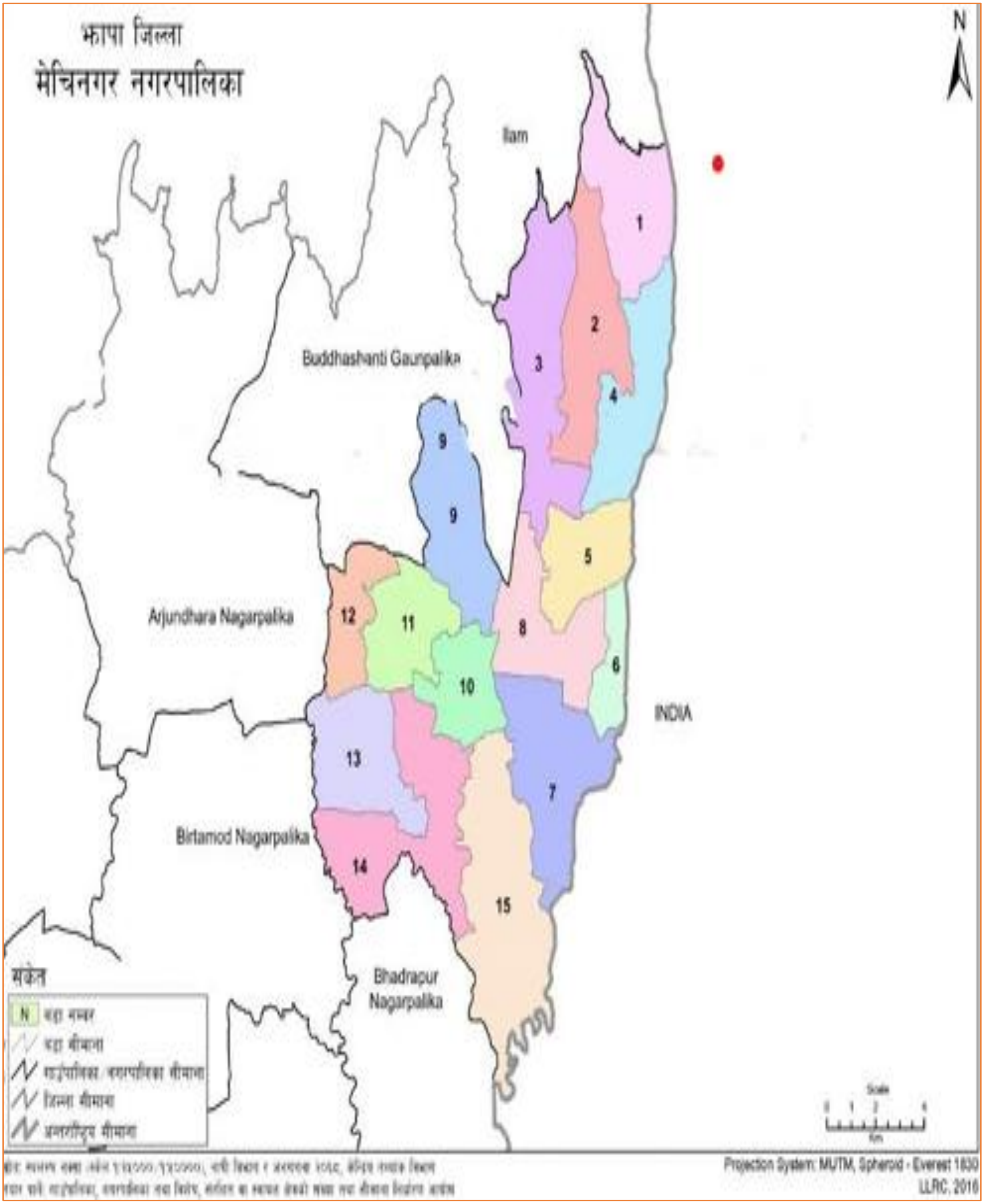

विषय सूचि

सि नं	शीर्षक	पेज नं
	परिचय : भाग एक	
१.१	पृष्ठभूमि	४-५
१.२	स्थानीय तहको संक्षिप्त परिचय	५
१.३	लैङ्गिकक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको महत्व	५-६
१.४	उद्धेश्य	६-७
१.५	लैङ्गिकक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणले समेटेका क्षेत्र	७-८
१.६	लैङ्गिकक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण विधि प्रक्रिया	८-१०
	तथ्याङ्क प्रस्तुतिकरण : भाग दुई	
२.१	नीति कानून र योजनाको स्थिति	११
२.२	संस्थाको व्यवस्थापन स्थिति	११-१२
२.३	मानव संसाधान तथा क्षमता विकासको स्थिति	१२
२.४	सेवा प्रवाहको स्थिति	१३
२.५	सुशासन तथा उत्तरदायित्वको स्थिति	१३-१४
२.६	लैङ्गिकक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नतिजा	१४-१६
	विश्लेषण :भाग तीन	
३.१	लैससासको विश्लेषणका औजार	१७-१९
३.२	तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन र विश्लेषण	१९-२३
३.३	उपलब्धि	२३-२७
३.४	लैससासको विश्लेषण	२७-३०
४.५	सूचक सुधारको कार्य योजना	३१-३७
३.६	निश्कर्ष	३८-३९
३.७	सुझाव	३९-४१
३.८	अध्ययन गरिएका कागजात	४१-४२
३.९	लैंगिक उत्तरदायि वजेट	४२-४३
३.१०	तस्विर	४४-४६
	अनुसूचिहरु :	
लैससासको सूचकको अवस्था मापन विवरण : १		४७-८३
लैससासमैत्री नीति कार्यक्रम विवरण :२		८३-८६
लैससासमैत्री क्रियाकलाप तथा आयोजना विवरण :३		८६-८९

परिचय भाग:एक

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ ले दिशा निर्देश गरे अनुरुप समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्न राज्यका सबै तह र क्षेत्रगत विषयहरूमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को विषयलाई आन्तरिकीकरण, मूलप्रवाहीकरण र संस्थागत गर्न आवश्यक भएको छ । नेपालको संविधान २०७२ को धारा १८ मा उल्लिखित समानताको हकमा सबै नागरिक कानूनको दृष्टिमा समान हुने तथा कसैलाई पनि कानुनको समान संरक्षणबाट बन्चित नगरिने व्यवस्था छ ।

नेपालको संविधान २०७२ मा स्थानीय सरकारले राजनीतिक, सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिमसमुदाय, पिछडावर्ग, सीमान्तकृत, अल्पसङ्ख्यक,अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, किसान, श्रमिक, उत्पीडित वा पिछडिएको क्षेत्रका नागरिक तथा आर्थिकरूपले विपन्न खसआर्य लगायत नागरिकको संरक्षण, सशक्तीकरण वा विकासका लागि कानुन बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्नसकिने विषय उल्लेख गरी समावेशी अवधारणालाई आत्मसात् गरिएको छ । सामाजिक न्यायको हकले राज्यका हरेक तहमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागिताको अधिकार स्थापना गरेको छ।

सामान्य कानुनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जात, जाति, लिङ्ग, शारीरिक अवस्था, अपाङ्गता, स्वास्थ्य स्थिति, बैवाहिकत स्थिति, गर्भावस्था, आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र, वैचारिक आस्था वा यस्तै अन्य कुनै आधारमा भेदभाव नगर्ने व्यवस्था उल्लेख छ । नेपालको संविधानको धारा ३८ ले महिलालाई समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धी अधिकार, राज्यका सवैतहमा सहभागी हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ । संविधानले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाजन्य कार्यहरुलाई कानुन बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धमा स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धी व्यवस्था उल्लेख गरेको, वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत वडामा आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

विभिन्न समुदायवीच सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता कायम गर्ने, बाल विवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचविखन जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछडिएको एवं लक्षित वर्गको सहभागिताको व्यवस्थास योजना छनौटमा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यकममा जोड दिदै लैससास प्रवर्द्धन गर्ने

लगायतको व्यवस्था उल्लेख गरेको छ। लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सवालहरूलाई सम्बोधन गर्न लामो समय देखि नै प्राथमिकताकासाथ आवधिक योजना, वार्षिक योजना, नीति तथा कानुनको तर्जुमा तथा परिमार्जन र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै आइरहेको छ ।

नेपालको शासकीय संरचना संघीय, प्रदेश र स्थानीय गरी तिनै तहको आम निर्वाचन भई कार्यान्वयनमा आए पश्चात् संघीय संरचनामा रुपान्तरण भई सबै तहमा आ–आफ्नो सरकार स्थापित भई संचालनमा रहेको अवस्था छ । संविधानले स्थानीय तहलाई व्यवस्थापिका,कार्यपालिका र न्यायिक अधिकार प्रदान गरेको छ। संघीयताको अभ्यास नेपालको लागि नयाँ भएको र सोको कार्यान्वयनका लागि स्थानीय, प्रदेश एवं संघीय सरकारको स्थापना र तिनै तहका सरकारको संस्थागत विकास गर्दै सहकारीता, साझेदारी र सहअस्तित्वको मान्यता कायम गराउन अत्यावश्यक देखिन्छ । तीनै तहका सरकार, खासगरि प्रदेश र स्थानीय तहका सरकारका जनप्रतिनिधि एवं कर्मचारीहरु सरकारलाई सुम्पिएको काम, कर्तब्य र अधिकार तथा आ–आफ्नो भूमिका र जिम्मेवारीमा पूर्ण रुपमा जानकार भई अघि बढाउन पर्दछ ।

१.२ मेचीनगर नगरपालिकाको संछिप्त परिचय

मेचीनगर नगरपालिका कोशी प्रदेश अन्तर्गत झापा जिल्लामा पर्दछ । २०५३ सालमा मेचीनगर नगरपालिमा स्थापित भएको हो । संघीय संरचना पश्चात २०७३ साविकाका ज्यामिरगढी धाइजन बाहुनडाँगी र दुवागढी गाउँ विकास समावेश गराई हालको मेचीनगर नगगरपालिका बनेको थियो । मेचीनगर नगरपालिकामा १५ वडाहरु रहेका छन । मेचीनगर नगरपालिकाको १९२.८५ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल रहेको छ । मेचीनगर नगरपालिकाको पूर्वमा भारत र पश्चिममा झापा जिल्लाको अर्जुधारा र विर्तामोड नगरपालिकासग जोडएको छ । उत्तरमा बुद्धशान्ति गाउँपालिका र इलाम जिल्ला सम्म सिमाना रहेको छ। दक्षिणमा भद्रपुर नगरपालिकासम्म सिमाना फैलिएको छ। नगरपालिकामा महेन्द्र र मेची राजमार्गले छोएकोछ। मेचीनगर नगरपालिका सबै वडामा सडकको पहुँच रहेको छ ।

तराई भूभागमा रहेको मेचीनगर नगरपालिकाको अधिकाङ्श भूभाग कृषी क्षेत्रले ओगटेको छ । नगरपालिकामा धर्मका अनुयायीहरु जस्तै हिन्दु, बौद्ध र क्रिचियनहरुको बसोबास रहेको छ, जसले सर्वलैंगिक संस्कृति झल्काउ छ। यहाँको मुख्य भाषा भनेको नेपाली हो । दशैं, तिहार जस्ता राष्ट्रिय चाड पर्वका अलावा होली, गाइजात्रा, ल्होसार, ईद, माघे सक्रान्ती, जनै पुर्णिमा आदि जस्ता पर्वहरु मनाइन्छ । मेचीनगर नगरपालिकामा खेतीयोग्य उर्वर भूमिको साथै पशुपालन लगायत व्यापार व्यवशाय र उद्योगको प्रचुर सम्भावना रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनसार ३२६९५ घरधुरी रहेको मेचीनगर नगरपालिकाको १५ वडामा महिला ६९०७२ र पुरुष ६४००१ समेत १३३०७३ जनसंख्या रहेको छ।

१.३ लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको परीक्षणको महत्व

नेपालको संविधान २०७२ को प्रस्तावनामा लैंगिक विभेद अन्त्य गरी समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने व्यवस्था छ ।नेपालको संविधानको मौलिक हकमा महिलाले समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धी अधिकार, राज्यका सवै सरकारमा सहभागिता हुने अधिकार,सम्पत्ति तथा पारिवारीक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य,

रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ । महिला विरुद्ध हुने हिंसाजन्य कार्यहरुलाई कानुन बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ ।

समानताको हक: नागरिकहरुको सामाजिक र सांस्कृकित रुपले पछाडि परेका समुदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरण तथा विकासको लागि संविधानमा विशेष प्रावधानहरुको व्याख्या गरको छ ।
सामाजिक न्यायको हक: राज्यका हरेक संरचनाहरुमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागीताको अधिकार स्थापना गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ । वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारमा तथ्याङ्क संकलन, अद्यावधिक तथा खण्डीकृत, विकास कार्य अन्तर्गत बाल उद्यान निर्माण बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सूचक पुरा गरी वडालाई बालमैत्री वनाउने, बालश्रम शोषण अन्तय गर्ने, बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा अन्त्य गर्ने आदिको व्यवस्था गरिएको छ । संविधान,ऐन नियमको सस्थागत कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नु यस परीक्षणको महत्व रहेको छ ।

संबिधानद्वारा प्रदत्त हकहरुको कार्यान्वयन गर्न तथा समानुपातिक र समावेशीका आधारमा राज्य संरचनाका सबै अङ्गहरूमा महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मजदुर, किसान, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, पिछडिएका वर्ग लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक वर्ग सबैलाई सहभागी गराउने संवैधानिक व्यवस्था गरिएको परिप्रेक्ष्यमा सामाजिक विविधता बीचको असमानता, सामाजिक बञ्चितिकरणका कारण सामाजिक समूहको विकास सूचकहरूमा भएका कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको असमानतालाई न्युन गर्न आवश्यक रहेको छ ।

स्थानीय सरकारद्वारा कार्यान्वयन गर्ने नीति, योजना, बजेट, कार्यक्रम, सेवाप्रवाह र संरचनालाई लैससास संवेदनशिल, उत्तरदायि र लैगिकमैत्री बनाउनका लागि र संवैधानिक एवम् कानुनी प्रावधान तथा राज्यले अन्तर्राष्ट्रिय तहमा व्यक्त गरेको प्रतिबद्धता अनुसार कार्य गर्न एवम् स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहमा लैंगिक तथा सामाजिक समाबेशी विकासलाई प्रवर्द्धनका लागि स्थानीय तहमा लैससास परीक्षण गरी वर्तमान अवस्थाको लेखाजोखा पछि सुधारमा ल्यायी समावेशी विकास प्रक्रिया अनुरुप कार्य गर्न गराउन महत्व रहेको छ ।

१.४ उद्देश्य

स्थानीय तहमा लैससास परिक्षणको मुख्य उद्देश्य: लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मूलप्रवाहीकरणका निम्ति मेचीनगर नगरपालिकाद्धारा लिएका नीति, कार्यक्रम, बजेट, आयोजना, काम गर्ने वातावरण, कार्य संस्कृतिको संस्थागत अवस्था परीक्षण गरी लैससासलाई संस्थागत रुपमा सबल र सक्षम बनाउन सहयोग पुर्याउनु हो । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यको विशिष्ट उद्देश्यहरु निम्न लिखित छन :

- मेचीनगर नगरपालिकाको वार्षिक नीति, कार्यक्रम र वजेट लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मुलप्रवाहीकरण भए नभएको तथा लैससासका विषयलाई आन्तरिकरणका लागि गरिएका प्रयास र प्रतिवद्धताको मूल्याङ्कन गर्न ।

- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको लक्ष्यलाई स्थानीय तहको संरचना, नीति, रणनिति र कार्ययोजनाहरुमा विशेष प्राथमिकताकासाथ स्थान दिने र आवश्यक आर्थिक तथा मानविय श्रोतको सुनिश्चित गर्न ।
- मेचीनगर नगरपालिकाको संस्थागत संरचना र कार्यक्रममा महिला र सिमान्तकृत समुहलाई समावेस गरी लैंगिक मूलप्रवाहीकरण, सशक्तीकरणर जातीय तथा भौगोलिक समावेशीकरण गर्दै लैजाने आधार तयार गर्न।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको आधारमा समस्या तथा चुनौतीहरूको पहिचान गरी समाधान⁄सम्बोधनका लागि पृष्ठपोषाण र कार्ययोजना तर्जुमा गर्न सहजिकरण गर्ने।
- मेचीनगर नगरपालिकालाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिको कार्यान्वयनमा उत्तरदायी बनाउने तर्फ महसुशीकरण गराई लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विषय प्रति सम्वेदनशिल बन्न उत्प्रेरित गर्न सहयोग गर्ने ।

१.५ लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका सीमा

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ ले निर्दिष्ट गरेका देहायका पाँचबटा मुख्य विषय क्षेत्रहरुः १. नीति, कानून योजना २. संस्थागत व्यवस्था ३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास ४. सेवा प्रवाह ५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व र २२ उप विषयक्षेत्रहरुमा केन्द्रित रहेको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मुख्य र उप विषयक्षेत्र अन्तर्गतका १०० वटा सूचकहरू समेटेको छ । लैससासका २२ वटा उपविषय क्षेत्र हरु यस प्रकार रहेका छन् । लैससास परीक्षणका मुख्य र उप विषयक्षेत्र तथा अङ्कभार

क्र.सं.	उपसूचकहरु	पूर्णाङ्क
१	नीति, कानून र योजना	२०
१.१	नीति र कानूनमा समावेशीता र सहभागीता	८
१.२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वय	८
१.३	वजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४
२	संस्थागत व्यवस्था	२०
२.१	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४
२.२	समावेशी कार्यप्रणाली	४
२.३	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४
२.४	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४
२.५	तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापन	४
३	मानव संशाधन तथा क्षमता विकास	२०
३.१	मानव संशाधन तथा क्षमता विकास	८
३.२	अनौपचारिक मुल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४
३.३	कानूनी साक्षरता	४
३.४	विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता	४

४	सेवा प्रवाह	२०
४.१	पूर्वाधार विकास	४
४.२	खानेपानी तथा सरसफाई	४
४.३	रोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४
४.४	प्रजनन् स्वास्थ्य	४
४.५	शिक्षा कार्यक्रम	४
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०
५.१	सुशासन	४
५.२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहीता	४
५.३	सुचना तथा संञ्चार	४
५.४	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	४
५.५	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४
जम्मा		१००

१.६ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको बिधि र प्रक्रिया :

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण सबै स्थानीय तहले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नियमित रुपमा गर्नु पर्ने काम हो । आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ को परिक्षण मेचीनगर नगरपालिकाको आयोजनामा र स्माइल नेपालको प्राविधिक सहयोगमा गरिएको छ । परीक्षण कार्यलाई दुई चरणमा तपशीलका विधिहरु आवलम्वन लैससासको परीक्षण गरिएको छ ।

तयारी चरण

- जिम्मेवारी प्राप्ति: मेचीनगर नगरपालिकाको समन्वयमा स्वतन्त्र परापर्शकर्ताद्वारा परीक्षणको लागि लैससास दिग्दर्शन २०७८ अनुसार परीक्षण गरियो ।
- नगरपालिकामा समन्वय: परामर्शकर्ता संस्था स्माइल नेपालद्धारा नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ को वार्षिक नीति कार्यक्रम र लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि गरिएका कार्यहरुको अध्ययन।
- नगरपालिकासंग समन्वय गरी परीक्षणको बारेमा जानकारी र कार्यशालाको मिति तथा समयको बारेमा छलफल गरियो ।
- सन्दर्भ सामाग्रीको अध्ययन, विश्लेषण: नगरपालिकासँग समन्वय तथा सन्दर्भ सामागी अध्ययन, विश्लेषणमा गरियो ।
- मेचीनगर नगरपालिकाको बार्षिक नीति, कार्यक्रम र दस्तावेजमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अनुकुल गरिएका प्रावधानहरुको अध्ययन र कार्यान्वयनको अवस्था तथा चुनौतिका विषयमा नगरपालिका जनप्रतिनीधि साथै सम्बन्धित शाखा प्रमुखसंग तथा सरोकारवालाको सहभागितामा लक्षित समूह छलफल गरियो ।

- नगरपालिका शाखाका प्रमुख तथा अन्य जानकार कर्मचारीसँग समूह केन्द्रित छलफल विधिबाट नगरपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सूचकहरुको सूचकगत अबस्था र अध्यावधिक कागजातहरुको बारेमा छलफल र अध्ययन गरियो ।
- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका साथै लैंगिक उत्तरदायि वजेटको आवश्यकता र बार्षिक कार्यक्रममा कोडिङ गर्ने बारे छलफल गरियो ।

कार्यशाला सञ्चालन (कार्यान्वयन चरण)

- लैससास परीक्षणको अवधारणा र लैससास परीक्षणमा लैससास मूलप्रवाहीकरण र स्थानीय तहमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अवधारणा र आवश्यकता प्रकाश पार्दै विषयक्षेत्र र सूचकको जानकारी सहित लैससास परीक्षणका गर्नुको औचित्य माथि प्रस्तुतिकरण र छलफल गरियो।
- सूचकगत छलफलः सहभागीहरुलाई विभिन्न समुहमा विभाजन गरेर लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ ले निर्दिष्ट गरेका मुख्य ५ वटा मुख्य विषयक्षेत्र अन्तर्गत कार्यविधि, रणनिति, बार्षिक योजना, आवधिक योजना, बार्षिक प्रतिवेदन, चौमासिक्र बार्षिक समिक्षाको प्रतिवेदन, विकास वुलेटिन, प्रोफायल, विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरु, आदिको लैससास दृष्टिकोणले विश्लेषण गरी समूहगत रुपमा सूचकको मूल्याङ्कन गरी अङ्कन गरियो ।
- सूचकको समूहगत रुपमा छलफल मूल्याङ्कन गरिएको अंङ्कभारलाई विषयक्षेत्रगत क्रमश सवै सूचकको अवस्था र अङ्कनको परीणामलाई सामुहिक छलफल गरी यथार्थ अङ्कन गरीयो ।
- तथ्याङ्कको प्रस्तुतीकरणः गणना गरिएको अङ्ककलाई माकुरे जालो र स्तम्भ चार्टमार्फत नतिजा प्रस्तुतिकरण गरियो ।
- सबल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतिका बारेमा सामुहिक छलफलः लैससासको मूल्याङ्कनको अवस्था स्तम्भचित्रबाट मेचीनगर नगरपालिकाका जनप्रतिनीधिहरु, कर्मचारी साथै सरोकारवालाहरुको सहभागीतामा स्थानीय तहको नीति, कानुन तथा योजना, संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह, सुशासन तथा उत्तरदायित्व जस्ता क्षेत्रका सबल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतिका बारेमा सामुहिक छलफल गरियो र विश्लेषण गरियो ।
- कार्ययोजना निर्माण र कार्यशालाको समापनः मेचीनगर नगरपालिकाको बर्तमान अवस्था माकुरेजालोमा प्रस्तुति तथा स्तम्भ चित्रमा चित्रण गरेर सहभागीहरु माझ प्रस्तुत गरियो । परीक्षण पश्चात प्राप्त राम्रा पक्षहरुलाई निरन्तरता दिंदै कमजोर पक्षहरुलाई सुधार गर्न र लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मूलप्रवाहीकरणको लागि आवश्यक कार्ययोजना निर्माण गर्न सहजीकरण गरी तयार गरियो। आगामी वर्षमा मेचीनगर नगरपालिकाको कार्यक्रमहरु लैससासमैत्री तथा समतामूलक विकासका लागि लैंगिकमैत्री लगानी गर्ने प्रतिबद्धता गर्दै नगरपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यशाला नगर उपप्रमुख मिनाकुमारी पोख्रेल उप्रती ज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा महिला बालबालिका, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्य र सामाजिक विकास शाखा शाखा प्रमुख जयन्ती खरेलद्धारा परीक्षणको महत्वमा विचार राख्नु भएको थियो।

परीक्षण कार्यशाला पश्चात लैससास परीक्षणको परिणामलाई संस्थागत गर्ने कार्यपालिका सदस्य कविता खनालद्धारा प्रतिवद्धता गर्नु भयो । परीक्षण कार्याशालामा लैससास परीक्षणको आवश्यकता तथा महत्वको

प्रकाश पारिएको र लैससासले औल्याएका विषयमा सुधार गर्न सवैमा अनुरोध सहित आफनो र क्षेत्रको अवस्था सुधार गर्न योजनाबद्ध रुपमा लाग्न सवैमा अनुरोध गर्दै स्माइल नेपालका अध्यक्ष बेनुप्रसाद राईले प्रतिबद्धता सहित सपरीक्षण कार्यशालाको अन्त्य गर्नु भयो ।

- नगरपालिकामा लैससास परीक्षण गर्दा मुख्यरुपमा, अबलोकन, द्वितीय तथ्याङ्कको बिश्लेषण, समूह केन्द्रित छलफल, लक्षित छलफल बिधिको प्रयोग गरियो ।
- आ.व.२०८२।२०८३ संग सम्बन्धित तथ्याङ्क अध्ययन विश्लेषण पश्चात सञ्चालन गरिएको कार्यशालामा सूचकको मूल्याङ्कन गरी अवस्था एकिन पश्चात मेचीनगर नगरपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको प्रतिवेदन स्माइल नेपालबाट तयार गरी पेश गरियो ।
- लैससास परीक्षण प्रतिवेदनमा सामाजिक विकास शाखा प्रमुख र प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत समेतको पृष्ठपोष्णलाई समावेश गरी प्रतिवेदनलाई अन्तिम रुप दिइयो। २०८३।०३।०५ गते सञ्चालन गरिएको लैससास परीक्षण तथा लैंगिक उत्तरदायि वजेट निर्माण सम्बन्धी कार्यशालामा महिला १६ जना २६ जना पुरुष समेत ४२ जनाको सहभागितामा कार्यक्रम सञ्चालन गरियो । सहभागिता क्षेत्रगत सहभागिता निम्नानुसार प्रस्तुग गरिएको र हाजिर विवरण अनुसूचि मा समावे गरिएको छ।

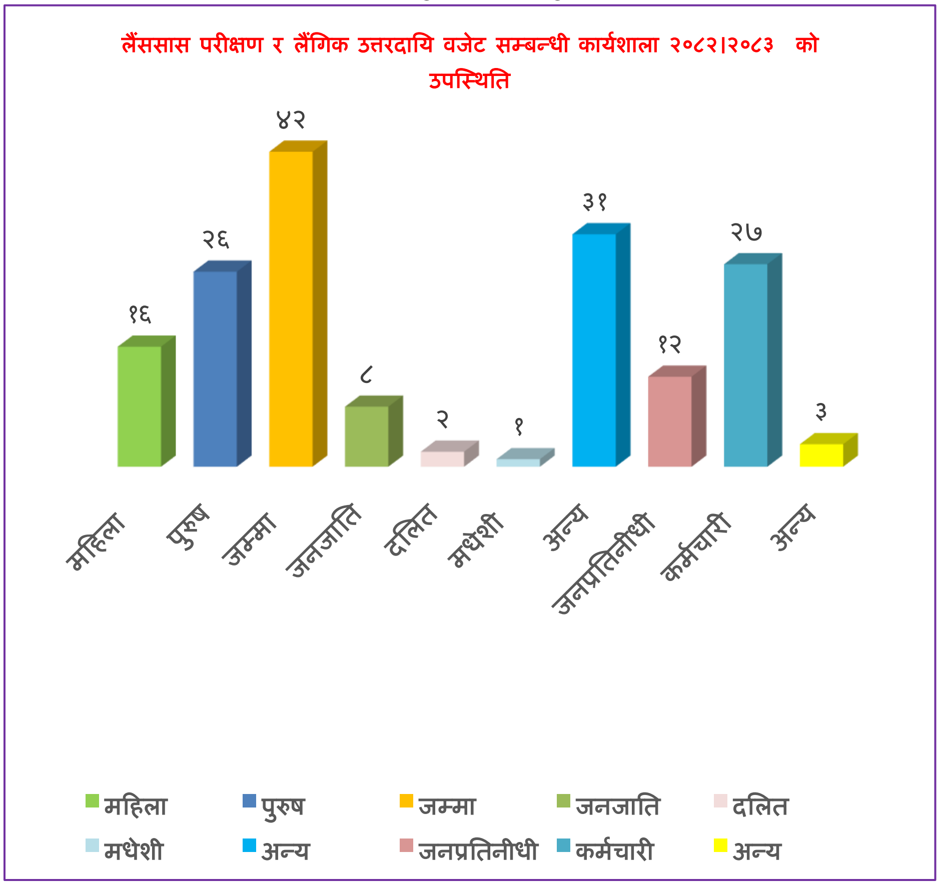

तथ्याङ्क प्रस्तुतिकरण भाग: दुई

२.१ नीति,कानुन र योजनाको स्थिति:

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको तथ्याङ्कीय विश्लेषण गर्दा मुख्य विषय क्षेत्रअन्तर्गत नीति कानून तथा योजना क्षेत्रमा १२.५ अंक आएको छ । मेचीनगर नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ मा भए गरेका कार्यहरुको परीक्षणबाट नीति कानुन र योजना क्षेत्रमा ६२.५ प्रतिशत सम्म प्रगति रहेको छ । नीति कानुनमा समावेशीता र सहभागितामा ५.५, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा ४.५ र बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा २.५ अङ्क आएको छ । महिला पुरुष र लैगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक वर्गको समविकास साथै सामाजिक विभेद अन्त्य गर्न वनेका नीति कानुनको कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक रहेको छ । महिला र लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक वर्गमा हुने विभेद अन्त्यका र लैससास परीक्षण गर्ने छुटै नीति बनाई कार्यान्यनमा ल्याउन जरुरी रहेको छ । रैथाने तथा आप्रवासी कामदार माथि हुन सक्ने भेदभावलाई संबोधनका विषयका निर्माण गरिएका नीति र कानुनमा श्रमको ज्यालामा हुन सक्ने विवादलाई निरुपण गर्ने प्रावधान तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन पर्ने देखिन्छ । दिगो विकासका लक्ष्यलाई स्थानीयकरण र सो अनुसारका लक्ष्य प्राप्तीको लागि कार्य गर्न आवश्यक देखिन्छ। लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी विकासमा सुदृढ गर्न क्षमता विकास योजना र वजेट समेत वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्नु पर्ने रहेको छ। लक्षित समुदाय र वर्गको लागि वजेट व्यवस्थापन गर्न स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले अगुवाई गर्न जरुरी रहेकोछ। लक्षित समूहो छुटै अवस्था विश्लेषण गरी उनीहरुको हितमा माग भएका कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा स्रोत विनियोजन गर्ने संस्थागत पद्धतिको सचलनमा ल्याउन पर्ने रहेको छ ।नगरपालिकाका संरचना अन्तर्गत वनेका संरचनाहरुमा लक्षित वर्गबाट सहभागिता जनाएकाहरुको सक्रिय सहभागिता निम्ती क्षमता विकास गर्न आवश्यक रहेको छ ।

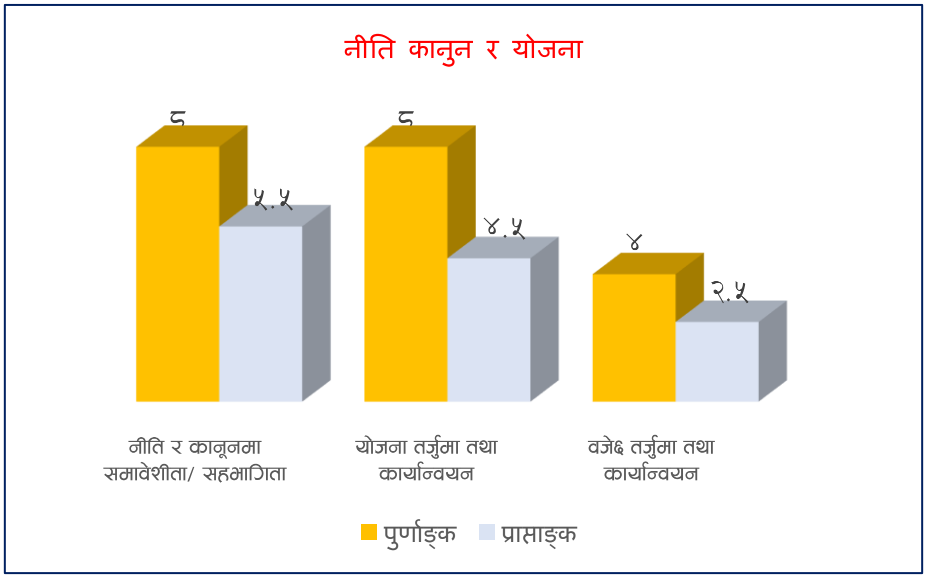

२.२ संस्थागत व्यवस्थाको स्थिति:

मेचीनगर नगरपालिकाको लैससास परीक्षणमा संस्थागत व्यवस्था मूल क्षेत्रमा १८ अंक आएको छ जसलाई प्रतिशतमा लैजाँदा ९० प्रतिशत रहेको छ । कर्मचारी र पदाधिकारी प्रतिनिधित्वमा ४, कार्यप्रणली समावेशीकरणमा ३.५, समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्वमा ३, वित्त व्यवस्थापन समावेशीतामा ४ र तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापनमा ३.५ अङ्क आएको छ । नगरपालिकामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको क्रियाशिलता गर्न जरुरी रहेको छ । महिला पुरुषवीचमा रहेको

असमानता हटाउन समावेशीकरण नीतिको कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने अवस्था रहेको छ । कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनदुर्व्यहार रोक्ने आचार संहिताको कार्यान्वयन गर्नु जरुरी रहेको छ । वन्चितिकरणमा परेका वर्गहरुको तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापन तथा सूचनाहरु खण्डिकृत समेत गर्न आवश्यक रहेको देखिन्छ । महिला पुरुषवीचको असमानता हटाउन र सामाजिक समावेशिता वृद्धि गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ । नगरपालिकामा संचालन भएका गतिविधिहरुको अनुगमनबाट आएका पृष्टपोषणलाई स्वीकार गरी नगरपालिकाको सेवाप्रवाहमा सुधार गर्न आवश्यक क्रियाकलाप गर्नु पर्ने देखिएको छ । नगरपालिकामा टोलवस्तीस्तरबाट समावेशी योजना निर्माणका लागि लक्षित समूहसंग छुट्टै छलफल गरी माग संकलन गर्ने परीपाटीको विकास गर्नु पर्ने रहेको छ । नगरपालिकास्तरमा वनेका समिति र उपसमितिमा रहेका सदस्यहरुको सक्रिय सहभागिता वढाउन पर्ने रहेको छ । गरीव तथा वेरोजगारहरुको सूचना संकलन मात्र नभई नक्साङ्कन गर्नु पर्ने रहेको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका पाँच मुख्य क्षेत्रहरुमा संस्थागत क्षेत्रको नतिजास्तर सवै भन्दा राम्रो र सर्वोतकृष्ट रहेको छ ।

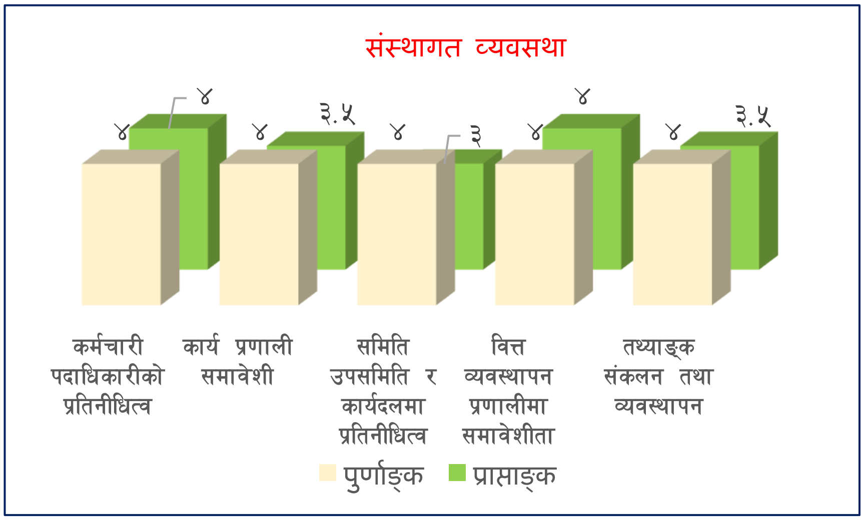

२.३ मानव संशाधन तथा क्षमता विकासको स्थिति:

मानव संसाधन तथा क्षमाता विकास मुख्य क्षेत्रमा १५५ अङ्क आएको छ। मानव संसाधन तथा क्षमाता विकास क्षेत्रमा ७७.५ प्रतिशत हुन आउँछ । मानव क्षमता विकास उप विषय क्षेत्रमा ७, अनौपचारीक मूल्यमान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध ३.५, कानूनी साक्षरतामा ३, विपद् व्यवस्थापनमा समावेशीतामा २ अंक आएको छ । क्षमता विकास योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक रहेको छ । मानव संसाधन विकास केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन र महिला अधिकार तथा वेइजिङ्ग घोषणा पत्रमा उल्ले गरिएका १२ प्रतिबद्धताहरुको कर्मचारीमा जानकारी गराउन पर्नेछ। कुसंस्कारवाट प्राभावितहरुको तथ्याङ्क संकलन तथा अद्यावधिक गरी अभियान सञ्चालन गरी मेचीनगर नगरपालिकालाई लैंगिक हिंशामुक्त नगरपालिका घोषणा गर्नु पर्ने रहेको छ । कार्यपालिका

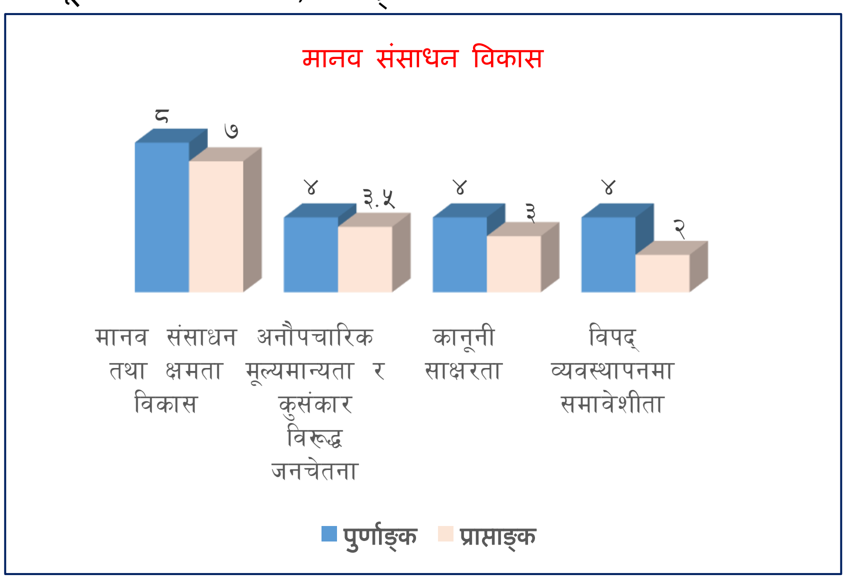

सदस्य तथा सवै शाखा प्रमुखहरुलाई कानुनको मस्यौदा र समस्या समाधान गर्ने विषयमा अभिमूखिकरण गराउनु पर्ने देखिन्छ। कानुनको मस्यौदा निर्माण तथा ऐन नियमबारे सवै वडामा सचेतना गर्ने कार्यको निरन्तरता गर्न आवश्यकता रहेको देखिन्छ। विपद्वबाट प्रभावित महिला, ज्येष्ठ नागरिक र बालबालिकाको उद्धारमा पहिलो प्राथमिकतामा दिई राहत वितरण गर्ने कार्यविधि तयार गर्न जरुरी रहेको छ ।

२.४ सेवा प्रवाहको स्थिति:

सेवाप्रवाह मुख्य विषयक्षेत्रमा जम्मा १४.५ अंक आएको छ । लैससासमा सेवा प्रवाह क्षेत्रको ७२.५ प्रतिशत सम्म प्रगति भएको देखाएको छ । पूर्वाधार विकास उप विषयक्षेत्रमा ३, प्रजनन् स्वास्थमा ३.५, शिक्षा कार्यक्रमा ४, खानेपानी तथा सरसफाईमा २ र स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थामा ३.५ अङ्क आएको छ । सेवा प्रवाह मुख्य क्षेत्रको स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन क्षेत्र उपसूचकको अवस्था कमजोर रहेको छ। परंपरागत विकृतिहरुमा सुधार गर्दै सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक प्रक्रियालाई सहजता बनाउन नियमित रुपमा अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम संचालनमा ल्याउनु पर्ने रहेको छ ।

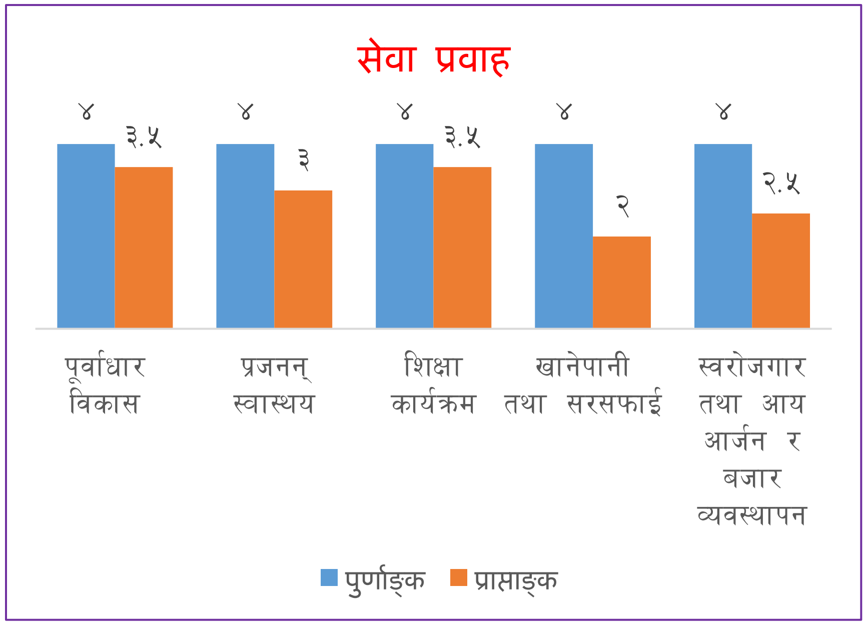

भवन निर्माणमा नगरपालिकाको सार्वजनिक संरचनाहरु लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीमैत्री निर्माण गर्नुपर्ने देखिन्छ। प्रजनन स्वास्थ्य सुधारका निम्ति गर्भवति महिलालाई गर्भावस्थामा आरम गर्ने वातावरण सृजना गर्न आवश्यक नीति जरुरी रहेको छ । लक्षित समुहको अवस्था सुधार गर्न रणनीतिक आवश्यकता पुरा हुने कार्यक्रमहरु संचालन गर्न वजेटको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ । टोलवस्तीस्तरमा सरसफाई प्रबर्द्धन र फोहोर व्यवस्थापन गर्न कुहिने र नकुहिने छुटियाई फोहोर फाल्ने डस्विन प्रयोगमा अनिवार्यता गर्नु पर्ने देखिन्छ । ग्रामिण क्षेत्रको कृषि तथा पशु व्यवसाय प्रबर्द्धनका लागि महिला प्राबिधिक तयारीमा पहल गर्नु पर्ने अवस्था परीक्षणको नतिजाले देखाएको छ । नगरपालिकामा पानीको मुहान संरक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने र गरीव तथा लक्षितबर्गका व्यक्तिहरुको उपभोग्य सामग्रीमा सहजता गराउन सुफतमूल्यका सहकारी पशल संचालनमा ल्याउनु पर्ने लैससास परीक्षणको नतिजाले प्रष्टता गरेको छ।

२.५ सुशासन तथा उत्तरदायित्वको स्थिति:

सुशासन तथा उत्तरदायित्व शीर्षकमा जम्मा १६ अङ्क आएको छ । सुशासन तथा उत्तरदायित्व मुख्य विषय क्षेत्रमा ८० प्रतिशत नतिजा हासिल गरेको छ । सुशासन उप विषय क्षेत्र सुशासनमा ३, उत्तरदायित्व र जवाफदेहीतामा ३५, सूचना तथा संचारमा ४, अनुगमन तथा मूल्यांकनमा २ र समन्वय र सम्वन्ध विस्तारमा ३.५ अङ्क आएको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका नगरपालिकाद्वारा संचालनमा

ल्याईएका समावेशी कार्यक्रमहरुबाट लक्षित समूहमा पुगेको लाभको मूल्याङ्कन गरी सोका आधारमा आगामी आवको नीति तथा योजना बनाउन जरुरी रहेको छ । नगरपालिकाद्वारा सामाजिक जवाफदेहीताका औजारको प्रयोगमा लक्षित वर्गको अधिकतम सहभागिता गराउन पहल गर्नु पर्ने रहेको छ । कर्मचारीहरुको आचार संहिता कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक रहेको छ । महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव अन्त्य गर्ने प्रतिवद्धताको कार्यान्वयनका लागि वजेट तथा कार्यक्रम गर्न देखिएको छ। स्थानीय तहले लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासका लागि संचालनमा ल्याएका कार्यक्रमको अनुगमन गर्दा सरोकारवालाई पुगेको लाभ र असरको विश्लेषण गर्ने पद्धतिलाई सस्कृतिको रुपमा ल्याउनु पर्ने अवस्था रहेको छ । नगरपालिकाभित्र रहेका सरोकारवाला निकायवीच लैंगिक समानताको वातावरण वनाउन कार्यगत एकता गर्न आवश्यक रहेको परीक्षणबाट प्राप्त भएको छ। मानवीय जनशक्तिलाई लैससास लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मुल्यमान्यता सम्बन्धी सचेतना मुलक कार्यक्रम निरन्तर सञ्चालनमा ल्याउनु जरुरी रहेको छ ।

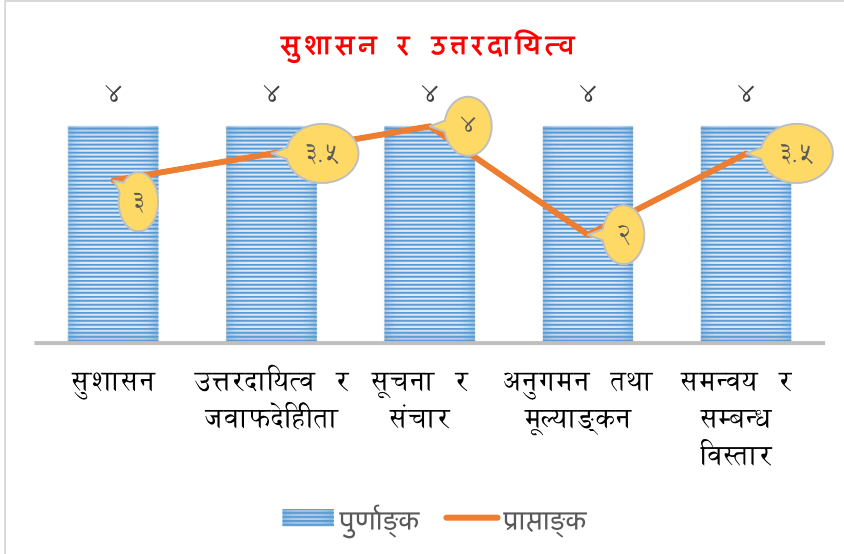

२.६ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नतिजा:

मेचीनगर नगरपालिकाको आ.व. २०८२।२०८३ को लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण वजेट परीक्षणको नतिजा : तालिका –२

क्र सं	मुख्य क्षेत्र	पुर्णाङ्क	आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३को परीक्षणको परीणाम	
			प्राप्ताङ्क	प्रतिशत
१	नीति, कानुन र योजना	२०	१२.५	६२.५
२	संस्थागत व्यवस्था	२०	१८	९०
३	मानव संशाधन र क्षमता विकास	२०	१५.५	७७.५
४	सेवा प्रवाह	२०	१४.५	७२.५
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	१४	८०
जम्मा		१००	७६.५	७६.५

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण वजेट परीक्षण (GESI Audit) मा आर्थिक २०८२।२०८३ आर्थिक वर्षमा ७६.५ अङ्क प्राप्त गरी मेचीनगर नगरपालिका उत्तम अवस्थामा रहेको छ । मेचीनगर नगरपालिका लैससासमा विगतको अवस्थामा सुधार गर्दै विगत वर्षको तुलनामा १२ अंक वृद्धि भएको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा प्रगति उल्लेखनीय भएको छ । मानव सशाधन तथा क्षमता विकास

मुख्य विषयक्षेत्रको नतिजा मात्र सामान्य रहेको छ । अन्य मुख्य विषयक्षेत्रको नतिजा उत्तम स्तरमा नै रहेको छ ।

मुख्य विषय क्षेत्र र उप– विषय क्षेत्रहरुको तुलनात्मक प्रगति सम्बन्धी विवरण : तालिका –३

मुख्य सूचक	उपसूचक	पूणङ्क	आर्थिक वर्ष २०८१।२०८२		आर्थिक वर्ष २०८१।२०८२		तुलनात्मरुपमा प्रगति अवस्था अङ्क
			प्राप्ताङ्क	प्रतिशत	प्राप्ताङ्क	प्रतिशत	
नीति, कानुन र योजना	नीति र कानुनमा समावेशीता र सहभागिता	८	५.५	६८.७५	५.५	६८.७५	०
	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	४	५०	४.५	५६.२५	
	वजेट तजुर्मा तथा कार्यान्वयन	४	३	७५	२.५	६२.५	
जम्मा		२०	१२.५	६२.५	१२.५	६२.५	
संस्थागत विकास	कर्मचार पदाधिकारी प्रतिनीधित्व	४	३	७५	४	१००	४
	समावेशी कार्यप्रणाली	४	२.५	६२.५	३.५	८७.५	
	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनीधित्व	४	२.५	६२.५	३	७५	
	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४	३.५	८७.५	४	१००	
	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	२.५	६२.५	३.५	८७.५	
जम्मा		२०	१४	७०	१८	९०	
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	मानव संशासन तथा क्षमता विकास	८	४.५	५६.२५	७	८७.५	४.५
	अनौपचारिक मुल्यमान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३	७५	३.५	८७.५	
	कानुनी साक्षरता	४	२	५०	३	७५	
	वित्त व्यवस्थापनमा समावेशीता	४	१.५	३७.५	२	५०	
जम्मा		२०	११	५५	१५.५	७७.५	
सेवा प्रवाह	पुर्वाधार विकास	४	३	७५	३.५	८७.५	१.५
	प्रजनन् स्वास्थ्य	४	३	७५	३	७५	
	शिक्षा कार्यक्रम	४	३.५	८७.५	३.५	८७.५	
	खानेपानी तथा सरसफाई	४	२	५०	२	५०	
	स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	१.५	३७.५	२.५	६२.५	
जम्मा		२०	१३	६५	१४.५	७२.५	
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	सुशासन	४	२.५	६२.५	३	७५	२
	उत्तरदायित्व र पारदर्शीता	४	३	७५	३.५	८७.५	
	सूचना तथा संचार	४	३.५	८७.५	४	१००	
	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	२.५	६२.५	२	५०	
	समन्वय र विस्तार	४	२.५	६२.५	३.५	८७.५	
जम्मा		२०	१४	७०	१६	८०	
कुल जम्मा		१००	६४.५	६४.५	७६.५	७६.५	१२

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको सूचकगत मूल्याङ्कनको परीणाम:तालिका–४

क्र. सं	सूचक नं	प्राप्ताङ्क	क्र. सं	सूचक नं	प्राप्ताङ्क	क्र. सं	सूचक नं	प्राप्ताङ्क
१	१.१.१	१	३५	२.४.३	१	६९	४.३.१	१
२	१.१.२	०.५	३६	२.४.४	१	७०	४.३.२	१
३	१.१.३	१	३७	२.५.१	१	७१	४.३.३	०.५
४	१.१.४	०.५	३८	२.५.२	०.५	७२	४.३.४	१
५	१.१.५	०.५	३९	२.५.३	१	७३	४.४.१	०.५
६	१.१.६	१	४०	२.५.४	१	७४	४.४.२	०.५
७	१.१.७	०.५	४१	३.१.१	०.५	७५	४.४.३	०.५
८	१.१.८	०.५	४२	३.१.२	१	७६	४.४.४	०.५
९	१.२.१	१	४३	३.१.३	१	७७	४.५.१	१
१०	१.२.२	०	४४	३.१.४	१	७८	४.५.२	१
११	१.२.३	०.५	४५	३.१.५	०.५	७९	४.५.३	०.५
१२	१.२.४	०.५	४६	३.१.६	१	८०	४.५.४	०
१३	१.२.५	०.५	४७	३.१.७	१	८१	५.१.१	१
१४	१.२.६	०.५	४८	३.१.८	१	८२	५.१.२	०.५
१५	१.२.७	१	४९	३.२.१	१	८३	५.१.३	०.५
१६	१.२.८	०.५	५०	३.२.२	०.५	८४	५.१.४	१
१७	१.३.१	०.५	५१	३.२.३	१	८५	५.२.१	१
१८	१.३.२	१	५२	३.२.४	१	८६	५.२.२	०.५
१९	१.३.३	०.५	५३	३.३.१	१	८७	५.२.३	१
२०	१.३.४	०.५	५४	३.३.२	०.५	८८	५.२.४	१
२१	२.१.१	०.५	५५	३.३.३	०.५	८९	५.३.१	१
२२	२.१.२	१	५६	३.३.४	१	९०	५.३.२	१
२३	२.१.३	१	५७	३.४.१	०.५	९१	५.३.३	१
२४	२.१.४	१	५८	३.४.२	०.५	९२	५.३.४	१
२५	२.२.१	१	५९	३.४.३	०.५	९३	५.४.१	०.५
२६	२.२.२	१	६०	३.४.४	०.५	९४	५.४.२	०.५
२७	२.२.३	१	६१	४.१.१	१	९५	५.४.३	०.५
२८	२.२.४	०.५	६२	४.१.२	०.५	९६	५.४.४	०.५
२९	२.३.१	१	६३	४.१.३	१	९७	५.५.१	१
३०	२.३.२	०.५	६४	४.१.४	१	९८	५.५.२	१
३१	२.३.३	०.५	६५	४.२.१	०.५	९९	५.५.३	१
३२	२.३.४	१	६६	४.२.२	०.५	१००	५.५.४	०.५
३३	२.४.१	१	६७	४.२.३	१	जम्मा		७६.५
३४	२.४.२	१	६८	४.२.४	१			

विश्लेषण खण्ड: तीन

३.१ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण विश्लेषण औजारहरु: मेचीनगर नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ को लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण विश्लेषणमा प्रयोगमा ल्याएका औजार वा बिधिहरु यस प्रकार छन्:

- नीति तथा कार्यक्रमसग सम्बन्धित कागजातहरुको अध्ययन, अबलोकन र समिक्षा
- नगरपालिका र महिला तथा बालबालिका शाखा र विषयगत शाखाका प्रमुखसंग छलफल
- लैससास परीक्षण कार्यशाला सञ्चालन
- परीक्षणको अङ्क निर्धारण र प्रस्तुतीकरण (माकुरे जालो र स्तम्भ चित्र)
- लैससासका सबल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतीको (SWOT) बिश्लेषण
- आगामी वर्षको कार्ययोजना निर्माण
- प्रतिवेदन तयारी र पेश

लैससास परीक्षण विश्लेषणको लागि लैससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ ले तोकेका विधिहरु तालिकीकरण, तालिका र माकुरी जालोमा प्रस्तुति । स्तम्भचित्र प्रस्तुति जस्ता विधिहरुको प्रयोग गरिएको छ ।

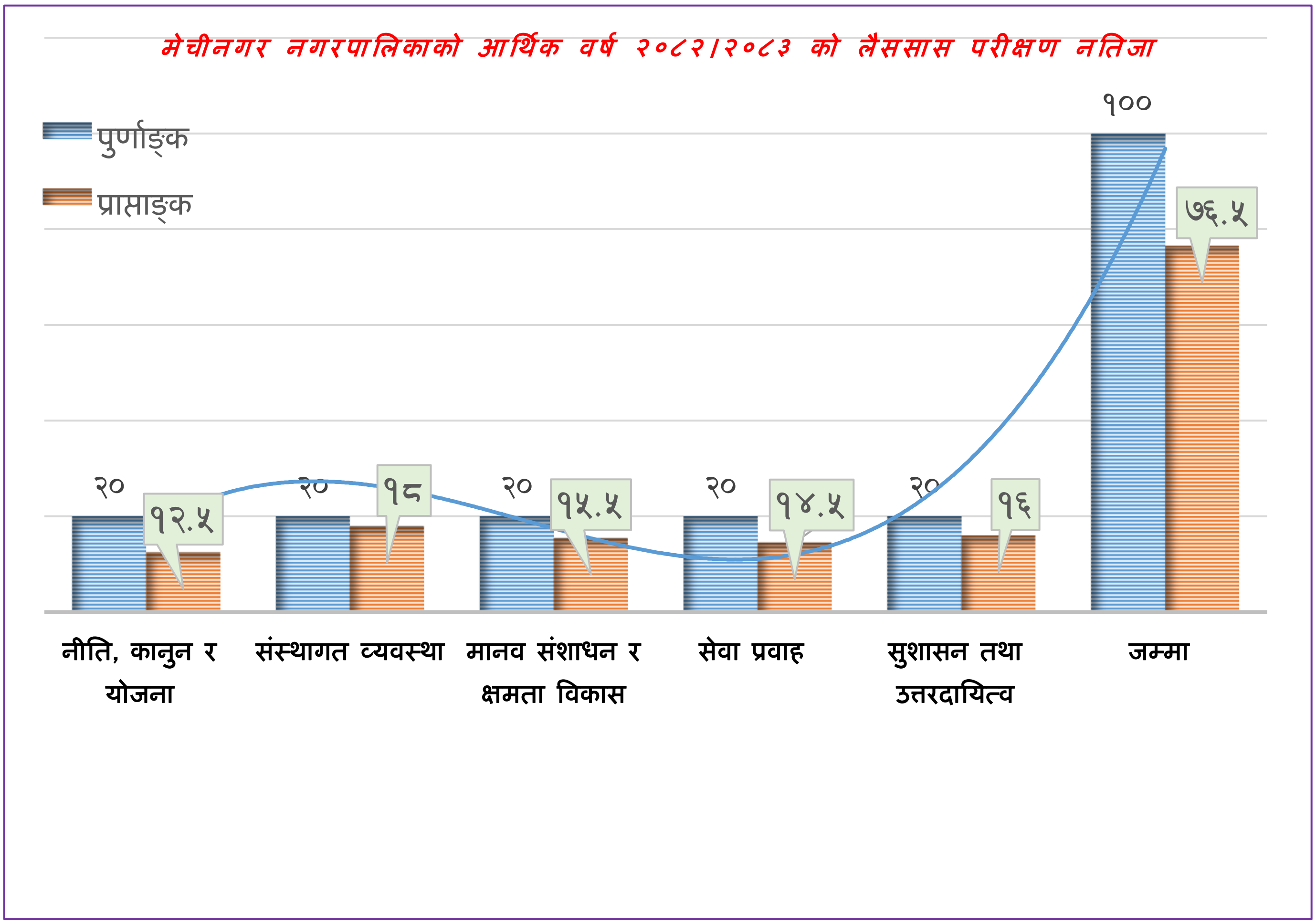

आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ मेचीनगर नगरपालिकाको मुख्य सूचकको लैससास परीक्षण नतिजा उपयुक्त स्तम्भ रेखा चित्र अनुरुप मेचीनगर नगरपालिकामा आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका आधारमा नीति, कानुन र योजना, संस्थागत व्यवस्था, मानसंधान तथा क्षमता

विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्व जस्ता मुख्य विषय क्षेत्रमा कुल ७६.५ अंक प्राप्त गरेको छ। लैससासमा मेचीनगर नगरपालिकाको पाँच मुख्य क्षेत्रमा नीति कानुन र योजनामा ६२.५, संस्थागत व्यवस्थामा ९० मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा ७७.५ प्रतिशत सम्म नतिजा हासिल गरेको छ ।सेवा प्रवाह क्षेत्रको नतिजा ७२.५ प्रतिशत प्रगति भई उत्तम अवस्थामा रहेको छ । सुशासन तथा उत्तरदायित्व मुख्य क्षेत्रमा ८० प्रतिशत सम्म प्रगति भएको छ । मेचीनगर नगरपालिकाको लैगिक समाता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण अन्तर्गत २२ उप विषयक्षेत्रको अवस्थालाई माकुरे जालोमा प्रस्तुग गरीएको छ ।

मेचीनगर नगरपालिकाको आ.व. २०८२।२०८३ लैससासको परीणाम माकुरे जालोमा

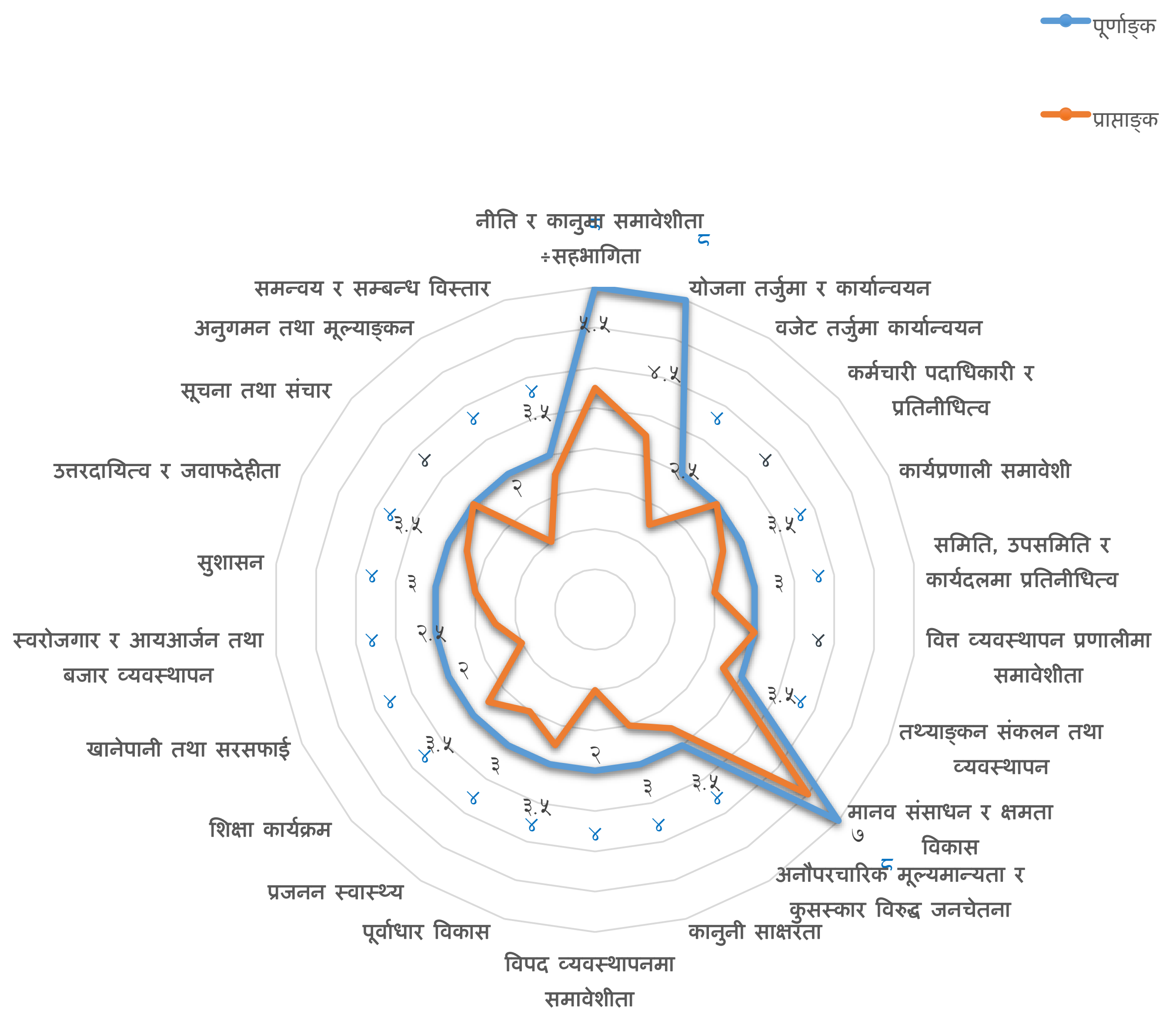

मेचीनगर नगरपालिकाको आ.व. २०८२।२०८३ लैससासको परीणाम वार चार्टमा प्रस्तुत

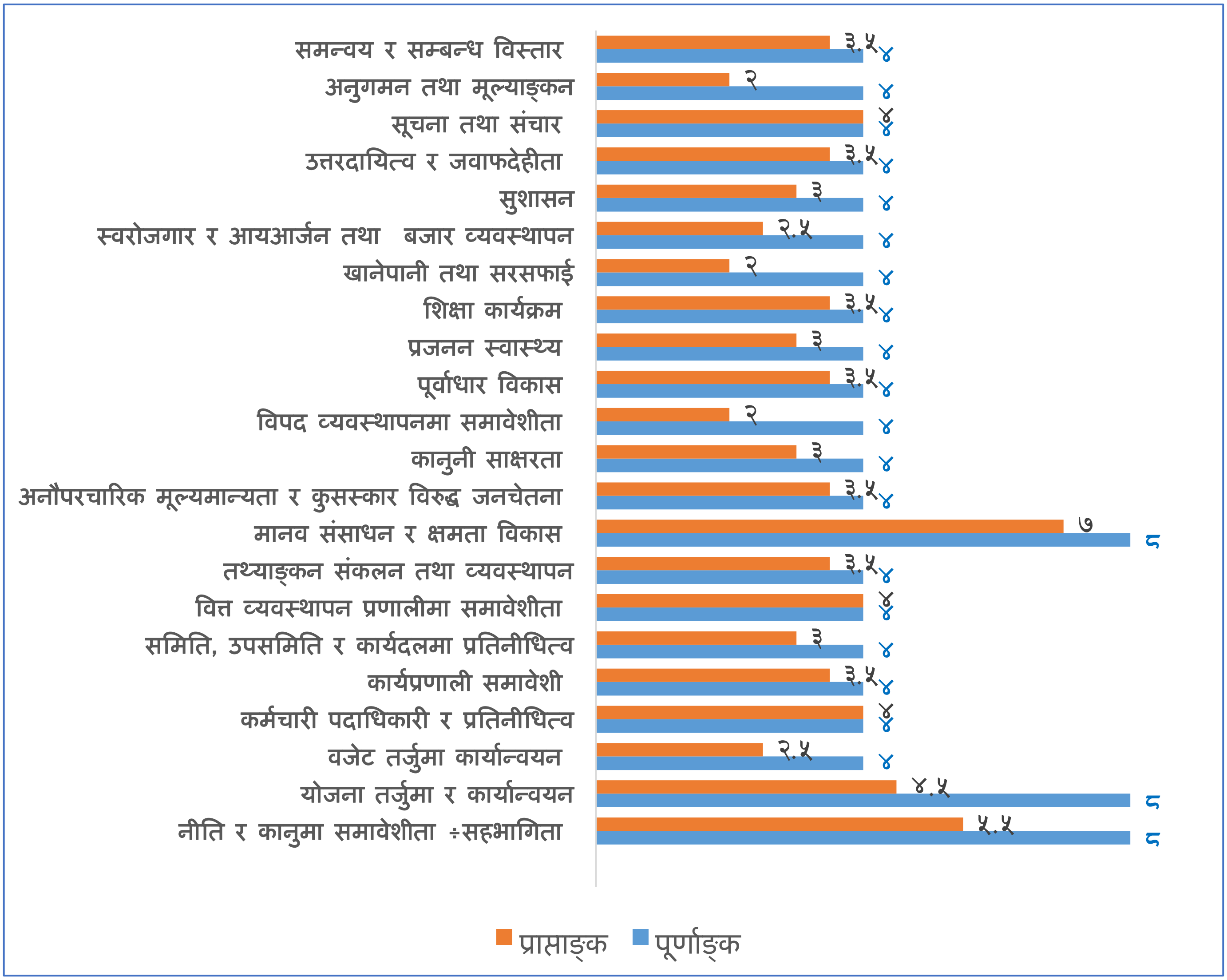

३.२ तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण:

नीति कानून तथा योजना: मेचीनगर नगरपालिकाको लैगिक समातना तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको तथ्याङ्कीय तुलनात्मक विश्लेषण गर्दा मुल विषयक्षेत्र अन्तर्गत नीति कानून तथा योजनालाई सम्वोधन गर्नलाई वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा लैससासलाई जोड दिईएको छ । नीति कानुन निर्माण गर्दा लैंगिकमैत्री बनाउन प्रयास गरिएको र भाषाहरु लैंगिक संवेदनशिल बनाउने प्रयास गरिएको छ। न्यायिक समिति क्रियाशिल रहेको छ । वडास्तरीय योजना छनौट हुने गरेको र समावेशीतालाई प्राथमिकता दिएको छ । उपभोक्ता समिति गठनको कार्यविधि रहेको तर समितिमा ३३ प्रतिशत महिलाको सहभागिता सुनिश्चिताका साथै सक्रिय सहभागिता वृद्वि गर्न जरुरी रहेको छ । सहभागतितामूलक योजना छनौट आशिंक मात्रामा हुने गरेको छ । योजना तर्जुमाका वखत लक्षित समूह तथा वर्गसंग छुट्टै छलफल गरी उनीहरुको माग संम्वोधन गर्ने परिपाटीको संस्थागत विकास गर्न जरुरी रहेको छ । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा लक्षित वर्गको लागि निश्चित प्रतिशत रकम छुट्याउने प्रावधान राखि बजेटलाई उत्तरदायि बनाउनु पर्ने अवस्था रहेको छ । ऐन नियम र नीतिहरु जारी गर्नुपुर्व लैंगिकमैत्री भएको नभएको एकिन साथै विश्लेषण गर्नपर्नु अवस्था रहेको छ ।

लैंगिक हिंशा निवारण कोष सञ्चालनमा रहेको र गरीव घरपरिवार पहिचान कार्यक्रम सञ्चालन भई लैंगिक प्रावधानमा उल्लेख्य भूमिका खेलेको पाइन्छ। स्थानीय ऐन, नीतिमा बालबालिका र किशोरी किशोरमा हुने विभेद अन्त्य गर्ने छुट्टै नीति निर्माण गरी कार्यान्यवयनमा ल्याउनु पर्ने अवस्था रहेको छ । लैंगिकमैत्री तथा समावेशी विकास प्रवर्द्धन लागि लैंगिक नीति बनाई सवैप्रकारका सामाजिक विभेदहको अन्त्य गर्ने प्रावधानमा मापन योग्य लक्ष्य बनाई लागु गर्नु पर्ने हुन्छ ।
नगरपालिकाले तयार गरेको श्रमनीतिमा समान ज्यालाको सुनिश्चितताका साथै कार्यस्थलमा हुने विभेद र यौनजन्य हिंशा अन्त्य गर्ने आचार संहिताको कार्यान्वयनमा ल्याउन पर्नेछ । नगरपालिकाले खण्डिकृत तथ्याङ्कक अध्यावधिक गर्नु पर्ने देखिन्छ । रैथाने र आप्रवासी कामदारको हितको नीति तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन पर्ने देखिन्छ । जनसहभागिता सम्बन्धी नीति बनाई लक्षित वर्गको छुट्टै विश्लेषण गरी आवश्यकताको आधारमा कार्यक्रम तय गर्नुपर्ने हुन्छ। सहभागितामूलक अनुगमनलाई व्यवस्थित गर्ने र अनुगमनबाट प्राप्त सुझावहरुलाई कार्यान्वयन गराउन र निर्माणात्मक मूल्याङ्कनलाई पद्वतीको रुपमा प्रयोगमा ल्याउन जरुरी रहेको छ ।

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण र लैंगिक समानता प्रबर्द्धनका लागि रणनीति र आचार संहिता कार्यान्वयनका लागि वार्षकि नीति कार्यक्रममा सम्बोधन गर्नु पर्ने रहेको छ । वार्षिक रुपमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक परीक्षण पश्चात लैंगिक र समावेशी विकासमा सुदृढ गर्न तयार गरीएको कार्ययोजना कार्यान्वयनका निम्ति नगरपालिकाको योजनामा वजेट सहित कार्यक्रम समावेश गरी समयमा कार्य गर्नु पर्ने परीक्षणको मूल्याङ्कनले देखाएको छ । स्थानीय कानुन निर्माण गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण दृष्टिकोर्णले उपयुक्त भए नभएको विश्लेषण गर्दै समिति निर्माण गरी लेखाजोखा गर्ने परिपाटीको विकास गरेको हुनु पर्ने देखिन्छ ।

संस्थागत व्यवस्था: मेचीनगर नगरपालिकाको वार्षिक तथा आवद्यक योजनामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्धाहरु समाधान गर्ने लक्ष्य र कार्यक्रम समावेश गरिएको अवस्था रहेको छ। मुख्य विषयक्षेत्र अन्तर्गत संस्थागत व्यवस्थालाई संम्बोधन गर्न नगरपालिकाले महिला बालबालिका लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखाको स्थापना गरी कार्य विवरण समेत उल्लेख गरेको छ । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा योजना निर्माण्को चरणहरुमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व, लैगिकहिंशा न्यूनीकरणको लागि छुट्टै कोषको स्थापना गरी बजेट विनियोजन गरेको छ । वञ्चितिकरणमा परेका वर्गको पहुँच वढाउन सकारात्मक विभेधको नीति लिएको छ। नगरपालिकाद्वारा बनाउने उपसमिति तथा कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेका पुरुषहरुको समेत समावेशी प्रतिनीधित्व गराउने गरेको छ । लैंगिक हिंशा निवारण महिला सीप विकास तथा नेतृत्व विकास गर्ने कार्यमा श्रोत व्यवस्थापन व्यवस्थापन गरी कार्यक्रम सचालन गरिएको छ । नगरपालिकाको सूचना प्रणाली समावेशी र कम्प्युटर प्रणालीमा लेखा व्यवस्थापन गरीएको छ । घटना दर्ताको अभिलेखिकरण, महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंशा निवारण कार्यक्रमको लागि बजेटको विनियोजन र कार्यक्रमहरु सञ्चलनमा रहे पनि लक्षित समुदायको पहुँच पुग्न बाकी रहेको छ ।

लैंगिकमैत्री तथा समावेशी योजनाको छनौट र कार्यक्रम तयार गरी लक्षित वर्गको हित गर्न लैंगिक समानता तथा सामाजिकरण कार्यान्वयन समितिको संस्थागत विकास गर्दै क्रियाशिलता बढाउन आवश्यक रहेको छ। नगरपालिकाले संचालन ल्याएका कार्यक्रममा अनुगमन गर्ने संयन्त्रले अनुगमन गरी वन्चितिकरणमा परेको वर्गको सुझावका आधारमा योजना निर्माण गरी कार्य संचालन गर्न पर्नु पर्ने देखिन्छ । सेवा प्रवाहमा नागरिकहरुवाट प्राप्त सुझावहरुको सुनुवाईलाई संवोधन गर्नु पर्ने रहेको छ ।

लैंगिकहिंशा रोकथाम गरी लैंगिकमैत्री बानीव्यवहार प्रबर्द्धनका लागि निर्माण भएका नीतिको हुवहुँ कार्यान्वयन गर्न वाँकी रहेको छ । नगरपालिका र वडाले आफनो पाश्रवचित्र तयार गरी सोही आधारमा विकास निर्माण कार्य सञ्चालन ल्याउन सकेमा मात्र समतामूलका विकास हुन सक्ने अवस्था रहेको छ। महिला र पुरुषवीचको असमानता हटाई समानता बढाउन समावेशीकरण नीति र रणनीतिको कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक रहको छ । लैससास परीक्षण पश्चात सुचक सुधारका लागि तयार गरिएको कार्ययोजना कार्यान्यवयनमा ल्याउन आवश्यक रहेको छ । नगरपालिकाबाट पदाधिकारी तथा कर्मचारी समावेश गरी लक्षितवर्गको क्षमता विकासमा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने गरिएको छ । लक्षित बजेटको सुनिश्चितता, समावेशी सूचना प्रणालीको कार्यान्वयन, लैंगिक सम्बन्धि क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्न्दै खण्डिकृत सूचना प्रणलीलाई आधार लिई वार्षिक योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने देखिन्छ । लैंगिक विकास हेर्ने डेस्कको स्थापना र व्यवस्थापनमा आवश्यक जनशक्ति र वजेटको व्यवस्थापन गरी परिचालन गर्नु पर्ने रहेको छ । दिगो विकासमा लक्ष्यको स्थानीयकरण गरी स्थानीय विकास प्रक्रियालाई अगाडि बढाउने कामको सुरुवात गर्नु पर्ने छ । लैंगिक मुद्दाहरुको पैरवी र संस्थागत समाधानका तयार गरी लैंगिक प्रतिकार्य मञ्च र पुरुष सञ्जालको परिचालन गर्न जरुरी रहेको छ ।

मानव संधान तथा क्षमता विकास : मानव संसाधन तथा क्षमता विकास मुल विषय क्षेत्रमा नगरपालिकामा महिलाको विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंशा निवारण कार्यक्रमहरु सञ्चालनको लागि वजेट र कार्यक्रमहरु रहेका छन । परंपरागत कुरीतिहरु छुवाछुत, बाल विवाह र वहुविवाह दाईजो हटाउन अभियानहरु संचालनमा आएका छन । जनप्रतिनीधि तथा कर्मचारीहरुलाई संविधान र ऐन नियमबारे अनुशिक्षण गरिन थालिएको छ । लक्षित वर्गको तथ्याङ्क राखि आपतकालीन कार्य वा राहत वितरण भएको छ । पन्जिकरणको अभिलेख अध्यावधिक रहेको पाईन्छ ।

खण्डिकृत तथ्याङ्कको अध्यावधिक र सोही आधाारमा सेवा र विकास कार्यका साथै राहतका कार्यक्रमम सञ्चालनमा गर्नु पर्ने रहेको छ। नगरपालिकामा क्षमता विकास कार्ययोजना तयार पछि तालिम लगायत क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेका छन । क्षमता विकास तालिममा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका विषयहरु समावेश गरी जनप्रनिनीधि तथा कर्मचारीमा अनुशिक्षणका कार्यलाई निरन्तरता दिन आवश्यक रहेको छ । महिलाको सवालको सम्बोधन गर्दै लैगिक सम्वेदनशील शब्दहरुको प्रयोगको र कार्यस्थलमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार अन्त्यका लागि आचार संहिता तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ ।

लक्षित वर्गका कार्मचारी, पदाधिकारीहरुलाई निर्दिष्ट क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गर्नु पर्ने रहेको छ । मानव संसाधन शाखाबाट लैगिक राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरुको

अनुशिक्षण तथा स्थानीयकरण गर्ने, महिला हिंशा विरुद्ध शुन्य शहनशीलता नीति लिने, कानूनको मस्यौदा निर्माणको प्रकृया र समस्या समाधानको बारेमा जनप्रतिनीधि, कर्मचारी लगायतलाई अनुशिक्षण तथा कानूनी सचेतनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । लक्षित वर्गको रोजगारीमा समान सहभागिता बढाउन नियमितरुपमा लोकसेवा तगारी कक्षा सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिएको छ ।

विपद् व्यवस्थापनका कार्यहरु गर्दा लक्षित वर्गलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी विपद् व्यवस्थापन कोषको परिचालनमा लक्षित समुदायको सहभागिता गर्नु पर्ने रहेको छ । लैंगिक हिंशामुक्त नगरपालिका घोषणा गर्ने अभियानलाई प्राथमिकता साथ संचालनमा ल्याउन पर्ने छ । लैंगिक लक्षितवर्गमैत्री तथा समावेशी विकासका लागि छुट्टै शीर्षकमा वजेट व्यवस्थापन गर्न सकेमा नगरपालिकाको विकास प्रकृया सन्तुलित हुने अवस्था रहेको छ। लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण विषयमा नागरिकहरुलाई तालिम दिन सक्ने दक्ष जनशक्ति तयारी र सूचिकृत गर्न आवश्यक रहेको छ ।

सेवा प्रवाहः विद्यालयमा निशुल्क पाठ्यपुस्तक, दिवा खाजा, छात्रबृत्ति, निशुल्क पोशाकको व्यवस्था जस्ता विषय र कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा आएका छन । मेचीनगर नगरपालिकामा भवन निर्माणमा पहुँचयोग्य र सुरक्षित बनाउने सोचको विकास हुन थालेको अवस्था छ। सवैवर्गको लागि पहुँचमैत्री भवन निर्माणमा निरन्तरता दिन आवश्यकता रहेकोछ। नगरपालिकाले पूर्वाधारको निर्माण गर्दा लक्षितवर्गमैत्री हुनु पर्ने, भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा अनिवार्य भवन आचार संहिताको कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक रहेको छ।
वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रममा गर्भवति महिला र सुत्केरी महिलालाई जोखिमयुक्त काममा लगाउन नपाईने नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन पर्ने अवस्था रहेको छ। नगरपालिका मात्र नभई वडा र अन्य सेवाप्रवाहका कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्थापन गरी प्रयोगमा ल्याउन अत्यन्तै जरुरी वनेको छ ।
लैगिक तथा गरीव वर्गका नागरिकहरुको स्वास्थ्य विमामा सहयोग गरिएको छ । नगरपालिकाभित्र रहेका विद्यालय जाने उमेरका सवै बालबालिका विद्यालयमा भर्ना भएको अवस्था छ । सेवा प्रवाह मुख्य विषय क्षेत्रमा नगरपालिकामा भवन संहिता तयार गरेको छ । नगरपालिका खुल्ला दिसामुक्त र पूर्णखोपयुक्त घोषणा भई सकेको छ । नगरपालिकामा प्रजनन शिक्षाका कार्यक्रमहरु लागु भएको छ ।

वैदेशिक रोजगारीमा जान इच्छुक व्यक्तिहरुलाई सचेतना मात्र नभई ग्रामिण महिलालाई सीप विकास तालिम मार्फत प्राबिधिक जनशक्ति तयारीका लागि रणनीतिक कार्य गर्नु पर्ने परीक्षणको नतिजाले देखाएको छ। लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंखयक वर्गका लागि सेनिटरी प्याडको व्यवस्था सहित स्थानीयस्तरमा फोहोरको उचित व्यवस्थापनको गरिएको अवस्था छ । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा लक्षित वर्गको लागि स्वरोजगार र शिक्षामूलक कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिन्छ । नगरपालिकास्तरमा सुपथ मूल्यको सहकारी पशलहरु संचालनमा ल्याउनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । महिला प्राविधिकहरु उत्पादन गर्ने कार्यक्रमका साथै सामाजिक परिचालकहरु तयार गर्ने कार्यक्रमहरु निर्माण गर्नु पर्ने देखिन्छ । महिला साक्षरताका लागि सघनरुपमा कार्यक्रमको निरन्तरता दिनु पर्ने अवस्था रहेको छ।

सुशासन र उत्तरदायित्व: संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहवीच आवश्यक समन्वय र सहकार्यलाई बढाउन पर्ने रहेको छ । जनप्रतिनिधिहरुको आचार संहिता कार्यालयमा देख्ने गरी राखी पालनामा ल्याउनु पर्ने रहेको छ । कर्मचारीको लागि आचार संहिता स्थानीय तहमा रहेका सवै कार्यालयहरुमा लागु गर्न बाँकी देखिन्छ । नगरपालिकाका सूचनाहरु स्थानीय भाषामा पनि प्रशाण गर्नु पर्ने रहेको छ । मेचीनगर नगरपालिकामा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा स्थानीय तहको सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन विषयमा कानुनी रुपमा कार्यक्रम सञ्चाले तत्परता देखाएको छ।

बाल अधिकार महाशन्धिका प्रतिवद्धताको संस्थागत कार्यान्वयनका लागि नगरपालिका घोषणाउन्मुख कार्यमा अगाडि वढन आवश्यक रहेको छ । सामाजिक जवाफदेहीताका औजारहरुको प्रयोगमा ल्याईएको छ । सबै प्रकारका सूचनाहरुको सार्वजनिकीकरणमा लक्षित वर्गको सहभागीतालाई अझ बृद्धि गर्नपर्ने देखिन्छ । नगरपालिकाबाट चौमासिक रुपमा नियमित सार्वजनिक सुनुवाई गरी स्थानीय सेवाप्रति नागरिकहरुको सन्तुष्टिको स्तरको मापन गरिएको छः

लक्षितवर्गले स्थानीय तहबाट सञ्चालित कार्यक्रमबाट लाभको प्रभाव के कस्तो रहेको छ पहिचान गर्नु पर्ने छ। नगरपालिकाका प्रगति समिक्षा र बैठकमा लक्षित समूहको सहभागीता र उनीहरुको बोलीको सुनुवाई लाई जोड दिन आवश्यक रहेको छ । लक्षित वर्गको सञ्जाल निर्माण र कार्यगत छलफललाई आगामी वर्षहरुमा नीति तथा कार्यक्रममा समेट्नु पर्ने देखिन्छ । महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव विरुद्धका प्रतिबद्धता र कार्ययोजनाको जानकारी गरी कार्यान्वयनमा ल्यान आवश्यक पहल कदमी गर्न लाग्नु पर्ने देखिन्छ ।

मेचीनगर नगरपालिकाका जनप्रतिनीधि र कर्मचारी समेतको सहभागितामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक परीक्षण पश्चात् प्रमुख सूचकहरुले प्राप्त गरेका अङ्कहरुको लेखाजोखा गरी तयार गरिएको कार्ययोजना अनुसार कार्यक्रम संचालनमा ल्याउन प्रतिवद्ध भएर लाग्नु पर्ने अवस्था छ । बेईजिङग घोषणा–पत्र प्रतिबद्धतामा उल्लेखित वुँदाहरु सम्बन्धित कार्यक्रमहरुमा वजेट विनियोजन गर्नु पर्ने रहेको छ । लैससास परीक्षण पश्चात सूचकको अवस्था सुधारका लागि लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिले पहल गरी वजेट कार्यक्रम तर्जुमा समिति मार्फत वार्षिक योजनामा समावेश गरी लैससासमैत्री वातावरण सृजना गरी समावेशी विकासको थालनी गर्न आवश्यक रहेको परीक्षणको नतिजाले प्रष्टियाएको छ ।

मेचीनगर नगरपालिकाको लैससास परीक्षणमा सूचकगत प्राप्ताङ्क तालिका आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३

क्र.सं.	सूचक नम्वर	पूर्णाङ्क	कल प्राप्ताङ्क
१	१.१.१ – १.१.८, १.२.१ – १.२.८, १.३.१ – १.३.४	२०	१२.५
२	२.१.१ – २.१.४, २.२.१ – २.२.४, २.३.१ – २.३.४, २.४.१ – २.४.४, २.५.१ – २.५.४	२०	१८
३	३.१.१ – ३.१.८, ३.२.१ – ३.२.४, ३.३.१ – ३.३.४, ३.४.१ – ३.४.४	२०	१५.५
४	४.१.१ – ४.१.४, ४.२.१ – ४.२.४, ४.३.१ – ४.३.४, ४.४.१ – ४.४.४, ४.५.१ – ४.५.४	२०	१४.५
५	५.१.१ – ५.१.४, ५.२.१ – ५.२.४, ५.३.१ – ५.३.४, ५.४.१ – ५.४.४, ५.५.१ – ५.५.४	२०	१६
जम्मा		१००	७६.५

३.३ लैगिंक समानता तथा सामाजिक परीक्षणको मुख्य उपलब्धि

१, नीति कानून तथा योजना

- स्थानीय तहका संरचनाहरुमा कानुनले तोकिए अनुसारको समानुपातिक सहभागिता स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी र कर्मचारी) को ३३ प्रतिशत सम्म प्रतिनिधित्व गराउदै आएको।
- नगरपालिकाले आफना लागि आवश्यक नीति नियम निर्माण गर्दा लैससास दृष्टिलेल उपयुक्त भए नभको समिक्षा गर्ने गरेको साथै लैंगिक संवेदनशिल भाषाको प्रयोग गरिएको ।
- स्थानीय तहको नीति तथा योजनामा लैससास विकास सम्बन्धि विषयहरुको समावेश गरिन थालिएको छ।
- महिला बालबालिका र किशोरीमाथि हुन सक्ने विभेद अन्त्य गर्ने कानुन तथा प्रावधानको व्यवस्था भएको।
- क्षमता विकास सम्बन्धी कार्ययोजना तयारी र कार्यान्वयनमा ल्याईएको ।
- स्थानीय तहको नीति र कानुन निर्माण प्रक्रियामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक सामावेशीकरण दृष्टिकोर्णबाट समावेशी बनाउने प्रयास गरिएको छ ।
- लक्षितवर्ग माथी हुन सक्ने विभेद समाधानका लागि सुनुवाई हुने व्यवस्था गरीएको ।
- उपभोक्ता समितिमा समानुपातिक ३३ प्रतिशत महिलाको सहभागिता सुनिश्चत गरिएको ।
- लैंगिक उत्तरदायि तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्ने वजेटको व्यवस्था मिलाएको ।
- महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई भएका प्रमाणित कागजातहरू न्यायिक समितिमा भएको ।
- समावेशीतालाई प्राथमिकता दिई वस्ती र वडास्तरीय योजना छनौट हुने गरेको छ ।
- लैससास तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने नीति,वार्षिक कार्यक्रम र वजेटमा समावेस भएको स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बनेको।
- नीति, योजना तथा वार्षिक विकास कार्यक्रममा उल्लेख भई लक्षित वर्गका कार्यक्रममा लक्षित समुहसंग छलफल भएको वडाको निर्णय पुस्तिका भएको ।
- उपभोक्ता समिति गठनको कार्यविधि रहेको र समानुपातिक र सहभागतिामूलक योजना छनौट हुनु।
- नगरपालिकाले आफ्ना कार्यक्रमबाट लक्षित समुह तथा समुदायका वर्गको हित हुने गरी नीति नियमहरुको निर्माण गरीएको छ ।
- समावेशीताको अवस्था सुदृढ गर्न लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति र रणनीति तयार हुनु ।

२. संस्थागत व्यवस्था

- स्थानीय तहमा हुने समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रचलित कानुमा व्यवस्थाप भए बमोजिम समावेशी प्रतिनिधित्वको व्यवस्था भएको ।
- वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा योजना निर्माण्को चरणहरुमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व गरिएको ।
- लैङ्गिक हिँसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धिजस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि कोष स्थापना गरी कार्यान्वयन भएको छ ।
- स्थानीय तहमा कर्मचारीहरुको नियूक्ति गर्दा सवै लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनीधित्व गराउन प्राथमिकता दिएको छ ।
- लैगिंक हिंसा न्यूनीकरणको लागि कार्यक्रम तय गरी बजेट विनियोजन भएको ।

- व्यक्तिगत घटना दर्ताको अभिलेखिकरण, महिला विरुद्धहुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण कार्यक्रमको लागि बजेटको विनियोजन र कार्यक्रम तथा अभियान सञ्चलनमा रहेको ।
- स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वञ्चितीकरणमा पारिएको वर्गको प्रतिनीधित्व गर्ने व्यव्था मिलाईएको ।
- क्षमता विकास कार्यक्रममा वञ्चितिकरणमा परेका वर्गको सहभागिताको लागि सकरात्मक विभेदको नीति लिएको ।
- सकारात्मक विभेदको नीति तथा रणनीति दस्तावेज आवधिक योजना तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा भएको।

३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

- मेचीनगर नगरपालिकाका जनप्रतिनीधि,कर्मचारीहरु र लक्षित समूहरुलाई समावेशी विकास तथा लैगिक हिंशा निवारणसम्बन्धी सचेतीकरण गरिएको ।
- विपद्बाट प्रभावितलाई आपतकालिन राहत वितरण गरिदै आएको र विपद सम्बन्धी तथ्याङ्कहरुको खण्डिकृत गरीएको साथै आपतकालिन कार्य सञ्चालनमा ल्याइएको ।
- महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गरेको ।
- व्यक्तिगत घटनादर्ता र पञ्जिकरणको अभिलेख अध्यावधिक गरिएको छ ।
- स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गरेको ।
- नगरपालिकाका प्रत्येक वडामा कानुनी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याईएको ।
- विपदबाट प्रभावित महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागिरक र लक्षित समूहलाई प्राथमिकतामा राख्ने गरिएको।
- लैंगिक हिंसा र विभेदका घटनाहरु न्यूनिकरणका लागि लैंगिक हिंशा प्रतिकार्य मञ्च र पुरुष सञ्जालको परिचालन हुनु ।
- लैंगिक हिंशा अन्त्यमा सहयोग पु–याउन महिला र बालबालिकाका लागि सुरक्षित आभास, हिंशा प्रभावितका लागि माइती नेपाल, आफन्त नेपाल, मेलमिलापकर्ता, आमा समूह, स्वयंसेविका मेलमिलापकर्ता, मनोसामाजिक विमर्शकर्ता, सुरक्षा निकाय र एकिकृत संकट व्यवस्थापन केन्द्र समन्वय तथा सहकार्य गरिनु ।

४. सेवा प्रवाह

- नगरपालिकाको आवधिक तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा समावेशीतालाई संबोधन गरिएको ।
- खानेपानी तथा स्वास्थ्य सरसफाई अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुन थालिएको छ ।
- नगर, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि पानी शुद्धिकरणका विधि जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भएको र सरसफाई प्रबर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा हुने ।
- भवनहरुको ड्रईडिग र डीपीआर भएको र लैससास, बालबालिका र अपाङ्गतामैत्री बनाउन प्रतिबद्धता गरी निर्माण गर्न थालिकएको ।

- महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, गोवर ग्यास तथा सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू संचालन भएको ।
- वार्षिक नीति तथा योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरेको ।
- विद्यालयस्तरमा निशुःल्क पाठ्यपुस्तक, दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्य पुस्तक, छात्रबृत्ति, निशुल्क पोसाकको व्यवस्था जस्ता विषय र कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा आएको देखिन्छ ।
- नगरपालिकाका जनप्रतिनीधि, कर्मचारीहरु र लक्षित समूहरुलाई समावेशी विकास तथा लैगिक हिंशा निवारणसम्बन्धी सचेतीकरण गरिदै आएको छ ।
- नगरपालिका खुल्ला दिसा मुक्त र पूर्ण खोपयुक्त घोषणा भएको ।
- विद्यालयमा छात्रामैत्री, अपाङ्गतामैत्री र लैगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि शौचालय साथै सेनिटरी प्याडको प्रबन्ध गर्ने प्रयास गरिएको ।
- युवा र महिलाहरुलाई सीपमुलक तालिम सञ्चालन गरिनु ।
- रोजगारीका लागि महिला तथा लक्षित समुदायका वर्गको क्षमता विकास गरिएको ।
- अपाङ्गता र जेष्ठनागरिकहरुलाई सहयोगी सामग्री दिनु

५. सुशासन र उत्तरदायित्व

- भवनहरुको ड्रईङिग र डीपीआर भएको र लैससास, बालबालिका र अपाङ्गतामैत्री बनाउन नीति र कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता गरिएको ।
- महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, गोवर ग्यास तथा सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू संचालन भएको ।
- परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरेको HMIS बाट रिपोर्ट हेर्न सकिने।
- स्वास्थ्य बिमाको संघिय कार्यक्रम रहेको र नगरपालिकाले पनि विपन्न नागरिकका लागि थप लगानी गरी कार्यक्रम संचालन गरेको ।
- मेचीनगर नगरपालिकाले सेवा प्रवाह विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्द्धनमा आवश्यक नीति कानुनको तर्जुमा गरी तोकिएका पदाधिकारीहरुबाट कार्यान्यवनमा ल्याईएको ।
- संघीय र प्रदेशस्तरीय कानुनको व्यवहारिक कार्यान्वयन गर्न समन्वय र सहकार्यको प्रयास गरिएको website मार्फत सूचना सार्वजनिक गरेको ।
- महिला अधिकार तथा समानता लागि भएका वेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्र प्रतिबद्धताका लागि किटान गरेर कार्यक्रम सञ्चालनमा नगरिए पनि बाल अधिकार अन्तराष्ट्रिय महाशन्धी

सन १९८९ को कार्यान्वयन र दिगोपनाका लागि प्रतिवद्ध भई वजेटको व्यवस्थापन गर्दै आएकको अवस्था छ।

- नगरपालिकामा उपप्रमुख र वडामा वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा अनुगमनको काम हुने गरेको
- वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि सूचकको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिईएको ।
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रबर्द्धन गर्न तय गरेका कानुनको कार्यान्वयनमा ल्याउन तोकिएका समितिहरु परिचालित गरिएको छ ।
- नगरपालिकाद्वारा संचालनमा रहेका कार्यक्रमहरुको नागरिहरुमा सुसुचित गर्न जवाफदेहीताका औजारहरुको प्रयोगमा ल्याएको छ ।
- सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा सेवा गुणस्तर सुधारका लक्षित समुदायबाट प्राप्त सझावहरुको संवोधन हुने गरेको छ ।
- लैगिकहिंशा न्यूनिकरणका लागि सरोकारवाला निकार्य र व्यक्तिसंग आपसी छलफल तथा सहकार्यको तालनी गरिएको।
- नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा स्थानीय तहको सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन विषयमा कार्यक्रम सञ्चालन भएको छ ।
- संघ तथा प्रदेशसंग समन्वयमा कार्यक्रमहरु हुने गरेको ।
- नागरिकका गुनासो अभिलेखिरकण र व्यवस्थापन गरी सोको अभिलेखिकरण गरिएको छ ।
- नगरपालिकाका गतिविधिहरुका विषयमा जानकारीका नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचना प्रसारण गर्ने गरिएको छ ।
- लैंगिक समानता र समावेशी पक्षको विकासका लागि नगरपालिकामा रहेका सरोकारवाला निकायहरुवीच कार्यगत एकता गर्नु ।

३.४ सवलपक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू

मूल शीर्षक सबल पक्षहरू, सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू, अवसर र चुनौति (SWOT)

सबल पक्षहरू
• कानून, योजना कानूनी दस्तावेज राजपत्रमा प्रकाशन वेभसाइटमा राख्नु • पञ्जीकरण तथा सामाजिक गतिविधिहरुको अभिलेख अध्यावधिक सुरक्षा • सामाजिक समावेशीकरणका सवालको संस्थागत रुपमा सम्बोधनका निम्ति समावेशी नीति रणनीति र घटना व्यवस्थापन कार्यविधि तयार गरिएको • संगठनात्मक संरचना विपद् व्यवस्थापन कार्यविघि बनाई कार्य सञ्चालन • क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन • स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको र विपन्न वर्गका लागि सहुलियतमा विमा गरिएको • खुल्ला दिसामुक्त पालिका घोषणा हुनु

- स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम संचालनमा आउनु
- विद्यालय भर्ना अभियान तथा खाजाको व्यवस्था हुनु
- लक्षित समूह र वर्गका लागि प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने कार्यक्रम व्यवस्थापन हुनु
- वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गरेको
- उपभोक्ता समिति गठन सम्बन्धि कानूनको व्यवस्था
- योजना छनौट समाबेशी
- महिला तथा बन्चितिमा परेका समुदाय उपर विभेद सुनुवाइ हुने गरेको लैससास नीति निर्माण गरिएको
- स्थानीय तहको वस्तुस्थिति सहितको प्रोफाईलको उपलब्धता
- निर्याणक तहमा महिला र पुरुषको आंशिक सहभागीता हुनु
- सामाजिक जवाफदेहीताका औजारको प्रयोगमा ल्याउनु कार्यदलबाट निर्णय गरि सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्धन
- सुचना सार्वजनिक गर्ने गरेको
- सामाजिक जवाफदेहीता विधि तथा औजारहरुको प्रयोगमा ल्याउनु
- सेवाहरुको मापदण्ड तयारी गर्नु

सुधारात्मक पक्ष

- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी नीतिको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने र लैससास रणनीति तयार गर्नु पर्ने
- स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको आचार संहिता र कार्यान्वयन
- दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण गरी लैंगिक समानता सम्बोधन हुने कार्यक्रम निर्माण
- कानुन निर्माण प्रक्रियाको बारेमा जनप्रतिनीधि तथा कर्मचारीहरुलाई अभिमूखिकरण गर्नु पर्ने
- लैससास परीक्षणबाट आएका सुधारात्मक क्रियाकलाप तथा कार्ययोजना कार्यान्वयनमा नल्याउनु लैगिक लक्षित बजेट निर्धारण र लक्षित समुहको अवस्था सुधार गर्न निश्चित वजेट छुटियाउनु पर्ने
- सामाजि जवाफदेहीताका औजारहरुको नियमित प्रयोग
- वस्ती र वडाबाट लक्षित वर्गसंग छलफल गरी अलग्गै माग संकलन गर्नु पर्ने
- लैससास कार्यान्वयन समितिको गठन र सक्रियता बढाउन पर्ने
- नगरपालिकाले लैससास डेस्क व्यवसंथापन र संचालनका लागि जिम्मेवार व्यक्तिको क्षमता विकास (बजेट, कार्यक्रम सहित कार्यविवरण बनाउनु पर्ने)
- प्रचलित कानून, ऐन नियम र कार्यविघिहरुको सम्वन्धमा लक्षित वर्ग र समूहहरुलाई अभिमूखिकरण
- लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणा लागि तयार गरीएका संरचनाहरुको एकिकृत रुपमा परिचान गर्नु पर्ने
- मानव संसाधन शाखा निर्माण गर्नु पर्ने सार्वजनिक भवनहरु बालमैत्री, अपांगमैत्री हुनुपर्छ सोचको विकास

- निरक्षर महिला र नागरिक शिक्षाका लागि अनैपचारिक शिक्षाका अभिभावका शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने
- नगरपालिका वासिन्दाहरुलाई सफा पानीमा पहुँच वृद्धि गर्न समय समयमा आर्सेनिक परीक्षण गर्नु पर्ने
- सुधारीएको चुल्हो प्रवर्द्धन गरी वातावरणमैत्री र बालमैत्री स्थानीय शासन अभियान सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने
- लैससासका निकायहरुबीच निर्माण सरोकारवाला सञ्जालको सक्रियतामा वढाउनु पर्ने
- लैससास सम्बन्धी शन्धी तथा प्रतिवद्दताहरुको क्षेत्रमा तोकेर कार्यक्रम गर्नु पर्ने
- कार्यदलबाट निर्णय गरी सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्द्धन
- नगरपालिकाभित्र रहेका संरचनाहरुमा लक्षित वर्गबाट प्रतनीधित्व गर्ने सहभागिको क्षमता अभिवृद्व तथा सक्रियता बढाउन पर्ने

अवसर

- नीति, कानूनी, नियम बनाउने अधिकार प्राप्त स्थानीय तहलाई हुनु
- महिला पुरुष लगायत लैंगिक र यौनिक अल्पसंख्यकहरुको समविकास गर्ने नीति
- लैससास परिक्षण निर्देशिका २०७८ कार्यन्वयन हुनु थाल्नु बजेटको उपलब्धता हुनु
- लैससासमैत्री संरचाना निर्माण गर्ने प्रतिबद्धा रहनु
- संस्थागत सुदृढिकरण लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण र पीडितको संरक्षण तथा सहयोग
- दक्ष जनशक्तिको उपलब्धता
- फोहोरको उचित व्यवस्थापन
- नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा
- संघीय तहमा लैससास स्थापित गर्न आवश्यक संविधान, नीति, कानुनको व्यवस्था भएको
- प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारले क्षमता विकास सम्बन्धि कार्यक्रमहरु संचालनमा रहनु लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण
- प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारले क्षमता विकास सम्बन्धि कार्यक्रमहरु संचालनमा रहनु
- लैससासका सरोकारवाला निकायहरुबीच सञ्जाल निर्माण गरी सहकार्य
- सूचना शाखा र जनशक्तीको
- सुचनापाटी
- नागरिक वडापत्र
- कानुनी व्यवस्था
- लैगिकमैत्री समतामुलक समाज निर्माणका आधारमा संघीय सरकारवाट बढी अनुदान प्राप्ती भई नागरिकका मौलिक हक अधिकार पुरा हुनु ।
- मौलिक हकको कार्यान्वयन पक्षमा सुदृढ रहनु ।

चुनौती
• लक्षित समुदायको छुट्टै योजना नछानीनु र निश्चित प्रतिशत वजेट विनियोजन नगरिनु • योजना पुर्व लैगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको सहभागिता हुन नसक्नु क्षमता विकासकास कार्यक्रममा यथेष्ट बजेट र कार्यक्रम सञ्चालन गर्नमा कमी • स्थानीय भाषामा पनि सूचना प्रशासण गर्नु पर्ने • तालिमहरुमा आवश्यकताको आधारमा सहभागी छनौट गर्न नसक्नु • आवस्यक कानुनका मस्यौदा तयार गर्न ज्ञान र क्षमताको अभाव • दक्ष जनशक्तिको सही परिचालन गर्नु लैससास लक्षित वर्गलाई योजना तर्जुमाका प्रयामा सक्रिय सहभागी हुन उत्प्रेरितमा कमी • लैससास लक्षित समुदायको सेवा प्रवाहमा पहुँचको कमी • योजना तर्जुमामा समावेशी सहभागिता हुन नसक्नु • लैससासको सवाल प्राथमिकतामा राख्नु पर्ने • भौगोलिक विकटता र गरिवी • लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यमैत्री संरचना निर्माण हुन नसक्नु • निर्णायक तहमा लक्षित वर्गको प्रतिनीधित्वले निर्णय प्रक्रियामा प्रभाव हुन नसक्नु • दक्ष र क्षमतावान जनशक्ति व्यवस्थापनमा कमी हुनु • कानुन कार्यबिधीको कार्यान्वयन र नागरिकलाई पर्याप्त सचेतीकरण हुन नसक्नु

३.५ मेचीनगर नगरपालिकाको लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास कार्ययोजना २०८३

मूल्याङ्कनको परीणाम र सूचक नं		सूचकको अवस्था सुधारोन्मुख योजना	क्रियाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व	
प्राप्ताङ्क	सूचक नं		पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
नीति कानून र योजना मुख्य विषयक्षेत्रको अवस्था सुधारोन्मुख कार्ययोजना								
०.५	१.१.२	नीति नियमहरु जारी गर्नु भन्दा विश्लेषण गरी जारी गर्ने	विद्यायन समिति	कार्यपालिका	लैससास कार्यान्वयन समिति	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.१.४	आचार संहिताको कार्यान्वयनका लागि अनुगमन र लैससास परीक्षण गर्ने कार्यविधि निर्माण	महिला बालबालिका लैंगिक तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा	कार्यपालिका	लैससास कार्यान्वयन समिति	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.१.५	महिला बालबालिका र लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र लक्षितवर्गमा हुने विभेद अन्त्य गर्ने निश्चित प्रावधानको व्यवस्था	विद्यायन समिति	कार्यपालिका	लैससास कार्यान्वयन समिति	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.१.७	महिला, पुरुष र लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्य वर्गवीच समान ज्याला नीतिको संशोधन	विद्यान समिति	कार्यपालिका	वडा कार्यालय,लैससास कार्यान्वयन समिति र	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.१.८	श्रम नीति तयार	विद्यान समिति	कार्यपालिका	वडा कार्यालय	आ.व २०८३।२०८४		√

०.५	१.२.२	लक्षित समुहका लागि निश्चत प्रतिशत वजेटको व्यवस्था	लैससास कार्यान्वयन समिति	स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र वडा सचिव	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.२.३	लक्षित समूहका आवश्यकता संबोधन गर्न योजनामा प्राथमिकता	महिला बालबालिका लैगिक तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा	वजेट कार्यक्रम तर्जुमा समिति	लैससास कार्यान्वयन सहजीकरण समिति	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.२.४	लक्षित समूहका व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र संबोधन	महिला बालबालिका लैगिक तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा	वजेट कार्यक्रम तर्जुमा समिति	लैससास कार्यान्वयन सहजीकरण समिति	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.२.५	महिलाहरुको आवश्यकताको छुट्टै पहिचान र कार्यक्रमको छनौट	लैससास कार्यान्वयन समिति	योजना शाखा र वडा कार्यालय	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र वडा सचिव	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.२.६	दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण	विषयगत समिति	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	आ.व २०८३।२०८४	√	

०.५	१.२.८	उपभोक्ता समिति लक्षित समूहको ४० प्रतिशत सहभागिता सुनिश्चतता	लैससास कार्यान्वय समिति	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, शाखा प्रमुख र वडा सचिव	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.३.१	बजेट कार्यक्रम तर्जुमा पूर्व लक्षित वर्गसंग अन्तरक्रिया	लैससास कार्यान्वय समिति	वजेट कार्यक्रम तर्जुमा समिति	योजना शाखा प्रमुख र वडा सचिव	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	१.३.३	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण पक्ष सुधारका लागि क्षमता विकास योजना तयार	महिला बालबालिका लैगिक तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	आ.व २०८३।२०८४	√	√
०	१.३.४	लक्षित समुहको अवस्था सुधारका लागि निश्चत प्रतिशत वजेटको व्यवस्था	लैससास कार्यान्वयन समिति	वजेट सीमा निर्धारण समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र वडा सचिव	आ.व २०८३।२०८४		√

मूल्याङ्कनको परीणाम र सूचक नं		सूचकको अवस्था सुधारोन्मुख योजना	क्रियाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व	
प्राप्ताङ्क	सूचक नं		पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने

संस्थागत व्यवस्था मुख्य विषयक्षेत्रको अवस्था सुधारोन्मुख कार्ययोजना								
०.५	२.१.१	महिला सहभागिताका लागि समतामुलक नीतिको कार्यान्वयन र महिला सशक्तिकरण तालिम	सामाजिक विकास समिति	कार्यपालिका	महिला बालबालिका लैगिक तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा	आ.व २०८३।२०८४	√	
०.५	२.२.४	योजना तर्जुमाका चरणमा लैंगिक समावेशीका सवालमा संबोधन	वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति	कार्यपालिका	योजना शाखा	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	२.३.२	समिति र उपसमितिमा सहभागि लक्षित समूहका सदस्यहरुको क्षमता विकास तथा सशक्तिकरण	महिला बालबालिका लैगिक तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा	सामाजिक विकास समिति	शाखा प्रमुख	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	२.३.३	वन्चितिकरणमा परेका वर्गको सुझाव संकलन र संबोधन	वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	२.५.२	वेरोजकारहरुको नक्साङ्कन	रोजगार संयोजक	विषयगत समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	आ.व २०८३।२०८४	√	

मूल्याङ्कनको परीणाम र सूचक नं		सूचकको अवस्था सुधारोन्मुख योजना	क्रियाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व	
प्राप्ताङ्क	सूचक नं		पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
मानव संशाधन तथा क्षमता विकास मुख्य विषयक्षेत्रको अवस्था सुधारोन्मुख कार्ययोजना								
०.५	३.१.१	क्षमता विकास योजनाको लागि वजेट व्यवस्थापन र कार्यान्वयन	विषयगत समिति	कार्यपालिका	स्रोत अनुमान वजेट सीमा निर्धारण समिति	आ.व २०८३।२०८४		√
०.५	३.१.५	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास प्रबर्द्धनका जनशक्ती तयार	लैससास कार्यान्वय समिति	कार्यपालिका	महिला बालबालिका लैगिक तथा यौनिक तथा अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा शाखा	आ.व २०८३।२०८४		√

मूल्याङ्कनको परीणाम र सूचक नं		सूचकको अवस्था सुधारोन्मुख योजना	क्रियाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व	
प्राप्ताङ्क	सूचक नं		पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
सुशासन र उत्तरदायित्व मुख्य विषयक्षेत्रको अवस्था सुधारोन्मुख कार्ययोजना								
०.५	५.१.२	भ्रष्टचार विरुद्ध शुन्य सहनशिलता र सुशासन प्रबर्द्धन	योजना शाखा प्रमुख	कार्यपालिका	सेवाप्रवाह तथा सुशासन समिति	आ.व २०८२।२०८३		√
०.५	५.१.३	वेइजिङ् घोषणाका १२ बाह्र प्रतिवद्धताको कार्यान्वयन	लैससास कार्यान्वयन समिति	वजेट कार्यक्रम तर्जुमा समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत अधिकृत र वडा कार्यालय	आ.व २०८२।२०८३		√
०.५	५.२.२	सामाजिक जफावदेहीता औजारको प्रयोगमा लक्षित समुदायको अधितंम सहभागिता अभिवृद्धि	सुशासन समिति	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत अधिकृत र वडा कार्यालय	आ.व २०८२।२०८३		√
०.५	५.४.१	स्थानीयस्तहमा संचालित कार्यक्रमको लाभमा लक्षित समुदायको पहुँच वृद्धि	सामाजिक विकास समिति	वजेट कार्यक्रम तर्जुमा समिति	प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत र लैससास कार्यान्वयन समिति	आ.व २०८२।२०८३		√
०.५	५.४.२	लक्षितमैत्री कार्यक्रमको अनुगमन र लाभ असरको विश्लेशण	अनुगमन समिति	वजेट कार्यक्रम तर्जुमा	प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत	आ.व २०८२।२०८३		√

				समिति र कार्यपालिका				
०.५	५.४.३	प्रगति समिक्षामा लक्षित वर्गको प्रतिनीधित्व	अनुगमन समिति	सामाजिक विकास समिति र कार्यपालिका	प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत र लैससास कार्यान्वयन समित	आ.व २०८२।२०८३		√
०.५	५.४.४	अनुगमन मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणको संबोधन र लक्षित वर्गको समस्याको सम्बोधन	अनुगमन समिति	कार्यपालिका	प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत र वडा कार्यालय	आ.व २०८२।२०८३		√
०.५	५.५.४	महिला अशधिकार सुनिश्चितता र प्रतिबद्धतताको कार्यान्यवयन	लैससास कार्यान्वयन समिति	कार्यपालिल का र सामाजिक विकास समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	आ.व २०८२।२०८३		√

३.६ निश्कर्ष:

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणमा मेचीनगर नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ को लैससास परिक्षण गर्दा ७६.५ अङ्कक प्राप्त गरेको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिगदर्शन २०७८ का आधारमा मेचीनगर नगरपालिकाले प्राप्त गरेको नतिजाका आधारमा उत्तम अवस्थामा रहेको छ । मेचीनगर नगरपालिकाले समावेशी विकास र लैंगिकमैत्री समाज रुपान्तरणका लागि समयमा योजनाबद्धरुपमा कार्य गर्न पर्ने रहेको छ । नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ मा लैससासको क्षेत्रमा वार्षिक नीति, कार्यक्रम र बजेटमा कार्यक्रम राखेर कार्य गरेको छ । वडागतरुमा सहभागीतामूलक पद्धतिमा योजनाहरु छनौट भएका छन । टोल विकास संस्था उपभोक्ता समिति गठन सम्वन्धि कार्यविधि बनाएर समानुपातिक सहभागिता गर्ने प्रतिनीधिहरुको सक्रियाता तथा सशक्तिकरण गर्नु पर्ने छ। न्यायिक समिति सक्रिय रहेर स्थानीयस्तरका न्यायिक कार्यहरु सम्पादन गरिएको छ। लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष र कार्यविधि अनुसार कोष सञ्चालनमा रहेको छ। लैंगिक विभेद र सामाजिक वहिष्करणमा पछाडि पारिएका वर्गहरुलाई मुलप्रवाहीकरण गर्न लैंगिक हिंशा प्रतिकार्य मञ्च र पुरुष सञ्जाल गठन गरी एकिकृत रुपमा पैरवीका गतिविधिहरु सैचालन गरि सुरुवात गरीएको छ । नगरपालिकाको खण्डिकृत तथ्याङ्क अध्यावधिक गरी गरिवी निवारण र प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रममार्फत समान ज्यालाको प्रत्याभुत गर्न नीति निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक रहेको छ । समान ज्यालाको नीतिको अनुसरण गरी रैथाने र आप्रावासी कामदारको हित र संरक्षणको प्रावधान निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक रहेको छ ।

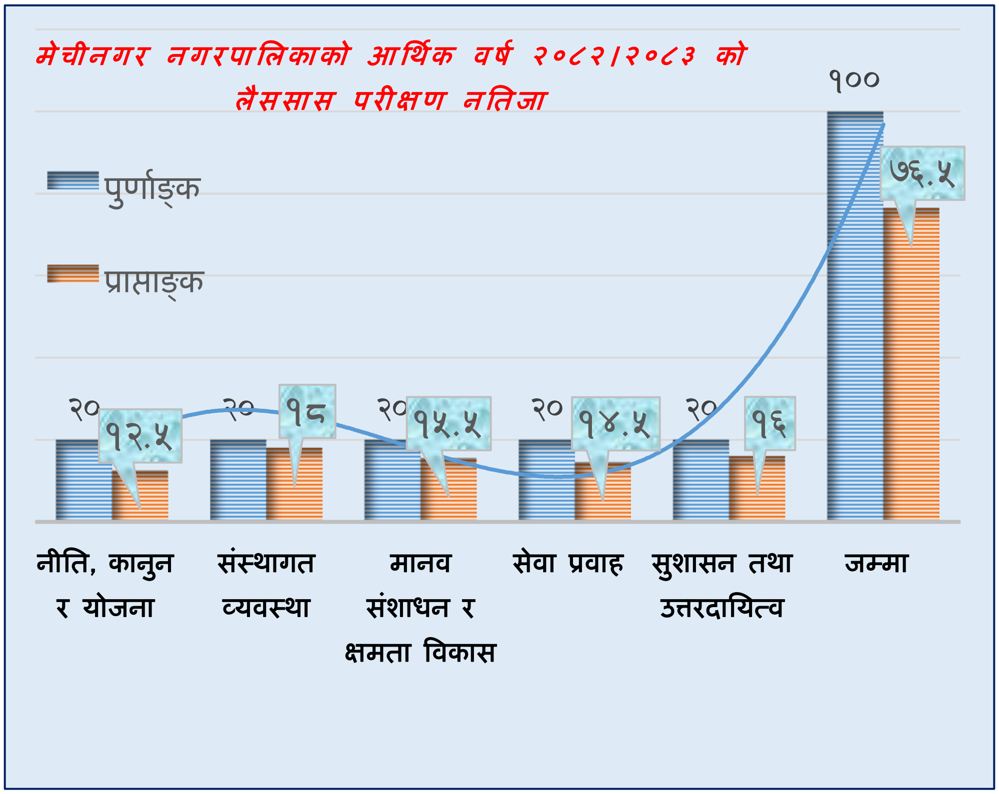

मेचीनगर नगरपालिका खुल्ला दिसामुक्त, पूर्णखोपयुक्त स्थानीय तह भइसको छ । ठूला संरचनाहरुको निर्माण गर्दा अपांगतामैत्री भवनहरु निर्माण हुनु पुर्व नक्साहरु बनाई पहुँचयोग्य संरचना निर्माण कार्यलाई अगाडि वढाउदै लैजानु पर्ने छ । नगरपालिका कार्यालय संगै सेवाप्रवाह गर्ने कार्यालयहरुमा स्तनपान कक्ष निर्माणलाई प्राथमिकतामा राखी प्रयोगमा ल्याउन जरुरी रहेको स्थिति छ ।

संघीय सरकारको स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई मेचीनगर नगरपालिकाले सहजीकरणमा सहयोग गरेको छ। व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी तथ्याङ्कहरु अध्यावधिक भएको पाईन्छ । मेचीनगर नगरपालिकाद्धारा स्थानीय तहका विकासका पाँच आयममा सन्तुलित वजेट लगानी गर्ने थालनीका परीणाम आर्थिक वर्ष २०८१।२०८२ मा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको नतिजामा ६४.५ अंकमा १२ अकले वृद्धि भई आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ मा ७६.५ प्रतिशत सम्म प्रगति गरेको छ । लैससास क्षेत्रमा योजनावद्ध कार्यक्रम नगर्दा समेत लैससासको परीणाम सामान्य अवस्थामा पुग्नु सुखद पक्षको रुपमा लिनु पर्दछ । मेचीनगर नगरपालिकाद्धारा निरन्तर समावेशी र लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास पद्धतिलाई आत्मसाथ गर्नु पर्ने हुन्छ । लैससास परीक्षण पश्चात तयार गरीएको कार्ययोजनाको कार्यान्वयन गरी लैससासमैत्री विकासमा जोड दिन पर्ने छ।मेचीनगर नगरपालिकाको वजेट नीति तथा कार्यक्रमहरु लैंगिक उत्तरदायि बनाउदै लगेको अवस्थामा मात्र अधिकार विहिन र सेवा सुविधाबाट बहिष्करणमा पछि पारिएका वर्गलाई विकास मुलधारमा ल्यायि समतामुलक पद्वती मार्फत समावेशी तथा लैंगिकमैत्री नगरपालिका बनाउन सकिन्छ । *लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीमैत्री कार्यक्रम तयार गर्न नगरपालिकाको वार्षिक नीति वजेट र कार्यक्रममा लैंगिक उत्तरदायि वजेट भए नभएको एकिन गर्न प्रत्येक कार्यक्रमको संकेत गर्नु जरुरी रहेको छ ।*

३.७ सुझावहरु

झापा जिल्लाको मेचीनगर नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८२।२०८३ को लैससास परिक्षण गर्दा ७६.५ प्रतिशत अङ्क मात्र प्राप्त गरेको पाईन्छ । मेचीनगर नगरपालिकाले विशेष गरी लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अल्गै नीति बनाएर लागु गर्नु पर्ने देखिन्छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणबाट प्राप्त नतिजामा सुधार गर्न तयार गरिएको कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको गठन मात्र नभई सक्रियताका साथ नेतृत्वयदायी भुमिका निर्वाह गर्न अत्यावश्यक रहेको छ ।

लैससास परीक्षणको लागि बजेट तथा कार्यक्रमको सुनिश्चितता, बेईजिगं घोषणा पत्रको कार्यान्वयन, दीगो विकासका सुचकको स्थानीयकरण गर्दै महिला र लक्षित वर्गको व्यवहारिक आवश्यकताका अतिरिक्त र रणनीतिक आवस्यकता पूरा गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने रहेको छ । क्षमता विकास योजनाका लागि वजेट व्यवस्था गरी संचालनमा ल्याउन पर्ने रहेको छ । स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी र कर्मचारी) को समान प्रतिनिधित्व सुनिश्चितता गर्न वाँकी रहेको छ ।

मेचीनगर नगरपालिकाको हरेक नीति, कानून, कार्यविधि र दस्तावेजहरु बनाउँदा लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्तताका लागि लेखाजोखा र विश्लेषण गरी सुधार गर्न आवश्यक रहेको छ । मेचीनगर नगरपालिकाका १५ वटै वडाहरुमा वार्षिक कार्यक्रमहरु बनाउँदा जनसहभागीतामुलक माद्यमद्वारा समावेशी प्रतिनिधित्व र तलबाट माथिजाने विकासको प्रकृयालाई संस्थागत गर्नु छ । स्रोत अनुमान वजेट सीमा निर्धारण समितिले स्रोतको बाँडफाँड गर्दा लैगिक उत्तरदायि वनाउन आधार तथा मापदण्ड बनाउन जरुरी रहेको छ । लैगिंकहिंशा विरुद्धका कार्यक्रमहरुलाई अझ प्रभावकारी बनाईनु पर्ने रहेको छ । नेपाल सरकारले रास्ट्रिय तथा अन्तरास्ट्रिय स्तरमा

प्रतिबद्धता जनाएका लैससास सम्बन्धि शन्धि, अभिशन्धि र प्रतिबद्धताहरु स्थानीयकरण गर्नु पर्ने देखिन्छ। लक्षित समुह र समुदायको अवस्थामा समानता कायम गर्न स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले लक्षित समुदायका वर्गका लागि निश्चित प्रतिशत वजेट छुटियाई लैंगिकहिंशा, विभेद र अवसरवाट वञ्चितिकरण परेका वर्गलाई मुलप्रवाहीकरण गर्नु जरुरी रहेको छ ।

सकारात्मक विभेदको नीतिको साथै कार्यस्थलमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिताको कार्यान्वयन गर्न अनुगमन र निमयन गर्ने काम सुरु गर्नु पर्ने अवस्था छ । मेचीनगर नगरपालिकामा लैगिंक डेस्कको स्थापना र आवश्यक जनशक्ति र वजेट सहित योजनाबद्ध रुपमा लैससासको क्षेत्रमा परिचालन परिचालन गर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ । कानुनी मुल्यमान्यताको जानकारी र कानुन निर्माण प्रक्रियाका विषयमा जनप्रतिनीधी र कर्मचारीलाई सचेतीकरण गर्नु पर्ने रहेको छ ।

नगरपालिकाको वार्षिक आर्थिक मापदण्डमा लक्षित समूहलाई निश्चित प्रतिशत बजेटको व्यवस्था, समावेशी सूचना प्रणालीको व्यवस्था, स्थानीय भाषामा सूचनाको संप्रेषण, खण्डिकृत सूचनालाई आधार लिई योजना छनौट तथा बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्ने छ । उपलब्ध मानवीय जनशक्ति र लैंगिक डेस्कको प्रभावकारी कार्य संचालन गरी लैगिंक हिंशामुक्त नगरपालिका घोषणा गर्ने कार्यको थालनी गर्नु पर्ने देखिएको छ । महिलाको विरुद्ध शुन्यसहनशीलताको नीति, सामाजिक कुरीति विरुद्धका कार्यक्रम र वजेटको व्यवस्था, कानूनी अभिमुखिकरणको कार्यक्रम सञ्चालनमा प्राथमिकता दिनु पर्ने छ ।

विपद् व्यवस्थापनमा लक्षित वर्गको अर्थपरुर्ण सहभागीता र अलग अलग संरक्षण र राहतको व्यवस्था, भौतिक संरचनाहरु पूर्णरुपमा लैंगिकमैत्री तथा पहुँचयोग्य बनाइनु पर्ने छ । गर्भपती महिलालाई जोखिमपूर्ण काममा सम्लग्न गर्न नपाईने नीति तयार गरी सोको कार्यान्वयन गर्दै स्थानीय श्रमनीतिको कार्यान्वयनमा ल्याउन पहल गर्नु पर्ने रहेकोछ । परम्परागत उर्जालाई आधुनिक उर्जामा रुपान्तरणका कार्यक्रम र बजेट, टोल विकास संस्थामा महिलाको अर्थपूर्ण सहभागीता बढाउन पर्ने देखिन्छ । सञ्जालहरुको निर्माण र व्यवस्थापन, सफा पानीको सहजता लागि पानी शुद्धिकरणका विधिहरुको वारेमामा जानकारी गर्नु पर्ने ।

महिलाको निर्णय प्रकृया र कार्यान्वयनमा अर्थपूण सहभागति, लक्षित समूहको लागि स्वरोजगारमूलक, सीपमूलक र आयमूलक कार्यक्रमको पहिचान र वजेट विनियोजन, स्थानीय तहमा सूपथमूल्यका सहकारी पसलहरुको विस्तार र भ्रष्टचार विरुद्ध शून्यसहनशीलताको नीतिको मेचीनगर नगरपालिकाले कार्यान्वयनका गर्न जरुरी छ। महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तयगरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने रहेको छ । महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्वन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गर्दै लानु पर्ने रहेको छ ।

सामाजिक जवाफदेहीताका औजारहरुको प्रयोगमा लक्षित वर्गको सक्रिय सहभागीता, उनीहरुको विचारको सुनुवाई, उठेका सवालहरुको सम्वोधन गर्दा प्राथमिकिता दिनु आवश्यक रहेको छ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक

समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरी प्राप्त सुझावलाई आत्मसाथ गर्न जरुरी रहेको छ । तीनै तहका सरकार, सरकारी कार्यालय र गैरसरकारी संस्थासंग समन्वयलाई मेचीनगर नगरपालिकाले अझ प्रभावकारी बनाउँदै लैजानु पर्ने देखिन्छ । लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण पश्चात भएका सुधारात्मक पक्ष सुधारका लागि तयार गरिएका क्रियाकलाप कार्यान्वयनमा ल्याउन लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको अगुवाईमा वजेट तथा अनुगमन मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाई कार्यान्वन गर्न प्रमुख आवश्यकता रहेकोछ । २२ उपविषयक्षेत्र मध्येः मानव संसाधन तथा क्षमता विकास विषयक्षेको विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता र सुशासन उत्तरदायित्व विषयक्षेत्र अन्तरगत अनुगमन र मूल्याङ्कन उपसूचकको प्रगति अवस्था पचास प्रतिशतमा सीमित रहेको छ । सम्बन्धित विषयगत समिति र शाखाले विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता र अनुगमन र मूल्याङ्कन उपसूचकको नतिजा सुधारका लागि रणनीतिक कार्य गर्न जरुरी रहेको छ । जसको लागि तत्कालै सम्बन्धीत विषयगत समिति शाखालाई अवस्था सुधारका लागि नेतृत्वदायि भुमिका निर्वाह गराउनु पर्ने देखिन्छ।

३.८ लैससास परिक्षणसग सम्बन्धीत अध्ययन गरिएका कागजातहरु:

- नगरपालिकाको आवधिक योजना र वार्षिक नीति कार्यक्रम र बजेट २०८२।२०८३
- सहकारी सञ्चालन अनुगमन तथा लेखा परीक्षण सम्बन्धी मापदण्ड २०८०
- स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन कार्यविधि २०७७
- विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९ र आप्तकालिन संचालन कार्यबिधि
- नगरस्तरीय दलित समन्वय समिति कार्यविधि २०८०
- सहिद वेपता र घाइते परिवार तथा दलित तथा विपन्न परिवारका विद्यार्थीका लागि सहिद विरने छात्रवृत्ति कोष कार्यविधि २०७५
- श्रमिक पञ्जीकरण तथा संचालन कार्यविधि २०७५
- स्थानीय विपद तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशिल योजना
- ज्येष्ठ नागरिक परिचय पत्र वितरण कार्यविधि २०७९
- अति विपन्न नागरिकका लागि खाध्यन्न वितरण कार्यविधि २०७५
- वातावरण तथा प्राकृतिक संरक्षण ऐन २०७७
- आकस्मिक नागरिक सहयोग कार्यान्वयन निर्देशिका २०७५
- युवा तथा खेलकुद विकास समिति नियमाली २०७४
- मेचीनगर नगरपालिका पदाधिकारीको आचार संहिता २०७४
- मेचीनगर नगरपालिकाको लैंगिक नीति २०७४
- महिला सुरक्षावास संचालन निर्देशिका २०७७
- उर्जा नीति २०७७
- लैंगिक हिंशा निवारण कोष संचालन मापद्ण्ड २०७७
- लैंगिक हिंशा अन्यका लागि पुरुष संञ्जाल परिचालन कार्यविधि २०८२

- लैंगिक हिंशा रोकथाम तथा प्रतिकार्य मञ्च गठन तथा परिचालन कार्यविधि २०८२
- लैंगिक समानता नीति २०७९, कोशी प्रदेश
- सामाजिक समावेशीकरण नीति २०७९, कोशी प्रदेश
- कार्यपालिकाद्धारा गरिएका निर्णयहरु

३.९ लैंगिक उत्तरदायि वजेट : कार्याशालामा सहभागिहरुमा लैंगिक उत्तरदायि वजेट आवश्यक्ता, सशक्तिकरण प्रक्रिया, वजेट तर्जुमा चरण र बजेट बर्गिकरणका वारेमा छलफल तथा अन्तक्रिया संचालनः

कुल बजेटको अनुमान, आयको आधारको खोजि, विभिन्न शीर्षकहरुमा गरिने विनियोजन र खर्च, खर्चको अभिलेख र लेखाजोखा लगायतका सम्पुर्ण पक्षमा लैङ्गकि समानताको लक्ष प्राप्तिलाई केन्द्रमा राखेर उदेश्यमूलक ढङ्गले, योजनाबद्धरुपमा, लैङ्गकि विश्लेषण सहित आर्थिक स्रोतको सुनिश्चितता र उपलब्धिको समतामूलक वितरण र उपभोग हुने गरि बजेट तर्जुमा प्रकृया लैङ्गकि उत्तरदायि बजेट पद्धति हो । महिला र पुरुष दुवैका आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने गरी तर्जुमा गरिने बजेट,नीति, कार्यक्रम, बजेट तथा खर्चमा लैङ्गिक संवेदनशीलतालाई सम्बोधन गर्ने प्रयास नै लैंगिक उत्तरदायि बजेट हो ।

लैंगिक उत्तरदायी वजेटको आवश्यक्ताः

महिला र पुरुषका बीचमा रहेका अधिकार, जिम्मेवारी र परिणामहरूको विभेदलाई विश्लेषण गरी योजना, बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा गरी खर्च गर्न। योजना, बजेट र कार्यक्रमहरूको उपलब्धि र प्रभावहरूलाई लैङ्गिक आँखाले मूल्यांकन गर्न। लैङ्गिक संवेदनशील नीति कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेटको व्यवस्था गर्न।लैङ्गिक समानता र आर्थिक समृद्धिबीच अर्थपूर्ण सम्बन्ध स्थापित गर्न। अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरू (उदाहरणका लागि CEDAW, BPFA, UNSCRs 1325 and 1820) पूरा गरी लैङ्गिक सवालमा नेपालको प्रयासलाई विश्वसामु सकारात्मक रुपमा सन्देश पुर्याउन।

नेपालको संविधान लगायत समावेशीताका लागि तय भएका अन्तराष्ट्रिय मुल्यमान्यताले व्यवस्था गरेका समानताको हक, लैङ्गिक समानताप्रति नेपाल सरकारको प्रतिबद्धता CEDAW (महिलामाथि हुने सवै प्रकारका बिभेद बिरुद्धको सम्मेलन) , UNSCR (संयुत्तराष्टिय सुरक्षा परिषदको दस्तावेज) र दिगो विकास लक्ष्यहरु जस्ता अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धता विस्तृत शान्ति समझौतापछि विकास भएको समावेशी विकासको अवधारणा भुकम्प पछिको लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशी विकासका लागि प्राथमिकतामा राख्ने विधि हो । लैंगिक उत्तरदायि वजेट तयारीका समयमा निम्नानुसारको आधारमा स्थानीय तहले नीति वजेट कार्यक्रम तयारी गरी प्रत्येक कार्यक्रममा लैंगिक उत्तरदायी के कति भएको छ अवस्था एकिन गर्नु पर्छ ।

- नतीजा उन्मुख बजेट प्रणालीको एक औजार
- विकासको प्रतिफलमा महिला र पुरुषमा समान वितरण गर्ने पहल, बजेट र कार्यक्रमका सबै पक्षहरूमा महिला तथा पुरुषको सन्तुलित लाभको सुनिश्चित गर्ने प्रक्रिया
- लैङ्गिक समानता, सशक्तीकरण र मूलप्रवाहीकरणको रणनीति लैङ्गिक समानताको नीति एवम् समष्टिगत आर्थिक नीतिका बीच सम्बन्ध स्थापित गर्ने महत्वपूर्ण औजार
- ज्याला बिनाका कार्यहरू, विशेषगरी घरायसी कार्यहरूको समेत मौद्रिक रुपान्तरण गरी महिलाहरुको कार्यलाई राष्ट्रिय आयमा तिनको भूमिकाको खोजी गर्ने प्रक्रिया हो सरकारी क्षेत्रमा मात्र सीमित नरही सरकारी स्वामित्वका संस्थानहरू, विकासका साझेदारहरू, गैर सरकारी क्षेत्र र निजी क्षेत्रमा समेत लागु हुने प्रणाली
- यो महिलाका लागि मात्र छुट्टै बजेट निर्माण प्रक्रिया होइन

महिला र पुरुषका लागि ५० प्रतिशत बजेट बनाउनुपर्ने होइन बरु, बजेट तथा कार्यक्रमका सबै पक्षलाई लैङ्गिक संवेदनशीलताको आँखाले हेर्ने प्रक्रिया हो । GRB मा "Gender" को अर्थ "महिला र उनको सशक्तिकरण" हो। GRB बजेट तयारी गर्दा गरिने सामान्य अभ्यास मात्र हैन यो त नीति निर्माण, योजना तर्जुमा,योजनाको कार्यान्वयन, समीक्षा र पुन नीति निर्माण मा फर्कने प्रकृतिको निरन्तर चलिरहने प्रकृया हो । GRB लैङ्गिक प्रतिवद्धतालाई बजेटरी प्रतिवद्धतामा रुपान्तरण गर्ने एउटा अत्यन्तै महत्वपुर्ण औजार हो । GRB ले लैङ्गिक समीक्षालाई केन्द्र प्रदेश स्थानीय सरकारका अतिरिक्त सार्वजनिक क्षेत्र, स्वायत्त निकायहरू र सार्वजनिक खर्चका अन्य लाभग्राहीहरु समेत समावेश गर्दछ।

लैंगिक उत्तरदायि बजेट प्रक्रियाले लक्षित वर्गको सशक्तिकरणमा जोडः

GRB मा "Gender" को अर्थ "महिला र उनको सशक्तिकरण" हो । GRB बजेट तयारी गर्दा गरिने सामान्य अभ्यास मात्र हैन यो त नीति निर्माण, योजना तर्जुमा,योजनाको कार्यान्वयन, समीक्षा र पुन नीति निर्माण मा फर्कने प्रकृतिको निरन्तर चलिरहने प्रकृया हो । GRB लैङ्गिक प्रतिवद्धतालाई बजेटरी प्रतिवद्धतामा रुपान्तरण गर्ने एउटा अत्यन्तै महत्वपुर्ण औजार हो । GRBले लैङ्गिक समीक्षालाई केन्द्र प्रदेश स्थानीय सरकारका अतिरिक्त सार्वजनिक क्षेत्र, स्वायत्त निकायहरू र सार्वजनिक खर्चका अन्य लाभग्राहीहरु समेत समावेश गर्दछ। महिला र लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गर्ने प्रक्रियाहरुः

- अनुगमन समितिमा महिलाको संलग्नता बढाएर
- महिलाको अगुवाइमा आयोजनाको मर्मत सम्भार गरेर
- आयोजनाबाट प्राप्त लाभको उपभोग शुल्क निर्धारण र असुलीमा महिलालाई नेतृत्व प्रदान गरेर

आयोजनाको प्रभाव मूल्याङ्कन तह :

- आयोजनाबाट प्राप्त लाभको बाँडफाँटमा महिलाको हिस्सा वृद्धि गरेर
- महिलाको जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार ल्याएर

लैंगिक बजेट तर्जुमाका चरणः शुरुवात परियोजना चक्रको पहिलो चरणबाट नै गर्नुपर्ने ।

चरण	क्रियाकलाप
पहिलो तहः	जुन क्षेत्रका लागि कार्यक्रम तर्जुमा गर्न लागिएको हो। सो क्षेत्रको वस्तुस्थिति, महिला तथा पुरुषका अवस्था देखाउने सूचना तथा तथ्यांकको विश्लेषण
दोस्रो तहः	पहिलो चरणको विश्लेषणलाई सम्बोधन गर्ने, महिला तथा पुरुषको अवस्थामा सुधार हुने र लैङ्गिक पक्षलाई यथेष्ट ध्यान दिइएका कार्यक्रमहरूको प्राथमिकीकरण
तेस्रो तह	छानिएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन
चौथो तह	कार्यक्रम कार्यान्वयनबाट उद्देश्य अनुसारको उपलब्धिको सुनिश्चितता
पाँचौं तह	कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनबाट महिलाहरूमा सकारात्मक परिवर्तन तथा लैङ्गिक समानता सुनिश्चित

लैगिक उत्तरदायि वजेट वर्गिकरण

अङ्कभारको आधार	वर्गिकरण	वजेट कोड
५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी लाभ महिला वर्गमा पुग्ने क्रियाकलाप	प्रत्यक्ष लैंगिक उत्तरदायि	१
२० प्रतिशत वा सोभन्दा बढी र ५० प्रतिशत भन्दा कम लाभ महिला वर्गमा पुग्ने क्रियाकलाप	अप्रत्यक्ष लैंगिक उत्तरदायि	२
२० प्रतिशत भन्दा कम लाभ महिला वर्गमा पुग्ने क्रियाकलाप	तथष्ठ	३

३.१० परीक्षण कार्याशालाका तस्विरहरु :

परीक्षण कार्याशालामा सहभागिको उपस्थिति विवरण

मेचीनगर नगरपालिकाको आ.व. २०८२।२०८३ को लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI Audit) कार्यशालाको उपस्थिति विवरणः

मितिः२०८३।०३।०५

क्र.सं.	नाम थर	कार्यालय	पद	लैंगिक सहभागिता: महिला	लैंगिक सहभागिता: पुरुष	जातिजातिगत सहभागिता: जनजाति	दलित	मधेशी	अन्य	क्षेत्रगत सहभागता: जनप्रतिनीधि	कर्मचारी	अन्य	हस्ताक्षर
१	मिता पोख्रेल उप्रेती	मेचीनगर	उप-प्र	✓					✓	✓			
२	[illegible] बहादुर [illegible]	,,	[illegible]		✓				✓	✓			
३	मधुसूदन [illegible]	,,	वडा अध्यक्ष		✓				✓	✓			
४	चित्र कुमार [illegible]	,,	का.पा.स.		✓	✓				✓			
५	हर्क बहादुर बस्नेत	,,	वडाध्यक्ष		✓					✓			
६	कविता खनाल	,,	का.पा.स.							✓			
७	अन्जु थापा	,,	का.पा.स.	✓			✓			✓			
८	सुमन [illegible]	,,	योजना अधिकृत		✓				✓		✓		
९	केशव खनाल	,,	शिक्षा अधिकृत		✓				✓		✓		
१०	टिल प्रसाद [illegible]	,,	[illegible]		✓						✓		
११	तिल बहादुर राजवंशी	,,	वडा सचिव		✓						✓		
१२	सरला लुइटेल	,,	सामाजिक विकास शाखा	✓					✓		✓		
१३	सीता अधिकारी	,,	प्रशासन	✓					✓		✓		
१४	इन्दिरा खरेल	,,	अधिकृत	✓							✓		
१५	कमला उप्रेती	,,	G.B.V	✓					✓		✓		

मेचीनगर नगरपालिकाको आ.व. २०८२।२०८३ को लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI Audit) कार्यशालाको उपस्थिति विवरणः

मितिः२०८३।०३।०५

क्र.सं.	नाम थर	कार्यालय	पद	लैंगिक सहभागिता: महिला	लैंगिक सहभागिता: पुरुष	जातिजातिगत सहभागिता: जनजाति	दलित	मधेशी	अन्य	क्षेत्रगत सहभागता: जनप्रतिनीधि	कर्मचारी	अन्य	हस्ताक्षर
१६	[illegible] खरेल	मेचीनगर	अधिकृत	✓					✓		✓		
१७	[illegible] शर्मा पराजुली	,,	,,	✓					✓		✓		
१८	निरज आचार्य	,,	MIS		✓				✓				
१९	[illegible]	,,	[illegible]		✓	✓					✓		
२०	राजेन्द्र राई	,,	वडा सचिव		✓	✓					✓		
२१	राजन पोखरेल	,,	[illegible]		✓				✓		✓		
२२	पवित्रा बस्नेत	,,	अधिकृत	✓	✓				✓		✓		
२३	[illegible]	,,	[illegible]		✓	✓					✓		
२४	रमेश कुमार शाह	,,	[illegible]		✓			✓			✓		
२५	जितेन्द्र [illegible]	,,	[illegible]		✓				✓		✓		
२६	लक्ष्मी राई	,,	वडा सचिव	✓		✓					✓		
२७	[illegible]	,,	[illegible]		✓				✓		✓		
२८	दीपेन्द्र [illegible]	,,	[illegible]		✓				✓		✓		
२९	दिलीप [illegible]				✓		✓				✓		
३०	गुणराज [illegible]	,,	[illegible]		✓				✓	✓			

मेचीनगर नगरपालिकाको आ.व. २०८२।२०८३ को लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI Audit) कार्यशालाको उपस्थिति विवरणः

मितिः२०८३।०३।०५

क्र.सं.	नाम थर	कार्यालय	पद	लैंगिक सहभागिता: महिला	लैंगिक सहभागिता: पुरुष	जातिजातिगत सहभागिता: जनजाति	दलित	मधेशी	अन्य	क्षेत्रगत सहभागता: जनप्रतिनीधि	कर्मचारी	अन्य	हस्ताक्षर
३१	[illegible]		वडा सदस्य	✓			✓			✓			
३२	नविन [illegible]	मेचीनगर	[illegible]		✓	✓					✓		
३३	अरुणा [illegible]	मेचीनगर	Case Manager	✓		✓				[illegible]	✓		
३४	गिरीराज [illegible]	,,	वडाध्यक्ष		✓				✓	✓			
३५	प्रल्हाद [illegible]	,,	वडा अध्यक्ष		✓				✓	✓			
३६	[illegible] थापा	,,	वडा सदस्य	✓					✓	✓			
३७	[illegible] दाहाल	,,	[illegible]	✓					✓		✓		
३८	[illegible]	,,	[illegible]	✓					✓		✓		
३९	[illegible] खरेल	,,	वडा [illegible]	✓					✓		✓		
४०	[illegible] राई	[illegible]	[illegible]		✓	✓						✓	
४१	सुमन [illegible]	,,	[illegible]		✓				✓			✓	
४२	[illegible]	,,	[illegible]		✓				✓			✓	

विषय नीति कानून तथा योजनासंग सम्बन्धित सूचकको अवस्था विश्लेषण मापनः अनुसूचि १

१ नीति कानुन र योजना

सि नं	उप विषय क्षेत्र	उपसूचक		मूल्याङ्कन		मूल्याङ्कनको आधार			प्रमाणीकरणको आधार
		क्र सं	सूचक	पूर्णाङ्क	यथार्थ	राम्रो वा उत्तम अवस्था (१ अङ्क)	मद्यम अवस्था (०=५ अङ्क)	अति कमजोर अवस्था (० अङ्क)	
१	नीति र कानूनमा समोशीता र सहभागिता	१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानुहरुको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससास दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण,पुर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टीकोणले भएको र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामुलक हुने गरे / नगरेको	१	१	स्थानीय तहको नीति तथा कानुहरुको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससास दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण,पुर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टीकोणले भएको र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामुलक हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानुहरुको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससास दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण,पुर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टीकोणले भएको र शब्द चयन समावेशी र सहभागिता आंशिकरुपमा हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानुहरुको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससास दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण,पुर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टीकोणले भएको र शब्द चयन समावेशी र सहभागिता नभएको	१,स्वीकृत नीति तथा कानुनी दस्तावेजहरु २,स्वीकृतिका लागि प्रस्तुत गरेका मस्यौदा नीति तथा कानुनी दस्तावेजहरु ३, सम्बन्धित निर्णय फायल
२		१.१.२	स्थानीय तहले आफनो नीति कानुन,योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससास दृष्टकोर्णले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गरेको	१	०.५	स्थानीय तहले आफनो नीति कानुन,योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससास दृष्टकोर्णले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गरेको	स्थानीय तहले आफनो नीति कानुन,योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससास दृष्टकोर्णले उपयुक्त भए नभएको बारे केही दस्तावेजको लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गरेको	स्थानीय तहले आफनो नीति कानुन,योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससास दृष्टकोर्णले उपयुक्त भए नभएको बारे कुनै पनि दस्जावेजके	१, नीति , कानुन र योजनाका दस्तावेज २, कार्यपालिकाको छलफल र निर्णयहरु

								लेखाजोखा वा विश्लेषण नगरेको	
३		१.१.३	स्थानीय तहको नीति तथा योजनामा लैससास विकासका -लागि स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतीहरु) सम्बन्धी विषयहरु समावेश	१	१	स्थानीय तहको नीति तथा योजनामा लैससास विकासका -लागि स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतीहरु) सम्बन्धी विषयहरु समावेश भएको	स्थानीय तहको नीति तथा योजनामा लैससास विकासका -लागि स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतीहरु) सम्बन्धी विषयहरु आंशिकरुपमा समावेश भएको	स्थानीय तहको नीति तथा योजनामा लैससास विकासका -लागि स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतीहरु) सम्बन्धी विषयहरु समावेश नभएको	१, स्थानीय कानुन नीति , आवधिक र वार्षिक योजनामा सम्बन्धी दस्तावेजहरु
४		१.१.४	महिला पुरुषा लगायत लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि निर्देशिकामा व्यवस्था)	१	०.५	महिला पुरुषा लगायत लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि निर्देशिकामा) खास व्यवस्था गरेको	महिला पुरुषा लगायत लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि निर्देशिकामा) खास व्यवस्था नगरेको	महिला पुरुषा लगायत लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि निर्देशिकामा)कुनैपनि व्यवस्था नगरेको	१ लैससास तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने नीति दस्तावेज स्थानीय ऐन कानुन कार्यबिधि ,कानुन, निर्शिका स्थानीय राजपत्रमा पत्रमा प्रकाशन
५		१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, कार्यविधिमा महिला,किशोरी बालबालिका तथा लक्षित बर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान	१	०.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, कार्यविधिमा महिला,किशोरी बालबालिका तथा लक्षित बर्ग लगायतमा	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, कार्यविधिमा महिला,किशोरी बालबालिका तथा लक्षित बर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, कार्यविधिमा महिला,किशोरी बालबालिका तथा लक्षित बर्ग	१, स्थानीय ऐन, नियम,कार्यविधिहरु र तिनको लैससास दृष्टिकोर्णले विश्लेषण गरिएको दस्तावेज स्थानीय

						हुने सवै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको	विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने सीमित प्रावधान राखिएको	लगायतमा हुने सवै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने कुनै प्रावधान नराखिएको	राजपत्रमा प्रकाशन गरेको
६		१.१.६	संघीय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बन्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको	१	१	संघीय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बन्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको र सोही अनुसार कार्यान्वयन भएको	संघीय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बन्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको र सोही अनुसार कार्यान्वयन नभएको	संघीय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बन्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध नमिलाएको	१, महिला तथा वन्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई भएको प्रमाणित कागजात र बन्चितिकरणमा परेका समुदायको भनाईहरुको दस्तावेज
७		१.१.७	स्थानीय नीति कानूनमा नीति कानुनमा महिला, पुरुष लगायत लैगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्राबधान	१	०.५	स्थानीय नीति कानूनमा नीति कानुनमा महिला, पुरुष लगायत लैगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्राबधान रहेको र कार्यान्वयन भएको	स्थानीय नीति कानूनमा नीति कानुनमा महिला, पुरुष लगायत लैगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्राबधान रहेको र कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय नीति कानूनमा नीति कानुनमा महिला, पुरुष लगायत लैगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने कुनै प्राबधान नरहेको	१, नीति , कानुन र श्रमको ज्याला भुक्तानी दस्तावेज विवरण

८		१.१.८	स्थानीय तहको निति तथा कानुनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवि उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान	१	०.५	स्थानीय तहको निति तथा कानुनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवि उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको र कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहको निति तथा कानुनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवि उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको तर कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहको निति तथा कानुनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवि उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान नभएको	१, स्थानीय तहको श्रम नीति तथा कानुन दस्तावेज २, समिक्षा प्रतिवेदन
नीति तथा कानुनमा समावेशीता र सहभागिता				८	५.५				
९	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	१.२.१	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि नीति,रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश	१	१	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि नीति,रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश भएको	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि नीति,रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश नगरिएको	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि नीति,रणनीति, कार्यक्रम नभएको	१,आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि नीति,रणनीति, कार्यक्रम सम्बन्धी आवधिक प्रतिवेदन
१०		१.२.२	पालिकाको स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले वजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सवै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कुल पुँजीगत वजेटको निश्चित प्रतिशत छुटियाउने व्यवस्था	१	०	पालिकाको स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले वजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सवै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कुल पुँजीगत वजेटको निश्चित	पालिकाको स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले वजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सवै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कुल पुँजीगत वजेटको केही मात्र छुटियाउने गरेको	पालिकाको स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले वजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सवै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कुल पुँजीगत वजेट छुटियाउने नगरेको	१, वार्षक वजेट तथा विकास कार्यक्रम २, महिला लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदन

						प्रतिशत छुटियाउने गरेको			
११		१.२.३	स्थानीय तहको योजना पहिचान वा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समूहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा	१	०.५	स्थानीय तहको योजना पहिचान वा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समूहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा दिने गरेको	स्थानीय तहको योजना पहिचान वा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समूहले छनौट गरेका केही योजना प्राथमिकतामा दिने गरेको	स्थानीय तहको योजना पहिचान वा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समूहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा दिने नगरेको	१, सहभागिको सूची र फोटो] २,वडास्तरीय योजना तथा कार्यक्रमको सूचि ३, निर्णय पुस्तिका र स्वीकृत वार्षीक कार्यक्रम
१२		१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्ययहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ती गर्ने विषयमा छलफल	१	०.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्ययहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ती गर्ने विषयमा छलफल हुने गरेको	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्ययहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ती गर्ने विषयमा कहिलेकाही केही विषयमा छलफल हुने गरेको	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्ययहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ती गर्ने विषयमा कहिलेकाही केही विषयमा छलफल नगरेको	१, वैठक पुस्तका २, वजेट तर्जुमा मार्गदर्शन पुस्तिका ३, स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम
१३		१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको छुटाछुटै अवस्था विश्लेषणका आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सोही आधारमा कार्यक्रमको तय गर्ने	१	०.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको छुटाछुटै अवस्था विश्लेषणका आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सोही आधारमा कार्यक्रमको तय गर्ने गरेको	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको छुटाछुटै अवस्था विश्लेषणका आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सोही आधारमा केही कार्यक्रमको तय गर्ने गरेको	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको छुटाछुटै अवस्था विश्लेषणका आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सोही आधारमा कार्यक्रमको तय गर्ने नगरेको	१,महिला पुरुषको अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदन र आवश्यकता पहिचान प्रतिवेदन २,वार्षिक विकास कार्यक्रम

१४		१.२.६	स्थानीय तहले दिगो विकास लक्ष्यहरु विशेष गरी लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको वजेट विनियोजन	१	०.५	स्थानीय तहले दिगो विकास लक्ष्यहरु विशेष गरी लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरेको	स्थानीय तहले दिगो विकास लक्ष्यहरु विशेष गरी लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरेको	स्थानीय तहले दिगो विकास लक्ष्यहरु विशेष गरी लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण नगरेको	१, दिगो विकासका लक्षयहरुको स्थानीयकरण दस्तावेज -नीति योजना तथा वार्षिक कार्यक्रम)
१५		१.२.७	स्थानीय तहको योजनामा महिला बालबालिका र पिछडिएको वर्गलाई प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने	१	१	स्थानीय तहको योजनामा महिला बालबालिका र पिछडिएको वर्गलाई प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी बनेको	स्थानीय तहको योजनामा महिला बालबालिका र पिछडिएको वर्गलाई अप्रत्यक्ष र सहयोग पुग्ने गरी बनेको	स्थानीय तहको योजनामा महिला बालबालिका र पिछडिएको वर्गलाई प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी नबनेको	१, नीति योजना तथा वार्षीक विकास कार्यक्रम
१६		१.२.८	उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समूहका प्रतिनीधी सहित ४० प्रतिशत महिलाको सहभागिता भई कार्यकारी पदको जिम्मेवारी	१	०.५	उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समूहका प्रतिनीधी सहित ४०प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको / कार्यकारी पदको जिम्मेवारी दिएको	उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समूहका प्रतिनीधी सहित ४० प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको / कार्यकारी पदको जिम्मेवारी नदिएको	उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समूहका प्रतिनीधी सहित ४०प्रतिशत महिलाको सहभागिता नभएको / कार्यकारी पदको जिम्मेवारी नदिएको	१,उपभोक्ता गठन सम्बन्धी नीति र कानुन २, उपभोक्ता समितिको विवरण
योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन				८	४.४				
१७	वजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	१.३.१	वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिला, बालबिलका, अपाङ्गता, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सवैवर्ग र समुदायसंग छलफल	१	०.५	वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिल , बालबिलका, अपाङ्गता, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सवैवर्ग र समुदायसंग छलफल गर्ने गरिएको	वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिल , बालबिलका, अपाङ्गता,जनजाति, मधेशी,मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सवैवर्ग र समुदायसंग केही	वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिल , बालबिलका, अपाङ्गता,जनजाति, मधेशी,मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सवैवर्ग र	१, वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी दस्तावेज २, लक्षित समूहसंग छलफल भएको निर्णय पुस्तिका

							कार्यक्रममा छलफल गर्न गरिएको	समुदायसंग छलफल गर्न नगरिएको	
१८		१.३.२	स्थानीय तहमा लैंगिक उत्तरदायि तथा सामाजिक समावेशी वजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न वजेट व्यवस्थापन र कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहमा लैंगिक उत्तरदायि तथा सामाजिक समावेशी वजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न वजेट व्यवस्थापन र कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहमा लैंगिक उत्तरदायि तथा सामाजिक समावेशी वजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न वजेट व्यवस्थापन भएको तर कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहमा लैंगिक उत्तरदायि तथा सामाजिक समावेशी वजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न वजेट व्यवस्थापन नभएको र कार्यान्वयन नभएको	१,वार्षिक विकास कार्यक्रम २ , लैससास परीक्षण प्रतिवेदन
१९		१.३.३	लैससास परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा सामाजिक विकासमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयका लागि वजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा सवमावेश	१	०.५	लैससास परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा सामाजिक विकासमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयका लागि वजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा सवमावेश गरेको र पूर्णरुपमा कार्यान्वयन गरेको	लैससास परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा सामाजिक विकासमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयका लागि वजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा सवमावेश गरेको र आंशिकरुपमा कार्यान्वयन गरेको	लैससास परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा सामाजिक विकासमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयका लागि वजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा सवमावेश नभएको	१, वार्षिक विकास कार्यक्रम २, लैससास परीक्षण प्रतिवेदन
२०		१.३.४	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत वजेट विनियोजन गरी उनीहरुको हितमा कार्ययोजना अनुसार कार्यक्रम संचालन	१	०.५	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत वजेट विनियोजन गरी उनीहरुको हितमा कार्ययोजना अनुसार	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत वजेट विनियोजन गरी उनीहरुको हितमा कार्ययोजना अनुसार	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत वजेट विनियोजन नगरिएको	१, वार्षिक विकास कार्यक्रम २, लैससास परीक्षण प्रतिवेदन

						कार्यक्रम संचालन गर्ने गरिएको	आंशिकरुपमा कार्यक्रम संचालन गर्ने गरिएको		
वजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन				४	२.५				
नीति कानुन तथा योजनाको जम्मा				२०	१२.५				

२ संस्थागत व्यवस्था

सि नं	उप विषय क्षेत्र	उपसूचक		मूल्याङ्कन		मूल्याङ्कनको आधार			प्रमाणीकरणको आधार
		क्र सं	सूचक	पूर्णाङ्क	यथार्थ	राम्रो वा उत्तम अवस्था (१ अङ्क)	मद्यम अवस्था (०=५ अङ्क)	अति कमजोर अवस्था (० अङ्क)	
२१	कर्मचारी र पदाधिकारीको प्रतिनीधित्व	२.१.१	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरु-पदधाकिरी र कर्मचारी) सहभागितामा ५०/५० प्रतिशत समानता	१	०.५	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरु -पदधाकिरी र कर्मचारी) सहभागितामा ५०/५० प्रतिशत सहभागिता भएको	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरु -पदधाकिरी र कर्मचारी) सहभागितामा ३३ प्रतिशत सहभागिता भएको	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरु -पदधाकिरी र कर्मचारी) सहभागितामा ३३ प्रतिशत भन्दा कम सहभागिता भएको	१, कर्मचारी र पदाधिकारीको नामावली
२२		२.१.२	स्थानीय तहका कर्मचारीहरुको पदपूर्ति गर्दा सवै जात,लिङ्ग,समुदाय, क्षेत्र लगायत लक्षित वर्गको प्रतिनीधित्व हुने रणनीति र कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहका कर्मचारीहरुको पदपूर्ति गर्दा सवै जात,लिङ्ग,समुदाय, क्षेत्र लगायत लक्षित वर्गको प्रतिनीधित्व हुने रणनीति र कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहका कर्मचारीहरुको पदपूर्ति गर्दा सवै जात,लिङ्ग,समुदाय, क्षेत्र लगायत लक्षित वर्गको प्रतिनीधित्व हुने रणनीति भएको तर कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहका कर्मचारीहरुको पदपूर्ति गर्दा सवै जात,लिङ्ग,समुदाय, क्षेत्र लगायत लक्षित वर्गको प्रतिनीधित्व हुने रणनीति र कार्यान्वयन नभएको	१,स्थानीय तहका कर्मचारीहरुको पदपूर्ति सम्बन्धी नीति , कानुन र निर्णय
२३		२.१.३	स्थानीय तहले महिला लगायत विषेश जातिगत तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धीत	१	१	स्थानीय तहले महिला लगायत विषेश जातिगत तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धीत	स्थानीय तहले महिला लगायत विषेश जातिगत तथा समुदायलाई सेवा प्रदान	स्थानीय तहले महिला लगायत विषेश जातिगत तथा समुदायलाई सेवा	१, संस्थागत व्यवस्था , संगठन संरचना २ सार्वजनिक सुनुवाई

			लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा संस्कृति रहनसहन वुझेको साथै महिला संवेदनशिल कर्मचारी वा जनप्रतिनीधि समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा प्रदान			लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा संस्कृति रहनसहन वुझेको साथै महिला संवेदनशिल कर्मचारी वा जनप्रतिनीधि समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा प्रदान गर्ने गरेको	गर्दा सम्बन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा संस्कृति रहससहन वुझेको साथै महिला संवेदनशिल कर्मचारी वा जनप्रतिनीधि समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत आंशिक सेवा प्रदान गर्ने गरेको	प्रदान गर्दा सम्बन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा संस्कृति रहनसहन वुझेको साथै महिला संवेदनशिल कर्मचारी वा जनप्रतिनीधि समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा प्रदान नगरेको	र सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्भेक्षण प्रतिवेदन
२४		२.१.४	जनप्रतिनीधि कर्मचारीको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्दा महिला र वन्चितिकरणमा परेका वर्गको समान सहभागिताको लागि सकारात्मक नीतिको कार्यान्वयन	१	१	जनप्रतिनीधि कर्मचारीको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्दा महिला र वन्चितिकरणमा परेका वर्गको समान सहभागिताको लागि सकारात्मक नीतिको कार्यान्वयन गरेको	जनप्रतिनीधि कर्मचारीको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्दा महिला र वन्चितिकरणमा परेका वर्गको समान सहभागिताको लागि सकारात्मक नीतिको कार्यान्वयन नगरेको	जनप्रतिनीधि कर्मचारीको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्दा महिला र वन्चितिकरणमा परेका वर्गको समान सहभागिताको लागि सकारात्मक नीति नलिएको	१, सकारात्मक विभेद नीतिको दस्तावेज २,क्षमता विकास कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन र सहभागि विवरण
कर्मचारी र पदाधिकारीको प्रतिनीधित्व				४	४				
२५	कार्य प्रणाली समावेशीता	२.२.१	महिला र पुरुषवीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउन स्थानीय तहको निश्चित नीति	१	१	महिला र पुरुषवीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउन स्थानीय तहको निश्चित नीति रहेको	महिला र पुरुषवीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउन स्थानीय तहको निश्चित नीति रहे पनि कार्यान्वयन नभएको	महिला र पुरुषवीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउन स्थानीय तहको निश्चित गर्ने नीति नभएको	१, महिला र पूरुषवीच समानता बढाउने नीतिको दस्तावेज

२६		२.२.२	स्थानीय तहमा लैगिक विकास हेर्ने व्यवस्था गरिएको । डेस्कको व्यवस्था र लैससास कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था तथा कार्य विवरण तोकेको	१	१	स्थानीय तहमा लैगिक विकास हेर्ने व्यवस्था गरिएको । डेस्कको व्यवस्था र लैससास कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था तथा कार्य विवरण तोकी कार्यान्वयन गरेको	स्थानीय तहमा लैगिक विकास हेर्ने व्यवस्था गरिएको । डेस्कको व्यवस्था र लैससास कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था तथा कार्य विवरण तोकिए पिन कार्यान्वयन नगरेको	स्थानीय तहमा लैंगिक विकास कार्यान्वयन सम्बन्धी कुनै व्यवस्था नभएको	१, संगठन संरचना र लैंगिक विकास हेर्ने इकाई तथा जिम्मेवारी किटान सम्बन्धी दस्तावेज
२७		२.२.३	स्थानीय तहका कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै प्रकारको दुर्व्यहार, भेदभाव, महिला हिंशा नियन्त्रणको लागि आचार संहिताको निर्माण	१	१	स्थानीय तहका कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै प्रकारको दुर्व्यहार, भेदभाव, महिला हिंशा नियन्त्रणको लागि आचार संहिताको निर्माण गरी लागु गरको	स्थानीय तहका कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै प्रकारको दुर्व्यहार, भेदभाव, महिला हिंशा नियन्त्रणको लागि आचार संहिताको निर्माण गरेको भए पनि लागु नभएको	स्थानीय तहका कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै प्रकारको दुर्व्यहार, भेदभाव, महिला हिंशा नियन्त्रणको लागि आचार संहिताको निर्माण नभएको	१, आचार संहिता र निर्णय पुस्तका
२८		२.२.४	वजेट तथा योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने,दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला , बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको एकिन गर्ने र वडा तथा वस्तीस्तरमा समावेशी योजना बनाउन अनुगमन	१	०.५	वजेट तथा योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने,दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला , बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको एकिन गर्ने र वडा तथा वस्तीस्तरमा समावेशी योजना बनाउन अनुगमन गर्ने गरेको	वजेट तथा योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने,दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला , बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको एकिन गर्ने र वडा तथा वस्तीस्तरमा समावेशी योजना बनाउन अनुगमन नगरेको	वजेट तथा योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने,दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला , बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको बारे छलफल नगरेको	१, लैससास कार्यान्वयन समितिको सुझाव २, उपस्थिति र निर्णय

कार्य प्रणाली समावेशीता				४	३.५				
२९	समिति र उपसमितिर कार्यदलमा प्रतिनीधित्व	२.३.1	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनीधित्व हुने व्यवस्था	1	1.	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनीधित्व हुने व्यवस्था गरेको	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनीधित्व हुने व्यवस्था गरेको तर कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनीधित्व हुने व्यवस्था न गरेको	१, समिति,उपसमिति र कार्यदल गगठनको संरचना दस्तावेज २, उपस्थिति र निर्णयव
३०		२.३.२	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायका सदस्यहरुरले निर्णय र छलफलमा सक्रिय रुपमा भाग लिने	1	०.५	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायका सदस्यहरुरले निर्णय र छलफलमा सक्रिय रुपमा भाग लिन पाउने	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायका सदस्यहरुरले निर्णय र छलफलमा सक्रिय रुपमा भाग लिई निर्णय गर्न नसको	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदायका सदस्यहरुरले निर्णय र छलफलमा भाग लिन नपाएको	१, समिति,उपसमिति र कार्यदल गगठनको संरचना दस्तावेज २, उपस्थिति र निर्णयव
३१		२.३.३	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन र समिक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा परेका वर्गको हित हुने गरी विश्वलेषण सहित नीति साथै कार्यगत सुझाव	1	०.५	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन र समिक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा परेका वर्गको हित हुने गरी विश्वलेषण सहित नीति	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन र समिक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा परेका वर्गको हित हुने गरी	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन र समिक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा	१, समिति,उपसमिति र कार्यदलको सुझाव दस्तावेज २, विश्लेषण सहितको अनुगमन प्रतिवेदन

						साथै कार्यगत सुझाव दिने गरेको	विश्वलेषण नगरी सुझाव दिने गरेको	परेका वर्गको हित हुने गरी केही पनि सुझाव नदिएको	
३२		२.३.४	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमको अनुगमन र समिक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा परेको वर्गको हित हुने गरी विश्षण सहित नीति साथै कार्यगत सुझावको कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमको अनुगमन र समिक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा परेको वर्गको हित हुने गरी विश्षण सहित नीति साथै कार्यगत सुझावको कार्यान्वयन हुने गरेको	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमको अनुगमन र समिक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा परेको वर्गको हित हुने गरी विश्षण सहित नीति साथै कार्यगत सुझावको आंशिकरुपमा मात्र हुने कार्यान्वयन गरेको	स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमको अनुगमन र समिक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति उपसमिति र कार्यदलले वन्चितिकरणमा परेको वर्गको हित हुने गरी विश्षण सहित नीति साथै कार्यगत सुझावको कार्यान्वयन नगरेको	१, समिति,उपसमिति र कार्यदल गगठनको संरचना दस्तावेज २, कार्यान्वयन समिक्षा वैठक प्रतिवेदन
समिति र उपसमितिर कार्यदलमा प्रतिनीधित्व				४	३				
३३	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	२.४.१	स्थानीय तहको लैंगिक हिंशा निवारण ,महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा कोष स्थापना र कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहको लैंगिक हिंशा निवारण ,महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा कोष स्थापना र कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहको लैंगिक हिंशा निवारण ,महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा कोष स्थापना भएको तर कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहको लैंगिक हिंशा निवारण ,महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा कोष स्थापना नै नभएको	१, आर्थिक ऐन र कोष स्थापना सम्बन्धी दस्तावेज

३४		२.४.२	आदिवासी दलित लगायत अन्य लक्षित समूहका महिलाहरुको लागि वजेटको व्यवस्था भई आवश्यकतानुसार कार्यक्रम तर्जुमा	१	१	आदिवासी दलित लगायत अन्य लक्षित समूहका महिलाहरुको लागि वजेटको व्यवस्था भई आवश्यकतानुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरेको	आदिवासी दलित लगायत अन्य लक्षित समूहका महिलाहरुको लागि वजेटको व्यवस्था भई आवश्यकतानुसार कार्यक्रम तर्जुमा नगरेको	आदिवासी दलित लगायत अन्य लक्षित समूहका महिलाहरुको लागि वजेटको व्यवस्था नभएको	१, वार्षिक विकास कार्यक्रम
३५		२.४.३	स्थानीय तहमा लैंगिक डेस्क स्थापना र संचालनको लागि जनशक्ति र स्रोतको व्यवस्था र कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहमा लैंगिक डेस्क स्थापना र संचालनको लागि जनशक्ति र स्रोतको व्यवस्था र कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहमा लैंगिक डेस्क स्थापना र संचालनको लागि जनशक्ति र स्रोतको व्यवस्था भई कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहमा लैंगिक डेस्क स्थापना र संचालनको लागि कुनै कार्य नभएको	१, वार्षिक विकास कार्यक्रम
३६		२.४.४	स्थानीय तहमा समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न वजेट व्यवस्थापन र कम्प्युटर लेखा प्रणालीको समावेशी वजेट तथा वजेट तथा खर्चको सूचना	१	१	स्थानीय तहमा समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न वजेट व्यवस्थापन र कम्प्युटर लेखा प्रणालीको समावेशी वजेट तथा वजेट तथा खर्चको सूचना दिने गरेको	स्थानीय तहमा समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न वजेट व्यवस्थापन र कम्प्युटर लेखा प्रणालीको समावेशी वजेट तथा वजेट तथा खर्चको सूचना आंशिकरुपमा दिने गरेको	स्थानीय तहमा समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न वजेट व्यवस्थापन र कम्प्युटर लेखा प्रणालीको समावेशी वजेट तथा वजेट तथा खर्चको सूचना नदिएको	१, वार्षिक विकास कार्यक्रम २, समावेशी सूचना प्रणाली दस्तावेज
वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता				४	४				

३७	तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापन	२.५.१	स्थानीय तहले वडा, टोल वस्ती र समुदायका खण्डिकृत सूचनाहरुको अध्याविधक	१	१	स्थानीय तहले वडा, टोल वस्ती र समुदायका खण्डिकृत सूचनाहरुको संकलन तथा अध्याविधक	स्थानीय तहले वडा, टोल वस्ती र समुदायका खण्डिकृत सूचनाहरुको संकलन गरेको अध्याविधक नगरेको	स्थानीय तहले वडा, टोल वस्ती र समुदायका खण्डिकृत सूचनाहरुको संकलन नगरेको	१, खण्डिकृत सूचनाहरुको दस्तावेज
३८		२.५.२	स्थानीय तहले वडा, टोलवस्ती र समुदायतहका खण्डिकृत सूचनाहरुको संकलन र अध्यावधिक गर्दा गरीवि र वेरोजगारको पहिचान गरी छुटाछुटै नक्साङ्कन	१	०.५	स्थानीय तहले वडा, टोलवस्ती र समुदायतहका खण्डिकृत सूचनाहरुको संकलन र अध्यावधिक गर्दा गरीवि र वेरोजगारको पहिचान गरी छुटाछुटै नक्साङ्कन गरेको	स्थानीय तहले वडा, टोलवस्ती र समुदायतहका खण्डिकृत सूचनाहरुको संकलन र अध्यावधिक गर्दा गरीवि र वेरोजगारको पहिचान गरेको तर छुटाछुटै नक्साङ्कन नगरेको	स्थानीय तहले वडा, टोलवस्ती र समुदायतहका खण्डिकृत सूचनाहरुको संकलन र अध्यावधिक गर्दा गरीवि र वेरोजगारको पहिचान एवं छुटाछुटै नक्साङ्कन नगरेको	१,खण्डिकृत सूचनाहरुको दस्तावेज
३९		२.५.३	स्थानीय तहले आफनो पाश्रवचित्रमा खण्डिकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा	१	१	स्थानीय तहले आफनो पाश्रवचित्रमा खण्डिकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गरेको	स्थानीय तहले आफनो पाश्रवचित्रमा खण्डिकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी आंशिकरुपमा स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गरेको	स्थानीय तहले आफनो पाश्रवचित्रमा खण्डिकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा नगरेको	१,विकास योजना दस्तावेज
४०		२.५.४	सामाजिक सुरक्षा सुविधा पाउने लाभग्राही र पन्जिकरणको व्यवस्थापन र अभिलेख अध्यावधिक	१	१	सामाजिक सुरक्षा सुविधा पाउने लाभग्राही र पन्जिकरणको व्यवस्थापन र अभिलेख अध्यावधिक गरेको	सामाजिक सुरक्षा सुविधा पाउने लाभग्राही र पन्जिकरणको व्यवस्थापन गरेको तर अभिलेख अध्यावधिक नगरेको	सामाजिक सुरक्षा सुविधा पाउने लाभग्राही र पन्जिकरणको व्यवस्थापन र अभिलेख अध्यावधिक नगरेको	१, सामाजिक सुरक्षा लाभग्राही र पन्जिकरणको अभिलेख दस्तावेज

तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापन	४	३.५				
संस्थागत व्यवस्थाको जम्मा	२०	१८				

३ मानव सशाधन तथा क्षमतमा विकास

सि नं	उप विषय क्षेत्र	उपसूचक		मूल्याङ्कन		मूल्याङ्कनको आधार			प्रमाणीकरणको आधार
		क्र सं	सूचक	पूर्णाङ्क	यथार्थ	राम्रो वा उत्तम अवस्था (१ अङ्क)	मयम अवस्था (०=५ अङ्क)	अति कमजोर अवस्था (० अङ्क)	
४१	कर्मचारी र पदाधिकारीको प्रतिनीधित्व	३.१.१	लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी छुटै शीर्षकमा वजेट विनियोजन भई खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भई कार्यान्वयन	१	०.५	लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी छुटै शीर्षकमा वजेट विनियोजन भई खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भई कार्यान्वयन भएको	लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी छुटै शीर्षकमा वजेट विनियोजन भई खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा नआएको	लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी छुटै शीर्षकमा वजेट विनियोजन भई खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत नभएको	१, क्षमता विकास कार्ययोजना ,वार्षिक विकास कार्यक्रम र खर्च गर्ने कार्यवधि
४२		३.१.२	स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारी लक्षित समूहले समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा निवारण सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता सुनिश्चतता	१	१	स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारी लक्षित समूहले समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा निवारण सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता सुनिश्चतता गरिएको	स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारी लक्षित समूहले समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा निवारण सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता सुनिश्चतता गरिएको तर उपस्थित नभएको	स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारी लक्षित समूहले समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा निवारण सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता सुनिश्चतता नगरिएको	१, वार्षिक विकास कार्यम र तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन

४३		३.१.३	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता समेटिएको र प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक भाषाको प्रयोग भई तालिम गुणस्तर र सेवा सुविधाका लागि सुझाव	१	१	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता समेटिएको र प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक भाषाको प्रयोग भई तालिम गुणस्तर र सेवा सुविधाका लागि सुझाव लिएको	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता समेटिएको र प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक भाषाको प्रयोग भई तालिम गुणस्तर र सेवा सुविधाका लागि सुझाव नलिएको	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता नसमेटिएको र प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक भाषाको प्रयोग भई तालिम गुणस्तर र सेवा सुविधाका लागि सुझाव नलिएको	१, तालिम आवश्यकता पहिचान र तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन
४४		३.१.४	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धीका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रम (प्राविधिक र क्षमता विकास तालिम तथा भ्रमणमा) वजेट विनियोजन भई कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धीका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रम (प्राविधिक र क्षमता विकास तालिम तथा भ्रमणमा) वजेट विनियोजन भई कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धीका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रम (प्राविधिक र क्षमता विकास तालिम तथा भ्रमणमा) वजेट विनियोजन भई कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धीका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रम (प्राविधिक र क्षमता विकास तालिम तथा भ्रमणमा) वजेट विनियोजन नै नभएको	१, वार्षिक विकास कार्यक्रम र तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन
४५		३.१.५	स्थानीय तहमा लैससास सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम संचालन ल्याउन जनशक्ति	१	०.५	स्थानीय तहमा लैससास सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम संचालन ल्याउन जनशक्ति भएको	स्थानीय तहमा लैससास सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम संचालन ल्याउन केही जनशक्ति भएको	स्थानीय तहमा लैससास सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम संचालन ल्याउन जनशक्ति नभएको	१,विषयवस्तुको जानकारी भएका कर्मचारी र पदाधिकारिको विवरण
४६		३.१.६	स्थानीय तहमा मानव संशाधन विकास केन्द्र/,शाखा इकाई व्यवस्था गरी जनशक्ति व्यवस्था	१	१	स्थानीय तहमा मानव संशाधन विकास केन्द्र/,शाखा । इकाई व्यवस्था गरी जनशक्ति व्यवस्था गरेको	स्थानीय तहमा मानव संशाधन विकास केन्द्र/,शाखा । इकाई व्यवस्था गरी जनशक्ति व्यवस्था नगरेको	स्थानीय तहमा मानव संशाधन विकास केन्द्र/,शाखा । इकाई व्यवस्था गरी जनशक्ति व्यवस्था नगरेको	१, संगठन गठन संरचना २, कार्यरत जनशक्ति विवरण

४७		३.१.७	स्थानीय तहमा महिला र समुदाय लक्षित लोकसेवा आयोग पुर्वतयारी कक्षा संचालन कार्यक्रमको व्यवस्था तथा संचालन	१	१	स्थानीय तहमा महिला र समुदाय लक्षित लोकसेवा आयोग पुर्वतयारी कक्षा संचालन कार्यक्रमको व्यवस्था तथा संचालन भएको	स्थानीय तहमा महिला र समुदाय लक्षित लोकसेवा आयोग पुर्वतयारी कक्षा संचालन कार्यक्रमको व्यवस्था भएको तर संचालन नभएको	स्थानीय तहमा महिला र समुदाय लक्षित लोकसेवा आयोग पुर्वतयारी कक्षा संचालन कार्यक्रमको व्यवस्था तथा संचालन नभएको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, सहभागि छनौट र कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन
४८		३.१.८	महिला हक अधिकार सम्बन्धी वेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्र प्रतिवद्धता सम्बन्धमा स्थानीय तहका कर्मचारीलाई जानकारी र अभिमूखिकरण	१	१	महिला हक अधिकार सम्बन्धी वेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्र प्रतिवद्धता सम्बन्धमा स्थानीय तहका कर्मचारीलाई जानकारी र अभिमूखिकरण गरेको	महिला हक अधिकार सम्बन्धी वेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्र प्रतिवद्धता सम्बन्धमा स्थानीय तहका केही कर्मचारीलाई जानकारी र अभिमूखिकरण नगरेको	महिला हक अधिकार सम्बन्धी वेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्र प्रतिवद्धता सम्बन्धमा स्थानीय तहका कर्मचारीलाई जानकारी र अभिमूखिकरण नगरेको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन
कर्मचारी र पदाधिकारीको प्रतिनीधित्व				८	७				
४९	अनौपचारिक मूल्यमान्यता र कुसंकार विरुद्ध जनचेतना	३.२.१	`महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि वजेट विनियोजन	१	१	`महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि वजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम गरेको	`महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि वजेट विनियोजन मात्र गरेको	`महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि वजेट विनियोजन नगरेको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन

५०		३.२.२	लैंगिक हिंशामुक्त पालिका घोषणा गरेको र महिला हिंशा विरुद्ध शुन्य सहनशिलताको नीति	१	०.५	लैंगिक हिंशामुक्त पालिका घोषणा गरेको र महिला हिंशा विरुद्ध शुन्य सहनशिलताको नीति लिएको र महिला हिंशाको घटना नघटेको	लैंगिक हिंशामुक्त पालिका घोषणा गरेको र महिला हिंशा विरुद्ध शुन्य सहनशिलताको नीति लिएको र गत वर्षको तुलनामा महिला हिंशाको घटना घटेको	लैंगिक हिंशामुक्त पालिका घोषणा गरेको र महिला हिंशा विरुद्ध शुन्य सहनशिलताको नीति लिएको र गत वर्षको तुलनामा महिला हिंशाको घटना कमी आएको	१, लैंगिक हिंशामुक्त पालिका घोषणा गरेको कागजात २ , लैंगिक हिंशा विरुद्ध शून्य सहनशिलताको नीति ३, महिला हिंशा सम्बन्धी न्यायिक समिति र प्रहरीमा परेको उजुरी विवरण
५१		३.२.३	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरु संचालन	१	१	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरु संचालन गरेको	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने केही कार्यक्रमहरु संचालन गरेको	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंशा निवारण गर्ने कुनै कार्यक्रमहरु संचालन नगरेको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन
५२		३.२.४	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरिति - जातिगत छुवाछुत,बाल विवाह, वहुविवाह र दाइजो) हटाउने कार्यक्रम संचालन	१	१	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरिति - जातिगत छुवाछुत,बाल विवाह, वहुविवाह र दाइजो) हटाउने कार्यक्रम संचालन गरेको	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरिति - जातिगत छुवाछुत,बाल विवाह, वहुविवाह र दाइजो) हटाउने केही कार्यक्रम संचालन गरेको	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरिति - जातिगत छुवाछुत,बाल विवाह, वहुविवाह र दाइजो) हटाउने कार्यक्रम संचालन नगरेको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन
अनौपचारिक मूल्यमान्यता र कुसंकार विरुद्ध जनचेतना				४	३.५				

५३	कानुनी साक्षरता	३.३.१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहवाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनीधि र कार्यरत कर्मचारीलाई संविधान,ऐन नियम तथा महत्वपूर्ण कानुनहरुको बारेमा अभिमूखिकरण	१	१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहवाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनीधि र कार्यरत कर्मचारीलाई संविधान,ऐन नियम तथा महत्वपूर्ण कानुनहरुको बारेमा अभिमूखिकरण गरेको	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहवाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनीधि र कार्यरत कर्मचारीलाई संविधान,ऐन नियम तथा महत्वपूर्ण कानुनहरुको बारेमा आंशिकरुपमा अभिमूखिकरणगरेको	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहवाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनीधि र कार्यरत कर्मचारीलाई संविधान,ऐन नियम तथा महत्वपूर्ण कानुनहरुको बारेमा अभिमूखिकरण नगरेको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन
५४		३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य , सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सवै शाखा प्रमुखहरुलाई कानुनको मस्यौदा तर्जुमा प्रक्रिया र समस्या समाधानका विषयमा अभिमूखिकरण	१	०.५	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य , सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सवै शाखा प्रमुखहरुलाई कानुनको मस्यौदा तर्जुमा प्रक्रिया र समस्या समाधानका विषयमा अभिमूखिकरण गरेको	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य , सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सवै शाखा प्रमुखहरुलाई कानुनको मस्यौदा तर्जुमा प्रक्रिया र समस्या समाधानका विषयमा आंशिकरुमा अभिमूखिकरण गरेको	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य , सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सवै शाखा प्रमुखहरुलाई कानुनको मस्यौदा तर्जुमा प्रक्रिया र समस्या समाधानका विषयमा अभिमूखिकरण नगरेको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन
५५		३.३.३	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानुनी हक अधिकार,एकल महिला, मानव वेचविखन, यौन हिंश) संचालन	१	०.५	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानुनी हक अधिकार,एकल महिला, मानव वेचविखन, यौन हिंश) संचालन भएको	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी केही अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानुनी हक अधिकार,एकल महिला,	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानुनी हक अधिकार,एकल महिला, मानव	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन

							मानव वेचविखन, यौन हिंशा) संचालन भएको	वेचविखन, यौन हिंशा) संचालन नभएको	
५६		३.३.४	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रमवाट -कानुनी हक अधिकार,एकल महिला, मानव वेचविखन, यौन हिंशा) आदिवाट महिलाहरु लाभान्वीत	१	१	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रमवाट -कानुनी हक अधिकार,एकल महिला, मानव वेचविखन, यौन हिंशा) आदिवाट ८० प्रतिशत भन्दा बढी महिलाहरु लाभान्वीत भएको	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रमवाट -कानुनी हक अधिकार,एकल महिला, मानव वेचविखन, यौन हिंशा) आदिवाट ५० प्रतिशत भन्दा बढी महिलाहरु लाभान्वीत भएको	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानुनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रमवाट -कानुनी हक अधिकार,एकल महिला, मानव वेचविखन, यौन हिंशा) आदिवाट ५० प्रतिशत भन्दा कम महिलाहरु लाभान्वीत भएको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिलेदन ३, अभिमूखिकरण पुर्व र पश्चातको परीक्षा
कानुनी साक्षरता				४	३				
५७	विपद् व्यवस्थापनमा समावेशीता	३.४.१	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड,रणनीति,कार्य नीति लगायत कार्यविधि तयार गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग र समुदायसंग परामर्श गरी लक्षित समुदायलाई अलग अलगै विशेष राहत र संरक्षणको प्रावधान	१	०.५	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड,रणनीति,कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयार गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग र समुदायसंग परामर्श गरी लक्षित समुदायलाई अलग अलगै विशेष राहत र संरक्षणको प्रावधान राखेको	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड,रणनीति,कार्य नीति लगायत कार्यविधि तयार गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग र समुदायसंग परामर्श गरी लक्षित समुदायलाई अलग अलगै विशेष राहत र संरक्षणको प्रावधान नराखेको	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड,रणनीति,कार्य नीति लगायत कार्यविधि तयार गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग र समुदायसंग परामर्श नगरीएको साथै लक्षित समुदायलाई अलग अलगै विशेष राहत र संरक्षणको प्रावधान नराखेको	१, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड,रणनीति,कार्यनीतिको दस्तावेज

५८		३.४.२	स्थानीय तहमा विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन,नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदाय समेतको खण्डिकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालिन कार्य संचालन तथा राहत वितरण	१	०.५	स्थानीय तहमा विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन,नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदाय समेतको खण्डिकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालिन कार्य संचालन तथा राहत वितरण गरेको	स्थानीय तहमा विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन,नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदाय समेतको खण्डिकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालिन कार्य संचालन तथा राहत वितरण नगरेको	स्थानीय तहमा विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन,नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदाय समेतको खण्डिकृत तथ्याङ्क नराखिएको र आपतकालिन कार्य संचालन तथा राहत वितरण नगरेको	१, स्थानीय तहकी विपद् व्यवस्थापन तथा जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी दस्तावेज २, खण्डिकृत सूचना ३,आपतकालिन कार्यसंचालन तथा राहत वितरण सूचि
५९		३.४.३	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदायलाई सहभागि गराई उनीहरुलाई पहिलाे प्राथकमिकतामा राख्ने	१	०.५	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदायलाई सहभागि गराई उनीहरुलाई पहिलाे प्राथकमिकतामा राख्ने गरेको	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदायलाई सहभागि गराईएको तर उनीहरुलाई पहिलाे प्राथकमिकतामा नराखेको	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित समुदायलाई सहभागि नगराईएको र उनीहरुलाई पहिलाे प्राथकमिकतामा नगराईएको	१,स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन तथा जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी दस्तावेज २,खण्डिकृत सूचना ३, बार्षिक विकास कार्यक्रम
६०		३.४.४	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालन तथा स्रोत परिचालन गर्दा महिला र लक्षित समुदायको सहभागितामा निर्णय	१	०.५	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालन तथा स्रोत परिचालन गर्दा महिला र लक्षित समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरेको	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालन तथा स्रोत परिचालन गर्दा महिला र लक्षित समुदायको कहिले काहीमात्र सहभगितामानिर्णय हुने गरेको	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालन तथा स्रोत परिचालन गर्दा महिला र लक्षित समुदायको सहभागितामा विना नै निर्णय हुने गरेको	१,विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र संचालन कार्यविधि २, निर्णय पुस्तिका

विपद् व्यवस्थापनमा समावेशीता	४	२				
मानव सबासधन र क्षमता विकासको जम्मा	२०	१५.५				

४ सेवा प्रवाह

सि नं	उप विषय क्षेत्र	उपसूचक		मूल्याङ्कन		मूल्याङ्कनको आधार			प्रमाणीकरणको आधार
		क्र सं	सूचक	पूर्णाङ्क	यथार्थ	राम्रो वा उत्तम अवस्था (१ अङ्क)	मद्यम अवस्था (०=५ अङ्क)	अति कमजोर अवस्था (० अङ्क)	
६१	पूर्वाधार विकास	४.१.१	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्इङ डिजाइन ,लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत र संरचना निर्माण भएपछि महिला ,बालबालिका ,अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक , बालबालिका र अपाङ्गमैत्री /संवेदनशिल संरचना निर्माणको प्रावधान	१	१	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्इङ डिजाइन ,लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत र संरचना निर्माण भएपछि महिला ,बालबालिका ,अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक , बालबालिका र अपाङ्गमैत्री /संवेदनशिल संरचना निर्माणको प्रावधान सहित निर्माण हुने गरेको	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्इङ डिजाइन ,लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत र संरचना निर्माण भएपछि महिला ,बालबालिका ,अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक , बालबालिका र अपाङ्गमैत्री /संवेदनशिल संरचना निर्माणको प्रावधान सहित आशिंकरुपमा निर्माण हुने गरेको	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्इङ डिजाइन ,लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत र संरचना निर्माण भएपछि महिला ,बालबालिका ,अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक , बालबालिका र अपाङ्गमैत्री /संवेदनशिल संरचना निर्माणको प्रावधान	१, लैंगिक अपाङ्गता ,बालबालिका र अल्पसंख्यकमैत्री डिजाइन र लागत अनुमानको स्वीकृति विवरण

								सहित आशिंकरुपमा निर्माण नगरेको	
६२		४.१.२	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु ,शिक्षा,स्वास्थ्य र सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचना निर्माण गर्दा महिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त	१	०.५	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु ,शिक्षा,स्वास्थ्य र सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचना निर्माण गर्दा महिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त हुने गरी निर्माण भएको	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु ,शिक्षा,स्वास्थ्य र सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचना निर्माण गर्दा आंसिकरुपमा महिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त हुने गरी निर्माण भएको	स्थानीय तहका भवन ,भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु ,शिक्षा,स्वास्थ्य र सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचना निर्माण गर्दा महिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त हुने गरी निर्माण नभएको	१,डिजाइन र लागत अनुमानको स्वीकृत विवरण
६३		४.१.३	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफः भएका निजी संरचना तथा सार्वजनिक संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सास्वीकृत गर्दामहिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त हुने प्रावधान सहित स्वीकृति दिने व्यवस्था	१	१	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफः भएका निजी संरचना तथा सार्वजनिक संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सास्वीकृत गर्दामहिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त हुने प्रावधान सहित स्वीकृति दिने व्यवस्था र सोही	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफः भएका निजी संरचना तथा सार्वजनिक संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सास्वीकृत गर्दामहिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त हुने प्रावधान सहित स्वीकृति दिने व्यवस्था	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफः भएका निजी संरचना तथा सार्वजनिक संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सास्वीकृत गर्दामहिला लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्ग तथा बालमैत्री दृष्टिकोर्णबाट उपयुक्त	१, डिजाइन र लागत अनुमाको स्वीकृत विवरण र भवन भवन निर्माण सम्बन्धी स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन

						अनुसार निर्माण कार्य हुने गरेको	र सोही अनुसाभए पनि सो अनुसार निर्माण कार्य नभएको	हुने प्रावधान सहित स्वीकृति दिने व्यवस्था नभएको	
६४		४.१.४	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोग गर्ने आयोजनाको संचालन	१	१	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोग गर्ने आयोजनाहरु संचालन गरेको	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोग गर्ने आयोजनाहरु आंशिकरुपमा संचालन गरेको	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोग गर्ने आयोजनाहरु संचालन नगरेको	१,प्रोत्साहन गर्ने नीति तथा आयोजनाको विवरण २,वार्षिक कार्यक्रम प्रगित प्रतिवेदन ३,स्थलगत अवलोकन प्रतिवेदन
पूर्वाधार विवकास				४	३.५				
६५	प्रजनन स्वास्थ्य	४.२.१	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरा काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सो को कार्यान्वयन	१	०.५	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरा काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सो को कार्यान्वयन गरेको	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरा काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सो को कार्यान्वयन नगरेको	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरा काममा नलगाउने व्यवस्था नगरेको	१,प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रम
६६		४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय , अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था र कार्यान्वयन	१	०.५	स्थानीय तहको कार्यालय , अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था र कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहको कार्यालय , अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था गरिए	स्थानीय तहको कार्यालय , अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै	१, स्तनपान कक्षको व्यवस्था २,स्तनपान कक्ष संचालन सम्बन्धी निर्णय

							पनि कार्यान्वयन नभएको	स्तनपान कक्षको नभएको	
६७		४.२.३	परिवार नियोजन मातिशशु कल्याण ,विस्तारित खोप पोषण जनस्वास्थ्य शिक्षा,स्वास्थ्य लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरु - सुत्केरी हुदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधारगर्नका लागि किशोरीहरुको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदान प्रदान , एच=आई भि एडस, स्तन क्यान्सर) संचालन	१	१	परिवार नियोजन मातिशशु कल्याण ,विस्तारित खोप पोषण जनस्वास्थ्य शिक्षा,स्वास्थ्य लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरु - सुत्केरी हुदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्नका लागि किशोरीहरुको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदान प्रदान , एच=आई भि एडस, स्तन क्यान्सर) संचालन गरेको	परिवार नियोजन मातिशशु कल्याण ,विस्तारित खोप पोषण जनस्वास्थ्य शिक्षा,स्वास्थ्य लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरु - सुत्केरी हुदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्नका लागि किशोरीहरुको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदान प्रदान , एच=आई भि एडस, स्तन क्यान्सर) केही वडामा संचालन गरेको	परिवार नियोजन मातिशशु कल्याण ,विस्तारित खोप पोषण जनस्वास्थ्य शिक्षा,स्वास्थ्य लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरु - सुत्केरी हुदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्नका लागि किशोरीहरुको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदान प्रदान , एच=आई भि एडस, स्तन क्यान्सर) संचालन नगरेको	१, वार्षक विकास कार्यक्रम २ प्रगति प्रतिवेदन
६८		४.२.४	महिला, आर्थिकरुपले विपन्न घरपरिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य विमा गर्न सहजीकरण साथै सहयोग गर्न वजेट तथा व्यवस्था र कार्यान्वयन	१	१	महिला, आर्थिकरुपले विपन्न घरपरिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य विमा गर्न सहजीकरण साथै सहयोग गर्न वजेट तथा व्यवस्था र कार्यान्वयन गरेको	महिला, आर्थिकरुपले विपन्न घरपरिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य विमा गर्न सहजीकरण साथै सहयोग गर्न वजेट व्यवस्था गरिएको तर कार्यान्वयन नगरेको	महिला, आर्थिकरुपले विपन्न घरपरिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य विमा गर्न सहजीकरण साथै सहयोग गर्न वजेट तथा व्यवस्था नगरिएको	१,आवधिक विकस योजनाको दस्तावेज
प्रजनन स्वास्थ्य				४	३				

६९		४.३.१	स्थानीय तहले आफनो क्षेत्रभित्रका विद्यालय जाने उमेरका सवै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको र सवै बालबालिका विद्यलायमा भर्ना	१	१	स्थानीय तहले आफनो क्षेत्रभित्रका विद्यालय जाने उमेरका सवै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको र सवै बालबालिका विद्यलायमा भर्ना भएको	स्थानीय तहले आफनो क्षेत्रभित्रका विद्यालय जाने उमेरका सवै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको र सवै बालबालिका विद्यलायमा भर्ना नभएको	स्थानीय तहले आफनो क्षेत्रभित्रका विद्यालय जाने उमेरका सवै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध नमिलाएको	१, विद्यालय भर्ना सम्बन्धी निर्णय , विद्यालय जाने उमेरमा बालबालिकाको समूहगत भर्ना अध्ययन प्रतिवेदन
७०	शिक्षा कार्यक्रम	४.३.२	स्थानीय तहले आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समुदायका बालबालिकालाई दिवाखाजा, निशुल्क पाठयपुस्तक, शैक्षिक सामग्री ,पोशाक र छात्रवृतिको व्यवस्था र निष्पक्ष वितरणको व्यवस्था	१	१	स्थानीय तहले आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समुदायका बालबालिकालाई दिवाखाजा, निशुल्क पाठयपुस्तक, शैक्षिक सामग्री ,पोशाक र छात्रवृतिको व्यवस्था र निष्पक्ष वितरणको व्यवस्था मिलाएको	स्थानीय तहले आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समुदायका केही बालबालिकालाई दिवाखाजा, निशुल्क पाठयपुस्तक, शैक्षिक सामग्री ,पोशाक र छात्रवृतिको व्यवस्था र निष्पक्ष वितरणको व्यवस्था मिलाएको	स्थानीय तहले आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समुदायका बालबालिकालाई दिवाखाजा, निशुल्क पाठयपुस्तक, शैक्षिक सामग्री ,पोशाक र छात्रवृतिको व्यवस्था र निष्पक्ष वितरणको व्यवस्था नगरेको	१, वार्षिक कार्यक्रम र कार्यक्रम संचानल निर्देशिका २,बालबालिका छनौटका आधार
७१		४.३.३	निरक्षर महिलाहरुको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम भएको र सो अनुसार संचालन (अभिभावक शिक्षा र प्रौढ शिक्षा)	१	०.५	निरक्षर महिलाहरुको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम भएको र सो अनुसार संचालन (अभिभावक शिक्षा र प्रौढ शिक्षा) भएको	निरक्षर महिलाहरुको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम भएको र सो अनुसार संचालन (अभिभावक शिक्षा र प्रौढ शिक्षा) नभएको	निरक्षर महिलाहरुको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम नभएको	१,स्वीकृत आवधिक नीति तथा कार्यक्रम र निरक्षर महिलाका लागि संचालित कार्यक्रम प्रतिवेदन

७२		४.३.४	विद्यालयमा छात्रा छात्र र यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुटाछुट शौंचालय, पानीको व्यवस्था र किशोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याड लगायत आवश्यक सामग्री सहित यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन	१	१	विद्यालयमा छात्रा छात्र र यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुटाछुट शौंचालय, पानीको व्यवस्था र किशोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याड लगायत आवश्यक सामग्री सहित यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरेको	विद्यालयमा छात्रा छात्र र यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुटाछुट शौंचालय, पानीको व्यवस्था र किशोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याड लगायत आवश्यक सामग्री सहित यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन नभएको	विद्यालयमा छात्रा छात्र र यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुटाछुट शौंचालय, पानीको व्यवस्था र किशोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याड लगायत आवश्यक सामग्री सहित यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम नभएको	१,वार्षिक नीति,कार्यक्रम र विद्यालय अनुगमन प्रतिवेदन
शिक्षा कार्यक्रम				४	३.५				
७३	खानीपानी सरफाई कार्यक्रम	४.४.१	स्थानीय तहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा सफा पिउने पानी , हात धुने व्यवस्था, महिला , पुरुष लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौंचालयको व्यवस्था र सावुन पानी तथा स्यानीटाइजरको प्रवबन्ध	१	०.५	स्थानीय तहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा सफा पिउने पानी , हात धुने व्यवस्था, महिला , पुरुष लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौंचालयको व्यवस्था र सावुन पानी तथा स्यानीटाइजरको प्रवबन्ध गरेको	स्थानीय तहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा सफा पिउने पानी , हात धुने व्यवस्था, महिला , पुरुष लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौंचालयको व्यवस्था र सावुन पानी तथा स्यानीटाइजरको आंशिकरुपमा प्रवबन्ध गरेको	स्थानीय तहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा सफा पिउने पानी , हात धुने व्यवस्था, महिला , पुरुष लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौंचालयको व्यवस्था र सावुन पानी तथा स्यानीटाइजरको प्रवबन्ध नगरेको	१,वार्षिक नीति,कार्यक्रम र अनुगमन प्रतिवेदन
७४		४.४.२	स्थानीय तहका आयोजना महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडामा पूर्ण	१	०.५	स्थानीय तहका आयोजना महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडामा पूर्ण	स्थानीय तहका आयोजना महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा	स्थानीय तहका आयोजना महिलाहरुको सक्रिय	१,वार्षिक नीति कार्यक्रम र कार्यक्रम सम्पन्न

			सरसफाई, घरघरमा शौंचालय,पिउने पानी , पोखरी र सरसफाई अभियान संचालन			सरसफाई, घरघरमा शौंचालय,पिउने पानी , पोखरी र सरसफाई अभियान संचालन हुने गरेको	वडामा पूर्ण सरसफाई, घरघरमा शौंचालय,पिउने पानी , पोखरी र सरसफाई अभियान संचालन हुने गरेको तर महिलाको सक्रिय सहभागिता हुने नगरेको	सहभागितामा वडामा पूर्ण सरसफाई, घरघरमा शौंचालय,पिउने पानी , पोखरी र सरसफाई अभियान संचालन नभएको	प्रतिवेदन २,उपभोक्ता सम्बन्धी निर्णय र महिलाको सहभागिताको विवरण
७५		४.४.३	टोल नगरवस्तीमा कुहिने र नकहिने फोहोर छुटियाउने व्यवस्था ,फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्साबाट निस्कने फोहोर पानीबाट करेसाबारी,कौसीखेती,गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला तथा पुरुषको समान सहभागिता वृद्धिका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन	१	०.५	टोल नगरवस्तीमा कुहिने र नकहिने फोहोर छुटियाउने व्यवस्था ,फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्साबाट निस्कने फोहोर पानीबाट करेसाबारी,कौसीखेती,गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला तथा पुरुषको समान सहभागिता वृद्धिका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन हुने गरेको	टोल नगरवस्तीमा कुहिने र नकहिने फोहोर छुटियाउने व्यवस्था ,फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्साबाट निस्कने फोहोर पानीबाट करेसाबारी,कौसीखेती,गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला तथा पुरुषको समान सहभागिता वृद्धिका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम केही वस्तीमा संचालन हुने गरेको	टोल नगरवस्तीमा कुहिने र नकहिने फोहोर छुटियाउने व्यवस्था ,फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्साबाट निस्कने फोहोर पानीबाट करेसाबारी,कौसीखेती, गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला तथा पुरुषको समान सहभागिता वृद्धिका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन नभएको	१,वार्षिक नीति कार्यक्रम र कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन २,उपभोक्ता सम्बन्धी निर्णय र महिलाको सहभागिताको विवरण
७६		४.४.४	टोलवस्तीमा सफा पानीको सहज व्यवस्थापनका लागि आकासे पानी संकलन र भण्डारण गरी परंपरगत	१	०.५	टोलवस्तीमा सफा पानीको सहज व्यवस्थापनका लागि आकासे पानी संकलन र भण्डारण गरी परंपरगत	टोलवस्तीमा सफा पानीको सहज व्यवस्थापनका लागि आकासे पानी संकलन र भण्डारण गरी	टोलवस्तीमा सफा पानीको सहज व्यवस्थापनका लागि आकासे पानी संकलन र भण्डारण	१,वार्षिक नीति कार्यक्रम र कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन २,उपभोक्ता

			कुवा तथा इनारको पुर्नजीवन कार्यक्रम स्वीकृती तथा कार्यक्रममा महिलाको सक्रिय सहभागिता			कुवा तथा इनारको पुर्नजीवन कार्यक्रम स्वीकृती तथा कार्यक्रममा महिलाको सक्रिय सहभागिता हुने गरेको	परंपरगत कुवा तथा इनारको पुर्नजीवन कार्यक्रम स्वीकृती तथा कार्यक्रममा महिलाको सक्रिय सहभागिता नभएको	गरी परंपरगत कुवा तथा इनारको पुर्नजीवन कार्यक्रम स्वीकृती नभएको	सम्बन्धी निर्णय र महिलाको सहभागिताको विवरण
खानीपानी सरफाई कार्यक्रम				४	२				
७७	स्वरोजगार तथा आयआर्जन कार्यक्रम र बजार व्यवस्थापन	४.५.१	आवधिक योजना , वार्षिक नीति कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा वेरोजगारी र गरीवी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक ,आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रम समावेश र कार्यान्वयन	१	१	आवधिक योजना , वार्षिक नीति कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा वेरोजगारी र गरीवी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रम समावेश र कार्यान्वयन गरेको	आवधिक योजना , वार्षिक नीति कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा वेरोजगारी र गरीवी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रम समावेश र कार्यान्वयन नगरेको	आवधिक योजना , वार्षिक नीति कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा वेरोजगारी र गरीवी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक,आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रम तय नगरेको	१,वार्षिक नीति,कार्यक्रम र अनुगमन प्रतिवेदन २ , निर्णय र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
७८		४.५.२	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला लक्षित समूहको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम तय र कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला लक्षित समूहको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम तय र कार्यान्वयन गरेको	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला लक्षित समूहको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम तय र कार्यान्वयन नगरेको	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला लक्षित समूहको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम तय नगरेको	१, आवधिक तथा वार्षिक नीति र कार्यक्रम तथा निर्णय २,कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन

७९		४.५.३	ग्रामिण महिला प्राबिधिकहरु (पशुसेवा, कृषि खाद्य प्रविधि, वन,स्वास्थ्य र पूर्वाधार) लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक र सामाजिक परिचालन गर्ने नीति लीई कार्यान्वयन	१	०.५	ग्रामिण महिला प्राबिधिकहरु (पशुसेवा, कृषि खाद्य प्रविधि, वन,स्वास्थ्य र पूर्वाधार) लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक र सामाजिक परिचालन गर्ने नीति लीई कार्यान्वयन गरेको	ग्रामिण महिला प्राबिधिकहरु (पशुसेवा, कृषि खाद्य प्रविधि, वन,स्वास्थ्य र पूर्वाधार) लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक र सामाजिक परिचालन गर्ने नीति लीई कार्यान्वयन नगरेको	ग्रामिण महिला प्राबिधिकहरु (पशुसेवा, कृषि खाद्य प्रविधि, वन,स्वास्थ्य र पूर्वाधार) लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक र सामाजिक परिचालन गर्ने नीति नलिईएको	१, आवधिक तथा वार्षिक नीति र कार्यक्रम तथा निर्णय २,कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
८०		४.५.४	गरीव तथा लक्षित समूहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरुप सुफत मूल्य सहकारी पशलहरुको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिई कार्यान्वयन	१	०	गरीव तथा लक्षित समूहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरुप सुफत मूल्य सहकारी पशलहरुको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिई कार्यान्वयन गरेको	गरीव तथा लक्षित समूहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरुप सुफत मूल्य सहकारी पशलहरुको व्यवस्थापन गर्ने नीतिको कार्यान्वयन नगरेको	गरीव तथा लक्षित समूहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरुप सुफत मूल्य सहकारी पशलहरुको व्यवस्थापन गर्ने नीति नभएको	१, आवधिक तथा वार्षिक नीति र कार्यक्रम तथा निर्णय २,कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
स्वरोजगार तथा आयआर्जन कार्यक्रम र बजार व्यवस्थापन				४	२.५				
सेवा प्रवाहको जम्मा				२०	१४.५				

५ सुशासन र उत्तरदायि

सि नं	उप विषय क्षेत्र	उपसूचक		मूल्याङ्कन		मूल्याङ्कनको आधार			प्रमाणीकरणको आधार
		क्र सं	सूचक	पूर्णाङ्क	यथार्थ	राम्रो वा उतम अवस्था (१ अङ्क)	मद्यम अवस्था (०=५ अङ्क)	अति कमजोर अवस्था (० अङ्क)	

८१	सुशासन	५.१.१	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह , विकास निर्माण र सुशास प्रवर्द्धनका विषयमा नीति, कानुन जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी ⁄समिति कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने	१	१	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह , विकास निर्माण र सुशास प्रवर्द्धनका विषयमा नीति, कानुन जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी ⁄समिति कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह , विकास निर्माण र सुशास प्रवर्द्धनका विषयमा नीति, कानुन जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी ⁄समिति कार्यदलबाट निर्णय भए पनि सो अनुसार कार्य नभएको	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह , विकास निर्माण र सुशास प्रवर्द्धनका विषयमा नीति, कानुन जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी ⁄समिति कार्यदलबाट निर्णय नभएको	१,स्थानीय तहले सेवा प्रवाह , विकास निर्माण सुशासन प्रबर्द्धनका विषयमा जारी नीति तथा कानुन २, निर्णय प्रक्रिया र निर्णय
८२		५.१.२	स्थानीय तहले सुशासन प्रबर्द्धन,जनसहभागिता अभिवृद्धि , भ्रष्टचार विरुद्ध शुन्यसहनशिलता र महिला तथा लक्षित समूहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सोको कार्यान्वयन	१	०.५	स्थानीय तहले सुशासन प्रबर्द्धन,जनसहभागिता अभिवृद्धि , भ्रष्टचार विरुद्ध शुन्यसहनशिलता र महिला तथा लक्षित समूहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सोको कार्यान्वयन गरेको	स्थानीय तहले सुशासन प्रबर्द्धन,जनसहभागिता अभिवृद्धि , भ्रष्टचार विरुद्ध शुन्यसहनशिलता र महिला तथा लक्षित समूहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सोको कार्यान्वयन नगरेको	स्थानीय तहले सुशासन प्रबर्द्धन,जनसहभागिता अभिवृद्धि , भ्रष्टचार विरुद्ध शुन्यसहनशिलता र महिला तथा लक्षित समूहलाई अग्राधिकार दिने नीति नलिईएको	१, सम्बन्धीत नीति कानुन र कार्यक्रम प्रतवेदन
८३		५.१.३	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय र कार्यान्वयन	१	०.५	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय र कार्यान्वयन गरेको	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरे पनि कार्यान्वयन नगरेको	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय नगरेको	१, स्वीकृत वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
८४		५.१.४	बाल अधिकार अन्तराष्ट्रिय महाशन्धी सन १९८९मा उल्लेख भए अनुरुपका	१	१	बाल अधिकार अन्तराष्ट्रिय महाशन्धी सन १९८९मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता	बाल अधिकार अन्तराष्ट्रिय महाशन्धी सन १९८९मा उल्लेख भए अनुरुपका	बाल अधिकार अन्तराष्ट्रिय महाशन्धी सन १९८९मा उल्लेख भए अनुरुपका	१, स्वीकृत वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

			प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न वजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम संचालन			कार्यान्वयन गर्न वजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम संचालन गरेको	प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न वजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम संचालन नगरेको	प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न वजेट विनियोजन नगरेको	
सुशासन				४	३				
८५	उत्तरदायित्व र जफावदेहीता	५.२.१	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र नियमित पत्रकार भेटघाट तथा सूचनाकी सार्वजनिकीकरण	१	१	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र नियमित पत्रकार भेटघाट तथा सूचनाकी सार्वजनिकीकरण गरेको	स्थानीय तहले केही कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र नियमित पत्रकार भेटघाट तथा सूचनाकी सार्वजनिकीकरण गरेको	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र नियमित पत्रकार भेटघाट तथा सूचनाकी सार्वजनिकीकरण नगरेको	१,सार्वजिनक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई , सामाजिक परीक्षण गरेको दस्तावेज र पत्रकार भेटघाट तथा सूचना सार्वजनिकीकरण गरेको अभिलेल
८६		५.२.२	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा लक्षित समुदाय र व्यक्तिको सहभागिता	१	०.५	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा लक्षित समुदाय र व्यक्तिको सहभागिता गरेको	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा केही लक्षित समुदाय र व्यक्तिको सहभागिता गरेको	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा लक्षित समुदाय र व्यक्तिको सहभागिता नगरेकी	१ , परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको प्रतिवेदन विवरण

८७		५.२.३	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा लक्षित समुदाय र व्यक्तिबाट उठने प्रश्नको अभिलेख राखी स्थानीय तहबाट सम्बोधन	१	१	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा लक्षित समुदाय र व्यक्तिबाट उठने प्रश्नको अभिलेख राखी स्थानीय तहबाट सम्बोधन हुने गरेको	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा लक्षित समुदाय र व्यक्तिबाट उठने प्रश्नको अभिलेख राखिएता पनि स्थानीय तहबाट सम्बोधन नभएको	स्थानीय तहले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा लक्षित समुदाय र व्यक्तिबाट उठने प्रश्नमा केही नभएको	१ , परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको प्रतिवेदन विवरण २, गुनासो व्यवस्थापन रजिष्टर
८८		५.२.४	स्थानीय तहका जनप्रतिनीधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वकृति र कार्यान्वयन	१	१	स्थानीय तहका जनप्रतिनीधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वकृति र कार्यान्वयनमा ल्याएको	स्थानीय तहका जनप्रतिनीधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वकृति र कार्यान्वयनमा नल्याएको	स्थानीय तहका जनप्रतिनीधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वकृत नगरिएको	१, स्वीकृत आचार संहिता र पालना भए नभएको अनुगमन प्रतिवेदन
उत्तरदायित्व र जफावदेहीता				४	३.५				
८९	सूचना तथा संचार	५.३.१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गरी कार्यक्रममा महिला लगायत सवै लक्षित समूहका लागि राखिएको कार्यक्रम र बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक	१	१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गरी कार्यक्रममा महिला लगायत सवै लक्षित समूहका लागि राखिएको कार्यक्रम र बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गरी कार्यक्रममा महिला लगायत सवै लक्षित समूहका लागि राखिएको कार्यक्रम र बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक नगरीएको	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गरी कार्यक्रममा महिला लगायत सवै लक्षित समूहका लागि राखिएको कार्यक्रम र बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक नै नगरेको	१, वार्षिक कार्यक्रम सार्वजनिक गरेको अभिलेख पुस्तिका

९०		५.३.२	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना सवैले वुझने गरी भाषामा प्रसारण	१	१	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना सवैले वुझने गरी भाषामा प्रसारण गरेको	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना प्रवाह गरे पनि सवैले वुझने गरी भाषामा प्रसारण नगरेको	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना प्रसारण नै नगरेको	१,वार्षिक कार्यक्रम र सूचना प्रसारण गरेको अभिलेख
९१		५.३.३	स्थानीय तहले रडियो],एफ. एम . छापा लगायतका श्रव्यदृश्य समेतको सवै मायमद्धारा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित	१	१	स्थानीय तहले रडियो],एफ=एम=, छापा लगायतका श्रव्यदृश्य समेतको सवै मायमद्धारा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरेको	स्थानीय तहले रडियो],एफ=एम=, छापा लगायतका श्रव्यदृश्य समेत केही मायमद्धारा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरेको	स्थानीय तहले रडियो],एफ=एम=, छापा लगायतका श्रव्यदृश्य समेतको कुनैपनि मायमद्धारा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित नगरेको	१,वार्षिक कार्यक्रम र सूचना प्रसारण गरेको अभिलेख
९२		५.३.४	स्थानीय तहमा महिला लगायत सवै लक्षित समूहमा सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना अभिवृद्धि	१	१	स्थानीय तहमा महिला लगायत सवै लक्षित समूहमा सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना अभिवृद्धि भएको	स्थानीय तहमा महिला लगायत केही लक्षित समूहमा सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना अभिवृद्धि भएको	स्थानीय तहमा महिला लगायत कुनै पनि लक्षित समूहमा सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना अभिवृद्धि नभएको	१, कार्यक्रम पश्चातको मूल्यामन २, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन
सूचना तथा संचार				४	४				
९३	अनुगमन र मूल्याङ्कन	५.४.१	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम वा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ प्राप्त	१	०.५	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम वा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिएको	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम वा परियोजनाबाट केही लक्षित वर्ग तथा	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम वा परियोजनाबाट कुनै पनि लक्षित वर्ग तथा	१, कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन २,स्थलगत

							समुदायले लाभ लिएको	समुदायले लाभ नपाएको	अनुगमन प्रतिवेदन
९४		५.४.२	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावको विश्लेषण	१	०.५	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावको विश्लेषण गरेको	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावको आंशिक मात्र विश्लेषण गरेको	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावको विश्लेषण नगरेको	१,सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम प्रतिवेदन २,कार्यक्रमको प्रभावकारीता अध्ययन प्रतिवेदन ३,कार्यक्रमको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण प्रतिवेदन
९५		५.४.३	स्थानीय तहको समिक्षा वैठकमा महिला लगायत सवै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा कार्यक्रम उपर छलफल	१	०.५	स्थानीय तहको समिक्षा वैठकमा महिला लगायत सवै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरेको	स्थानीय तहको समिक्षा वैठकमा महिला लगायत सवै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा केही कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरेको	स्थानीय तहको समिक्षा वैठकमा महिला लगायत सवै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा केही कार्यक्रम उपर कहिले छलफल नगरेको	१, समिक्षा वैठकको उपस्थिति र निर्णय
९६		५.४.४	अनुगमन र मूल्याङ्कनको पृष्टपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार	१	०.५	अनुगमन र मूल्याङ्कनको पृष्टपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरेको	अनुगमन र मूल्याङ्कनको पृष्टपोषणका केही विषयलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरेको	अनुगमन र मूल्याङ्कनको पृष्टपोषणका विषयलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार नगरेको	१,वार्षिक कार्यक्रम २,अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
अनुगमन र मूल्याङ्कन				४	२				

९७	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकाले तय गरेका नीति, कानुन तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण	१	१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकाले तय गरेका नीति, कानुन तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकाले तय गरेका नीति, कानुन तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयमा आंशिकरुपमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकाले तय गरेका नीति, कानुन तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण नगरेको	१, संघ प्रदेशको सहकार्यमासंचालित कार्यक्रम, नीतिहरुको कार्यान्वयनमा सहजीकरण तथा अनुगमन प्रतिवेदन
९८		५.५.२	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरुवीच संचालन निर्माण भई कार्यगत छलफल	१	१	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरुवीच संचालन निर्माण भई कार्यगत छलफल वर्षमा कम्तीमा दुई पटक हुने गरेको	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरुवीच संचालन निर्माण भई कार्यगत छलफल वर्षमा कम्तीमा एक पटक हुने गरेको	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरुवीच संचालन निर्माण नभएको	१,संजाल निर्माण र निर्णय पुस्तिका
९९		५.५.३	लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवालावीच कार्यकत संयन्तत्रका प्रतिनीधिलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम	१	१	लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवालावीच कार्यकत संयन्तत्रका प्रतिनीधिलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको	लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवालावीच कार्यकत संयन्तत्रका केही प्रतिनीधिलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको	लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवालावीच कार्यकत संयन्तत्रका प्रतिनीधिलाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान नगरेको	१,संजालका प्रतिनीधीहरुको विवरण २, क्षमता विकास तालिम कार्यक्रमको उपस्थिति र प्रतिवेदन

१००		५.५.४	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महाशन्धीको राष्ट्रिय कार्ययोजना , संयुक्त राष्ट्रसंङ्गयी सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२०को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रममा वजेट विनियोजन तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन	१	०.५	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महाशन्धीको राष्ट्रिय कार्ययोजना , संयुक्त राष्ट्रसंङ्गयी सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२०को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रममा वजेट विनियोजन तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरेको	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महाशन्धीको राष्ट्रिय कार्ययोजना , संयुक्त राष्ट्रसंङ्गयी सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२०को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रममा वजेट विनियोजन गरे पनि कार्यान्वयन नगरेको	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महाशन्धीको राष्ट्रिय कार्ययोजना , संयुक्त राष्ट्रसंङ्गयी सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२०को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रममा वजेट विनियोजन र कार्यक्रम नै नएको	१, बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम २, कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रगति विवरण
समन्वय र सम्बन्ध विस्तार				४	३.५				
सुशासन तथा उत्तरदायित्वको जम्मा				२०	१६				

मेची नगरपालिकाको लैंगिकमैत्री नीतिः

- रहले काम गरी हासेर सेवा गरौ भन्ने भावना आत्मसाथ गरी कर्मचारी र नागरिकवीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाइने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको प्रभावकारीता वृद्धि र नागरिकको सहज पहुँच तथा गुणस्तरीय स्वास्थ सेवाको सुनिश्चतता गर्ने
- गरीवि न्यूनिकरणका लागि रोजगारी सृजना गर्ने
- लघु तथा साना उद्योगको स्थापना र विकास मार्फत स्व रोजगारी सृजना तथा सहकारी क्षेत्रको सुदृढिकरण गर्ने
- श्रमिकको पञ्जिकरण श्रमिकको सुरक्षा र श्रमिकको व्यवस्थापन ।
- लागू औषधको प्रयोग नियन्त्रणका लागि व्यापक सामाजिक परिचानल
- उपभोक्ता समिति मार्फत संचालित योजनाहरुमा लागत सहभागितामा प्राथमिकता दिइने छ।
- कर्मचारी जनप्रतिनीधि तथा समितिहरुलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरिने छ ।
- विकास निर्माण कार्यको प्रभावकारी संचालन पूर्व जनप्रतिनीधि तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- सहिद पिरवार, अपाङ्गता, दलित र विपन्न दलित छात्राको शिक्षामा पहुँत वढाउन छात्रवृत्ति प्रदान गरिने छ ।
- विद्यालयमा खानेपानी शौचालय व्यवस्थापन गरी सरफाई प्रबर्द्धन गरिने छ ।
- भौतिक संरचना बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री तथा पहुँच योग्य बनाइने छ ।
- सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर वृद्धि गर्न शिक्षकको व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- सामुदायिक विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री वनाउन कम्प्युटर र पुस्तकालय व्यवस्थापन गरिनेछ।
- सर्वसुलभ गुणस्तरीय उपचार हाम्रो अधिकार आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापनका लागि मेचीनगर आधारभूत अस्पताललाई पुर्वाधार जनशक्ति औषधि तथा प्रविधि सेवामा सुदृढिकरण गर्दै सवैवडामा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्था मिलाईने छ ।

- क्यान्सर मुटु मृगौला प्रत्यायरोपण र मेरुदण्ड उपचारमा विपन्न नागरिकलाई स्वास्थ्य सहयोग गर्ने ।
- नागरिकको समृद्धिको आधार स्वास्थ्य नागरिक खुशी नागरिक अभियानलाई सफल पार्न र दिगो विकासका लक्ष्यहरु प्राप्तीका लागि लक्षित कार्यक्रमहरु
- लागुऔषध सेवन नियन्त्रण गरौं कुलतमुक्त समाज निर्माण गरौ भन्ने नारा सार्थक बनाउन संजाल गठन गर्ने ।
- मेचीनगरलाई क्षयरोगमुक्त बनाउने ।
- सम्पूर्ण नगरवासीको स्वास्थ्य परीक्षण गरिने छ ।
- गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाको स्वास्थ्य प्रबर्द्धनका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- सुरक्षित प्रसुति आमा शिशुको जीवन रक्षा कार्यान्वयन गर्न आधारभूत अस्पतालमा सुरक्षित प्रसुति केन्द्रको सुदृढिकरण र विपन्न गर्भवति तथा सुत्केरी आमाहरुको सुपोषणका लागि पोषण प्याकेज वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- युवाहरुका लागि रोजगार कार्यक्रम र सीप परीक्षण तथा वित्तीय संस्थाको समन्वयमा पुँजी व्यवस्थापनमा सहयोग गरिने छ ।
- लैंगिक विकास तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्थालाई सुदृढ गरिने छ। साथै लैंगिक विकास तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- लैंगिक हिंशा विरुद्धका अभियानलाई प्रभावकारीरुपमा संचानल गरिने छ ।
- अपाङ्गतामैत्रीनगर निर्माणका लागि विशेष प्रकारका कार्यक्रम सचालन गरिने छ ।
- महिला सीप विकास तालिम केन्दमार्फत महिलाहरुका लागि स्वरोजगार क्षेत्रको पहिचान गरी सीप विकास तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- प्रदेशको साझेदारीमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केकाहरुको अनुभव उपयोग हुने गरी स्वरोजगार हुने वातावरण तयार गरिने छ ।
- महिला शिप विकास केन्द्रमार्फत सीप विकास गरिनेछ ।

- आदिवासी जनजाती सिमान्तकृत र दलित तथा अल्पसंख्यक वर्गको क्षमता विकास अभिवृद्धि गरी भाषा धर्म तथा संस्कारको प्रबर्द्धन गर्ने ।
- नागरिकहरुको सूचनाको हकको सम्मान गर्दै नगरपालिकालाई सूचनामैत्री बनाइने छ।
- लैंगिक सामाजिक नीति र रणनीति तयार गरी कार्यान्वयमा ल्याइने छ ।
- विद्यालयस्तरका बालबालिकाहरुमा लैंगिक हिसा तथा यौन हिसा विरुद्ध सचेतनामूलक शिक्षा अभियान संचालन गरिने छ ।
- लैंगिक हिंसा प्रतिकार्य पहुँचको क्षेत्रमा संघीय सरकार दात्री निकाय र नगरपालिकाको साझेदारीमा कार्यक्रम संचानल गरिने छ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र हात्तीको कारण हुन सक्ने क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न हात्ती प्रभावित क्षेत्रमा बाली विमा कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- टोल विकास संस्था र गैरसरकारी संस्थाहरुको परिचालन गरी प्लास्टिकमुक्त अभियान र घरेलु फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि सचेनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- विपद व्यवस्थापन प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र विपद प्रभावित व्यक्तीहरुको अल्पकालिन व्यवस्थापन केन्द्र संचालन गर्ने ।
- नगरपालिकाभित्र निर्माण गरिने भौतिक पुर्वाधारहरु अपाङ्गता वातावरण र लैंगिकमैत्री बनाईने छ ।
- न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी वनाउन मेलमिलापकर्ताको क्षमता विकास गरिने छ ।
- संविधानमा व्यवस्था गरिएका नागरिकका हक अधिकारहरुका बारेमा टोल विकास संस्था पदाधिकारी तथा विद्यार्थीहरुसंग अन्तरसम्वाद कार्यक्रम सचालन गरिने छ ।

लैगिकमैत्री कार्यक्रमः

• सिंचाई मुहान मर्मत र जिवीगाउँ सिंचाई व्यवस्थान आईमन राइ सिचाइ • लोकसेवा र शिक्षक सेवा आयोग तयारी कक्षा • वि पि कोईराला र सहिद विरेन छात्रवृत्ति कार्यक्रम	• युवा तथा विद्यार्थीका लागि डिजिटल मार्केटिङ समबन्धी कम्प्युटर तालिम • महिला सीप विकास तालिम • लैंगिक हिंशा विरुद्धको १६ दिने अभियान • विद्यालयसंग सम्बन्धित पुरुष संजाल अभिमूकरण

• वडास्तरीय स्वास्थ्य संस्थामा चिकित्सक सेवा संचालन • पोषण कार्यक्रम • स्वास्थ्यकर्मी क्षमता विकास र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका दिवश तथा स्वयंसेविका सम्मान • गर्भवती सुत्केरी महिला पोषण कार्यक्रम • बालबालिकाको लागि खेलकुद कार्यक्रम • युवा उद्यम प्रोत्साहन कार्यक्रम • नवप्रबर्तन र सृजनशिलका युवा उत्सव कार्यक्रम • विपन्न घर स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम • विपन्न घर खानेपानी धारा जडान • स्वास्थ्य चौकी ल्याव संचालन सामग्रीखरिद • महिला बालबालिका स्वास्थ्य शिविर • स्काउट गतिविधि संचालन • अपाङ्गता अधिकार स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम • लागु औषध सम्बन्धी जनेचेतना कार्यक्रम • महिला नौमति बाजा खरिद • अपाङ्ग पुनःस्थापना केन्द्र • जेष्ठ नागरिक महिला तथा बालबालिका सम्मान कार्यक्रम • वातावरण संरक्षण तथा सरसफाई कार्यक्रम • चिया मजुर र विपन्न परिवारका लागि स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम • टोल विकास संस्था टोल सक्तिकरण	• लैससास र लैगिक उत्तरदायित्व समन्धी छलफल • अपाङ्गता सम्बन्धी कार्यक्रम तथा ह्वीलचियर वितरण • अटिजक भएका बालबालिका लागि अभिभावकलाई अनुशिक्षण र बालबालिको थेरापी • आदिवासी जनजाको धर्म संस्बृतिबो संरक्षणका लागि सहित्यको लागि संक्षरण • बाल विकास सहजकर्ता पारिश्रमिक व्यवस्था • विद्याल भवन र शौचालय निर्माण • असहाय र अभिभावक विहिन बालबालिकाको पहिचना तथा मानव सेवा आश्रमलाई सहयोग • समाज सुधार युवा संघ युवा समिति तालिम • जन्म मृत्यु संस्कार कार्यक्रम • दौडिन्छ बाहुनडागी सन्देशमुलक कार्यक्रम • किड्स साइकल दौड • शैक्षिक सामग्री भम्रण तथा विद्यार्थी प्रतिभा • अग्रानिक खेती विकास अभियान • दलित महिला उत्थान कार्यक्रम • दलित सिमान्तकृत अल्पसंख्यक उत्थान कार्यक्रम • महिला क्रिकेट प्रशिक्षण स्थल निर्माण

• पलम्बर तथा इलेक्ट्रोनिक तालिम • अभिभावक जागरण तथा शैक्षिक गुणस्तर कार्यक्रम • जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिला भ्रमण • जनप्रतिनीधी कर्मचारी अवलोकलन भम्रण • बजार क्षेत्रमा सिसि क्यामरा जडान • आदिबासी जनजाति अल्पसंख्यक लोपोउन्मुख सिमान्तकृत सांस्कृतिक भेषभुषा • वडा युवा लक्षित कार्यक्रम • युवालाई कम्प्युटर तालिम • एकल महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम • नारी दिवश सीपमुलक कार्यक्रम • लागु औषध विरुद्व सचेतनामुलक कार्यक्रम • महिला हिंशा सचेतनामुलक कार्यक्रम • युवाहरुलाई ड्राईभिङ तालिम • दलित समुदायका लागि पञ्चेबाजा खरिद र प्रशिक्षण • राजवंशी विस्वा महिला कार्यक्रम • सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई पोशाक • ७५ वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम • किर्तनमण्डली बाजा खरिद • महिला क्षमता विकास तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम • सुरक्षित आवास कार्यक्रम • जनजाति आदिवासी लक्षित कार्यक्रम • दलित उत्थान कार्यक्रम	• योग शिविर संचालन • बालबालिका क्षमता तथा सीप विकास कार्यक्रम • बाल विकास सुधार कार्यक्रम • सिल्पी उद्यम विकास तथा प्रबर्द्धन • कक्षा ६ ७ र ८ का विद्यार्थीका लागि दिवा खाजा कार्यक्रम • ढाका बुनाई तान खरिद • कृषी औजार धान मैकै विउँ खरिदमा अनुदान सहयोग • विद्यार्थी पोशाक र अतिरिक्त कार्यक्रम • आदिबासी जनजाति अल्पसंख्यक लोपोउन्मुख सिमान्तकृत सांस्कृतिक भेषभुषा • वडा युवा लक्षित कार्यक्रम • युवालाई कम्प्युटर तालिम • एकल महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम • नारी दिवश सीपमुलक कार्यक्रम • लागु औषध विरुद्व सचेतनामुलक कार्यक्रम • महिला हिंशा सचेतनामुलक कार्यक्रम • युवाहरुलाई ड्राईभिङ तालिम • दलित समुदायका लागि पञ्चेबाजा खरिद र प्रशिक्षण • राजवंशी विस्वा महिला कार्यक्रम • सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई पोशाक • ७५ वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम

• नेतृत्व विकास तालिम • गरीव विपन्नका लागि एम्वुलेन्स सेवा • टोलटोलमा डस्विन वितरण र फोहोर व्यवस्थापन • बाली विमा कार्यक्रम र बजार अनुगमन • कृषि तथा भेटनरी तालिम • सामुदायिक फोहोर वर्गिकरण तालिम र सचेतना कार्यक्रम सचालन • किर्तनमण्डली बाजा खरिद	• महिला क्षमता विकास तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम • सुरक्षित आवास कार्यक्रम • जेष्ठनागरिक चौतारा निर्माण र अपाङ्ग सहयोग कार्यक्रम